

December 2023 / Január 2024

TR

NOVINKY Z RADNICE

ŽIVOT A KULTÚRA TRNAVY

ROČNÍK XXXIV | NEPREDAJNÉ

Z tmy do svetla

Slovenský básnik, prozaik a prekladateľ Lubomír Feldek mi pri spoločných stretnutiach rád pripomína čítanie vo väznici počas týždňa knižníc. Väzni si radi vyberali stretnutie s ním, aby sa aspoň myšlienkami oslobodili z uzavretého priestoru a vyšli do sveta vytúženej slobody. Podobný obraz sa mi pravidelne vynára v mojej myslí. V ňom sa zdá, že ostatné roky intenzívne utekáme od slobody a reality do čoraz hustejšej siete sprostredkovaných podnetov a informácií, ktoré nám ponúkajú médiá či sociálne siete.

Už nie sme len pozorovateľmi, ale sami zdieľame a pretvárame realitu podľa stupňa vlastného zaangažovania. V tomto blikajúcom svete sa chceme presadiť názorom, vlastnou pravdou aj čo najlepším obrazom o sebe. Vytvorili sme uzavretý svet seba-prezentácií z emócií, útržkov a zábleskov života. Kvôli jeho rýchlosti prestávame mať čas na realitu. Na stretnutia z očí do očí, na bezprostredný kontakt s druhými a najbližšími. Ak si ho nájdeme, neomyln-

ne niekoľkokrát počas neho siahame po instantnom svete. Nosíme ho v taškách, či vo vrecákoch. Videné je viac formované sprostredkované ako samotným prežitím. Strata osobnej konfrontácie viacerých pohľadov redukuje pestrofarebnosť na čiernobiely obraz. Túto redukciu aplikujeme aj na ľudí, s ktorými sme sa v živote vôbec nestretli, či na udalosti, o ktorých vieme len z počutia. Stačí jednoduchý biologický Pavlovov reflex? Bez rozumu a úsudku? Sme vážnymi povinnosťami a biologických potrieb?

Našťastie nie. No ak pripustíme, že v živote budú platiť len dve alternatívy, ak ľudí budeme súdiť podľa naprojektovaných obrazov sociálnych sietí a médií, hrozí nám, že v rýchlosti stratíme pôdu pod nohami. Budúcnosť nie je o rýchlosti, o jednoduchých riešeniach, ani o vygumovaní minulosti. Je to príbeh s miliardou kapitol a sme jeho súčasťou. Dáva zmysel, keď kapitola, ktorú píšeme, má reálne väzby s tými, s ktorými ju spoltvoríme.

Do tohto príbehu v európskom kontexte patria aj Vianoce. Oslava narodenia človeka, ktorý je nositeľom života i príslubom jeho pokračovania. Bez snívania o krajších zajtrajškoch, s prijatím reálneho, nie vymelkovaného prostredia, s nedokonalými ľuďmi. Preto sa vzájomne potrebujeme, pre spoločný román života. Neposudzujeme v ňom iných, ale spoločne zdieľame smútky i radosti bežného dňa. K tomu nám slúžia sviatky, stretnutia, zastavenia a vzájomné počúvanie. Skúsme vyjsť z väzenia obrazov a sporov, ktoré nás rozdeľujú. Z tmy do svetla.

PAVOL TOMAŠOVIČ

Foto: Marek Martinek

T | **NOVINKY Z RADNICE** ŽIVOT A KULTÚRA TRNAVY

Číslo: 11, 12/2023

Ročník: 34

Vydavateľ: Mesto Trnava

IČO: 00313114

Evidenčné číslo: EV 2899/09

ISSN 1339-8989

Náklad 5 000 ks

Šéfredaktorka:

Zuzana Hrinková Siebenstichová

Redakčná rada:

Simona Jurčová, Martin Jurčo,

Veronika Majtánová

Redakcia: Mestský úrad,

Trhová 3, 917 71 Trnava

Číslo telefónu: +421 908 724 605

E-mail:

novinkyzradnice@trnava.sk

Dizajn a DTP: Barbora Blašková

Tlač: Dolis Goen, s. r. o.

Periodicita: desaťkrát do roka;

v auguste a v decembri vychádza

ako dvojčíslo

Nepredajné.

Foto na obálke: Lukáš Patrik

Obyvatelia Trnavy spolurozhodujú o mestskom rozvoji vďaka projektu Plánuj mesto → posuň miesto

Projekt „Plánuj mesto → posuň miesto“ je inovatívny participatívny proces, ktorý zapája obyvateľov do rozhodovania o prioritách mesta. V rámci pilotného dvojročníka 2022/2023 sa zameriaval na verejné priestory. Tento projekt, vzniknutý transformáciou participatívneho rozpočtu počas pandémie, umožnil obyvateľom predkladať nápady na zlepšenie verejných priestorov, z ktorých bolo vybratých 54 projektových návrhov. Zamestnanci mesta pridali 19 projektov z už existujúcich plánov. Projekty boli rozdelené do dvoch kategórií: malé a veľké, na základe odhadovaných nákladov.

Obyvatelia mali možnosť hlasovať o týchto projektoch, čím určili priority mesta. V dôsledku hlasovania bolo vybraných 10 veľkých a 9 malých projektov. Medzi vybrané veľké projekty patrí napríklad revitalizácia kúpaliska Kamenný mlyn, úprava priestoru pred OD Jednota a revitalizácia parčíku pri synagóge. Medzi malými projektmi vyniká debarierizácia mesta a umenie vo verejnom priestore.

Mesto plánuje pravidelne opakovať tento participatívny proces s rozličnými témami, ako sú sociálne veci alebo doprava, aby

mohlo efektívne alokovať zdroje na tieto prioritné projekty. Cieľom je zvýšiť zapojenie obyvateľov do plánovania mesta a lepšie pochopiť ich potreby.

Aktuálny stav projektov zahŕňa rôzne stupne dokončenia. Niektoré projekty, ako napríklad úprava priestoru pred OD Jednota, čakajú na finančné prostriedky, zatiaľ čo iné, ako revitalizácia železničného depa, sú v štádiu architektonickej súťaže. Projekt revitalizácie kúpaliska Kamenný mlyn sa nachádza vo fáze realizácie participatívneho procesu a nasledovať bude výber projektanta.

Práve vďaka participatívne projektu Plánuj mesto → posuň miesto sa začala príprava revitalizácie kúpaliska Kamenný mlyn, ako aj príprava debarierizácie mesta a to zbieraním podnetov od obyvateľov prostredníctvom pocityvej mapy na tému pešieho pohybu.

Výsledok prioritizácie

Zoznam projektov, ktoré boli vybrané na základe prioritizácie obyvateľov a odborného posúdenia zamestnancami mesta a prerokované poslancami MsZ je súčasťou tabuľky nižšie. Hovorí

Veľké projekty	Celkový počet hlasov
Revitalizácia kúpaliska Kamenný mlyn	966
Úprava priestoru pred OD Jednota	855
Revitalizácia železničného depa	813
Revitalizácia parčíku pri synagóge	745
Kravský pasienok (Central park Sever)	641
Mestské envirocentrum vo Vodárenskej záhrade	563
Revitalizácia vnútrobloku V jame (Bučianska – Tehelná – Clementisa)	311
Revitalizácia zeleného pásu pri horúcovode na Ul. Gen. Goliana	214
Revitalizácia obytného súboru Generála Goliana	189
Revitalizácia námestia v Modranke	158

Malé projekty	Celkový počet hlasov
Debarierizácia mesta	725
Umenie vo verejnom priestore	533
Vytvorenie námestia so zeleňou na Vladimíra Clementisa	519
Bezbariérové prepojenie Na hlinách – Okružná	492
Viac oplotených výbehov pre psy v meste	446
Športovisko na Teodora Tekela a Juraja Slottu	416
Pešie prepojenie Na hlinách – Strmá	371
Revitalizácia verejného priestoru okolo Kultúrneho domu v Modranke	198
Prepojenie Jarnej a Seredskej ulice	192

o investičných prioritách mesta. O všetkých projektoch, ktoré mesto tvorí pre vás a spoločne s vami sa dozviete na webstránke planujmesto.trnava.sk.

Z projektov dokončených v tomto roku spomenieme zrekonštruovanú cestu a chodníky na Murgašovej ulici, už desiaty a v tomto roku najväčší mobilný kvetinový záhon na Trojičnom námestí, umelo vytvorený uzatvorený okruh určený pre bicyklovanie, jazdu na kolobežkách, skateboarde alebo inline korčuľoch – pumptrack. Z participatívneho plánovania vzišli aj detské ihriská na Hospodárskej v dvoroch 1 a 2, tiež nové detské ihrisko Na hlinách (za Kysucou). Dosadených bolo viac ako 1 400 stromov na štrkoch. Ide o pokračovací projekt, bude sa sadiť aj budúci rok. Mesto tiež zrekonštruovalo parkovacie miesta na Hlbokej a Starohájskej ulici.

Rozpracovanými projektami, tesne pred dokončením sú nová telocvičňa v Modranke, rekonštrukcia Námestia SNP, či inteligentné križovatky. Vo všetkých prípadoch ide o projekty financované predovšetkým z externých zdrojov. Pracuje sa na cyklotrase popri rybníku na Kamennom mlyne aj na parkovacích miestach na Linčianskej.

Mesto Trnava týmto procesom nielen motivuje obyvateľov zaujímať sa o svoje mesto, ale tiež ich zapája do investičného

a rozpočtového plánovania, čím sa snaží odkrývať skutočné potreby obyvateľov. Celý proces je transparentný a podrobnosti o projektoch a ich stave sú zverejnené na webstránke projektu planujmesto.trnava.sk. V časti Aktivity nájdete aj podrobnú

správu mapujúcu celý proces. Správu ešte na júlovom mestskom zastupiteľstve prerokovali a jednohlasne schválili poslanci.

IVANA VIDOVÁ,
ZUZANA HRINKOVÁ

Nie ten, kto rozpráva hlasnejšie, hovorí pravdu

Lokálne sociálne siete a niektoré printové médiá v posledných týždňoch sú, a v tých najbližších pravdepodobne intenzívne budú, presýtené informáciami namierenými proti aktuálnej regulácii dopravy v meste. Mesto je jednotlivcami obviňované zo šírenia dezinformácií, avšak opak je pravdou. Usiluje sa vysvetľujúcou kampaňou trpezlivo, bez emócií, urážok a osočovania ponúknuť obyvateľom informácie založené na faktoch. Stačí iba trpezlivý pohľad na vec a zdravý rozum na to, aby si každý urobil názor na vec sám.

Vývoj regulácie statickej dopravy v Trnave sleduje potreby rastúceho mesta. Podobne ako v iných mestách, aj my čelíme výzvam spojeným s narastajúcim počtom vozidiel a obmedzeným parkovacím priestorom. Regulácia dopravy mesta je spracovávaná odborníkmi a zameraná na zlepšenie kvality života v Trnave. Od začiatku jej zavedenia je deklarované, že po jej spustení na celom území mesta príde k jej postupnému zjednodušeniu. Mesto pristupuje k implementácii rezidentského parkovania systematicky a odborne. Uprednostňuje a vždy bude uprednostňovať vlastných obyvateľov.

Mesto rozumie, že každá takáto reforma môže byť predmetom kritiky. Na sociálnych sieťach a v médiách sa objavujú články a názory kritizujúce postoj mesta k parkovacej politike a štýl komunikácie smerom k verejnosti. Chceme zdôrazniť, že mesto Trnava komunikuje so svojimi občanmi otvorene a transparentne na všetkých úrovniach.

Mesto odmieta akékoľvek tvrdenia o šírení dezinformácií alebo o zastrašovaní. Plne rešpektuje fakt, že ľudia majú rôzne názory a víta akékoľvek konštruktívne návrhy a pripomienky, ktoré prispievajú k lepšiemu mestu pre nás všetkých. Nekonstruktívne, agresívne a osobné útoky však nijako nepomáhajú riešiť

akúkoľvek situáciu.

Nepravdivé a zavádzajúce informácie šíria najmä názoroví oponenti mesta, avšak bez odborných argumentov. Jednou z aktuálne sa šíriacich dezinformácií je, že mesto chce vyhlásiť referendum na Vianoce, čo je úplný nezmysel. O termíne referenda rozhodujú poslanci mestského zastupiteľstva formou všeobecne záväzného nariadenia. Schválená úprava dňa konania miestneho referenda z pojmu „v sobotu“ na „spravidla v sobotu“ dlhoročné VZN iba zosúladiť s platnou legislatívou. Údajný termín referenda počas Vianoc šírený na sociálnych sieťach je len ďalším pokusom autorov petície za referendum vyvolávať

v ľuďoch negatívu a zneužívať ich na svoje politické ciele a nezakladá sa na pravde. Zo zdroja „bolo nám povedané“ sa dozvedáte aj to, že mesto neplánuje osadenie parkovacích automatov s možnosťou platby v hotovosti v budúcich rezidentských zónach ako napríklad Modranka z dôvodu nerentability. Je to iba ďalšia lož, mesto osádza automaty vždy všade tam, kde je regulované parkovanie zavedené, navyše v každom automate sa dá platiť aj v hotovosti. Mnohí rezidenti, aj z radov dôchodcov sú však zvyknutí platiť aj SMS správou alebo cez webovú aplikáciu na adrese datamesta.trnava.sk a vítajú i takúto možnosť. Zároveň, pri parkovaní na parkovis-

kách typu B nemusia platiť nič a vôbec nemusia používať ani mobilný telefón, či aplikáciu.

Zvlášť komunikácii témy regulácie statickej dopravy je venovaná mimoriadna pozornosť. Okrem článkov a statusov, videí či letákov do schránok sú organizované aj verejné stretnutia s obyvateľmi priamo v jednotlivých lokalitách. Trnavčania tak mali už niekoľkokrát možnosť priamo diskutovať s vedením mesta, odborníkmi na dopravu i zástupcami mestskej polície. Takto tiež dostávajú overené informácie z prvej ruky. Oceňujeme, že obyvatelia aktívne vyjadrujú svoje názory, ale aj obavy z noviniek. Možno však konštatovať, že v spustených lokalitách sa žiadne z obáv a strachov nepotvrdili, práve naopak, rezidentom sa po spustení ich zón parkuje jednoduchšie. Budeme pokračovať aj v tejto forme komunikácie a neobmedzovať sa iba na online platformy a sociálne siete, ktoré mesto aktívne využíva.

Mesto Trnava vždy bolo a naďalej aj bude otvorené konštruktívnemu dialógu so všetkými vrátane tých, ktorí sa rozhodli podpísať petíciu proti parkovacej politike. V záujme ponúknuť Trnavčankám a Trnavčanom všetky dôležité

informácie podložené faktami, nie len čiastkové, považuje za dôležité vyjadriť sa k nastoleným otázkam referenda. Jeho otázky sú zamerané na zrušenie existujúcej parkovacej politiky, znižovanie príjmov mesta a zvyšovanie nákladov.

Obyvatelia mesta budú postavení pred prvú otázku, ktorá navrhuje kompletné zrušenie existujúcej parkovacej regulácie, ktorú kritizujú jej oponenti. Tento návrh však ignoruje fakt, že regulácia parkovania v Trnave prináša efekt postupne a vytvára priestor na zlepšenie dopravnej situácie. Prax jednoznačne ukázala, že v už zavedených regulovaných zónach sa obyvateľom parkuje lepšie. Regulácia obmedzuje dlhodobé parkovanie cudzích áut, ktoré blokovali premávku a sťažovali pohyb v okolí vášho bydliska. Dôležitým faktom, o ktorom veľa ľudí nevie je aj to, že v Trnave je najlacnejšia regulácia zo všetkých krajských miest na Slovensku. Držitelia rezidentských kariet zaplatia v Trnave za svoje prvé auto len jedno euro na rok. Zároveň tým získavajú výhodu bezplatného parkovania na všetkých záchytných parkoviskách typu B zadarmo.

Parkoviská typu B, kde držitelia karty REZIDENT ZÓNY parkujú zdarma a bez limitu na viac ako 1 700 parkovacích miestach po celom meste a ich počet bude iba narastať:

- parkovisko na Hospodárskej ulici;
- parkovisko so šikmým státím na Hospodárskej oproti Lidlu a OMV;
- parkovisko na Šrobárovej ulici;
- dve parkoviská na Rybníkovej ulici;
- parkovisko medzi Dohnányho a Andreja Žarnova;
- dve parkoviská (pri zimnom štadióne) a pozdĺžne parkovacie miesta na ulici Spartakovská;
- parkovisko na ulici Spartakovská pri Bille;
- parkovacie miesta na Starohájskej v dotyku s cestou na úseku od križovatky Hlboká/Starohájska po križovatku Starohájska – V. Clementisa;
- parkovacie miesta pod budovou polikliniky na Tehelnej;
- parkovisko V jame pri Okresnom riaditeľstve PZ SR;
- parkovisko na Ulici Jána Bottu;
- parkoviská na ulici Vladimíra Clementisa;
- parkovisko na ulici Juraja Slottu;
- parkovisko na ulici Terézie Vansovej (pri cintoríne).

Po prvej otázke, ktorá žiada kompletne zrušenie aktuálnej regulácie, nasledujú ďalšie štyri otázky, ktoré podmieňujú akúkoľvek novú reguláciu dopravy v Trnave. Druhá a tretia otázka, na ktoré budú ľudia odpovedať, sa týkajú vybudovania bezplatných záchytných parkovísk a kyvadlovej dopravy do centra, pričom kapacity záchytných parkovísk v jeho okolí (Rybničkova, Spartakovská) nie sú ani zďaleka naplnené. Množstvo záchytných parkovísk neustále zvyšujeme, napríklad v septembri pribudlo v meste viac ako 180 nových parkovacích miest na Rybníkovej v pešej dostupnosti centra. Mesto je tu predovšetkým pre svojich obyvateľov a Trnavčania sú preň na prvom mieste. Ak by bolo parkovanie zadarmo aj pre Netrnavčanov, z vás ako občanov Trnavy by sa stali sponzori bezplatného parkovania pre kohokoľvek, teda aj pre ľudí z okolia. Parkoviská by boli plné áut návštevníkov, ktorí bezplatné parkovanie využijú na dlhodobé státie. Ak by sa za parkovanie neplatilo, podmienky by boli horšie pre všetkých. Veď si len spomeňte na akciové ceny v obchodoch. Ušli by sa vajčička, mlieko či múka všetkým, ak by boli zadarmo?

Štvrtá otázka spomína regulované parkovanie v zóne v kontexte počtu parkovacích miest založené na Pláne udržateľnej mobility. O ňom sami organizátori petície hovoria, že je to veľmi zložitý, odborný a rozsiahly dokument, ktorý človek nedokáže prečítať len tak. Napriek tomuto vyhláseniu sa otázka, ku ktorej sa má vyjadriť široká verejnosť, opiera práve o tento strategický dokument mesta. „Plán udržateľnej mobility krajského mesta Trnava a jeho funkčného územia“, známy pod skratkou PUM schválili poslanci mestského zastupiteľstva v novembri 2021. Mestskí odborníci na dopravu ho nielen čítali a poznajú ho, ale mu aj rozumejú a intenzívne s ním pracujú. Mesto

postupne realizuje kroky a opatrenia práve v súlade s týmto materiálom. Tí, ktorí dokument čítali s porozumením sa dozvedeli, že práve PUM radí mestským odborníkom na dopravu najskôr zavádzať toľko diskutované rezidentské parkovanie a až následne riešiť deficit parkovacích miest. Nepravdivé informácie šíria organizátori petície aj v súvislosti s cenou, ktorú mesto za vypracovanie dokumentu zaplatilo. Pravda je taká, že spracovanie PUM-u mesto realizovalo z eurofondov, finančná spoluúčasť mesta bola iba päť percent z celkovej sumy.

Posledná otázka, o ktorej má verejnosť rozhodnúť, je stanovenie podmienky, aby každý rezident mohol v každej rezidentskej zóne parkovať za rovnakých podmienok. Znie to lákavo, no tento návrh ignoruje fakt, že nie všetky zóny majú rovnaké podmienky – parkovacie i dopravné. Univerzálne riešenie by mohlo viesť k nespravodlivým a neefektívnym situáciám v rôznych častiach mesta. V jednotlivých lokalitách je iný dopyt po parkovacích miestach. V oblastiach s lepším prístupom k verejnej doprave rezidenti menej závisia na osobných vozidlách, čo môže znamenať, že potrebujú menej parkovacích miest. Ďalším faktorom sú obchodné zóny, resp. centrum mesta, ktoré si často vyžadujú viac krátkodobého parkovania

pre zákazníkov, či návštevníkov, zatiaľ čo rezidentské oblasti potrebujú dlhodobé parkovanie pre obyvateľov. Nehovoriac o oblastiach s turistickými alebo kultúrnymi atrakciami, ktoré zažívajú vyšší dopyt po parkovacích miestach, čo si vyžaduje iný prístup k regulácii parkovania. Tieto rozdiely ukazujú, že rovnaký parkovací režim pre všetky rezidenčné zóny by mohol byť neprimeraný a neefektívny. Mesto pri regulácii dopravy a rozdelení mesta na jednotlivé zóny berie do úvahy práve tieto špecifiká a reflektuje na jedinečné potreby a výzvy každej oblasti.

V súvislosti s reguláciou statickej dopravy v Trnave je nevyhnutné, aby občania uvažovali v širších súvislostiach, narábali so všetkými dostupnými informáciami, pristupovali k téme zodpovedne, s otvorenou myslou a zdravým rozumom. Prísľub zmien nemusia mať vždy očakávaný dopad. Regulácia nie je len o parkovacích miestach, je o celkovom riadení mestského priestoru, kvalite života a udržateľnosti. Podstatné je nezamerať sa len na krátkodobé výhody, ale premýšľať komplexne, zväziť všetky aspekty tejto dôležitej témy a rozhodnúť sa na základe faktov a dôkladného uváženia, nie len na základe hlasných vyhlásení alebo emotívnych argumentov.

SUZANA HRINKOVÁ

Trnava zriaďuje nové podporné centrum pre cudzincov v našom meste

Mesto Trnava sa snaží posilniť inkluzívne a multikultúrne spoločenstvo prostredníctvom otvorenia nového centra **ConnectT**. Tento priestor bude slúžiť ako most pre lepšie porozumenie, spoluprácu a rešpekt, zameriavajúc sa na pomoc cudzincom, ktorí sa usadili v Trnave. Centrum **ConnectT** má za cieľ poskytnúť týmto ľuďom prístup k rôznym formám podpory, ako sú odborné konzultácie, vzdelávanie a iné služby, čím im uľahčí integráciu do miestnej komunity a umožní im stať sa aktívnymi členmi spoločnosti.

Centrum bude ponúkať organizáciu prípadne sprostredkovanie nasledujúcich služieb:

- **Jazykové a vzdelávacie**

kurzy: Pomôže nájsť vhodné jazykové a vzdelávacie kurzy, vďaka ktorým si klienti zlepšia svoje jazykové schopnosti a získajú nové vedomosti.

- **Kurzy zvýšenia kvalifikácie a rekvalifikácie:** v prípade záujmu o získanie nových zručností alebo potreby pripraviť na budúce povolanie či zmenu kariéry, centrum poskytne informácie o dostupných kurzoch na zvýšenie kvalifikácie a rekvalifikácie.

- **Právne, sociálne a psychologické poradenstvo:** informovanie o možnostiach absolvovať bezplatné poradenstvo v oblasti práva, sociálnych otázok a duševného zdravia.

- **Adaptácia v školskom a pracovnom prostredí:** Ak klient potrebuje podporu pri adaptácii na nové okolnosti, vyškolení zamestnanci

pomôžu zvládnuť všetky výzvy, ktoré môžu nastať v škole alebo pracovnom prostredí.

- **Organizovanie podujatí, workshopov a stretnutí:** Vzájomná interakcia a zdieľanie kultúr je kľúčom k porozumeniu a rešpektu medzi cudzincami a miestnymi obyvateľmi. Preto bude centrum organizovať rôznorodé podujatia, workshopy a stretnutia, na ktorých budú mať všetci bez rozdielu príležitosť zdieľať svoje kultúry, tradície a skúsenosti.

MARTINA VRŽDÁKOVÁ

Splnené prania z listov Ježiškovi potešia seniorov aj tento rok

Pre mnohých z nás sú vianočné sviatky najkrajším obdobím v roku, ktoré trávime v kruhu najbližších. Je to obdobie, keď všetci na chvíľu spomalíme a vychutnávame si magickú atmosféru Vianoc. Nie každý má však možnosť stráviť tieto sviatočné dni s rodinou či priateľmi. Mnohí ľudia, predovšetkým seniori, sa môžu v tomto období cítiť osamelo. A práve preto vymysleli zamestnanci odboru sociálnych vecí na Mestskom úrade v Trnave spoluprácu so Zariadením pre seniorov na Ulici T. Vansovej podujatie **List Ježiškovi**, ktoré má seniorom vykušíť úsmev na tvári a pripomenúť im, že nie sú sami.

Táto milá tradícia sa koná v našom meste už od roku 2019 a každý rok sa teší veľkej obľube. Jej cieľom je obdarovať seniora, ktorý napíše List Ježiškovi so svojim želaním. Ide o klientov umiestnených

v Zariadení pre seniorov, ktorého je Mesto Trnava zriaďovateľom. List píše klienti, ktorí žijú v zariadení bez kontaktu so svojimi blízkymi. Zamestnanci mestského úradu si vylosujú po jednom zo zoznamu prianí.

Pripravené a pekne zabalené darčeky, často aj s vecami nad rámec želaní, sa zbierajú na odbore sociálnych vecí. Odtiaľ poputujú do ZpS, kde ich vo štvrtok 14. decembra 2023 za zamestnancov mestského

úradu obdarovaným odovzdá prednostka MsÚ Katarína Koncošová. „Teší ma, že aj tento rok pokračujeme v tejto milej tradícii a opäť môžeme seniorom splniť ich prania. Som rada, že sa vždy nájde mnoho kolegov, ktorí sa do výzvy zapoja, a aj vďaka nim budú Vianoce seniorov v zariadení veselšie a bohatšie,“ hovorí Katarína Koncošová.

List Ježiškovi je milým podujatím, ktoré počas vianočných sviatkov teší nielen obdarovaných seniorov, ale prináša radosť aj tým, ktorí darčeky s láskou pre nich pripravujú. Pretože najväčšia radosť je tá, ktorú urobíme druhým.

MARTINA BEŇÁKOVÁ

Mestský trh počas adventu zmení miesto

Na Trojičné námestie a Hlavnú ulicu zavítali vianočné trhy. To je dôvodom, prečo aj tento rok presúvame mestský trh. Stoly predajcov budú rozmiestnené pozdĺž Hlavnej ulice od Trhovej smerom k Námestiu SNP.

Tento koncept usporiadania stánkov má za cieľ vytvoriť kompaktný a spojený predajný priestor, ktorý nebudú narušovať existujúce terasy a umožní návštevníkom ľahšie prechádzanie medzi stánkami. Mestský trh tak bude plynule nadväzovať

na vianočné mestečko.

Trh bude počas adventu prevádzkovaný v obmedzenom režime, podobne ako v minulom roku. Plánovaných je približne 40 stolov, pričom ich počet sa môže prispôbiť záujmu predajcov. Predaj na trhu bude

prebiehať každý piatok a sobotu od 7.00 – 11.00 h. počas celej adventnej sezóny, pričom posledný predajný deň v roku 2023 je naplánovaný na sobotu 23. decembra.

-zh-

Vyberte si dátum pre váš veľký deň

Pri plánovaní jedného z najvýznamnejších dní vo vašom živote je dôležité poznať všetky dostupné informácie. Mestský úrad v Trnave a Matričný úrad preto ponúkajú prehľad dostupných termínov pre sobáše a obrady uvítania do života na rok 2024. Tento prehľad je neoceniteľným zdrojom pre všetkých, ktorí plánujú uzavrieť manželstvo alebo osláviť príchod nového člena rodiny.

Je dôležité mať na pamäti, že termíny stanovené na rok 2024 sú konečné a nemeniteľné, pretože musia byť v súlade s plánovaním ďalších mestských aktivít. Pre dohodnutie termínu sobáša je potrebné kontaktovať Matričný úrad na adrese Trhová 3, alebo telefonicky na čísle 033 32 36 182. Ďalšie informácie o obrade uvítania do života nájdete na Radnici v Trnave, Hlavná 1, v Kancelárii primátora na prvom poschodí alebo na telefónnom čísle 033 32 36 336.

Termíny pre akt uzavretia manželstva a spoločenský obrad uvítania do života v roku 2024:

13. januára, 27. januára,
3. februára, 17. februára,
9. marca, 23. marca, 13. apríla,
27. apríla, 11. mája, 25. mája,
22. júna, 29. júna, 13. júla,
27. júla, 10. augusta, 24. augusta,
7. septembra, 28. septembra,
12. októbra, 26. októbra,
9. novembra, 23. novembra,
7. decembra, 14. decembra.

-red-

Život a Vianoce v Trnave v 40. rokoch 20. storočia

Približne pred rokom sme v našom mesačníku uverejnili rozhovor so zaujímavou osobnosťou Trnavy, RNDr. Hildou Lehotayovou, rodenou Danihelovou (*15. júla 1927, Trnava). Doktorka Lehotayová študovala a zmaturovala na dievčenskom gymnáziu uršulíniek v Trnave a absolvovala štúdium geológie na Prírodovedeckej fakulte Univerzity Komenského v Bratislave. Patrí k najstarším obyvateľom nášho mesta, veľa vie a na mnohé si pamätá. Keďže jeseň sa s nami rozlúčia a zavítala k nám zima a s ňou najkrajšie sviatky roka, porozprávali sme sa s pani Lehotayovou o tom, aké boli zimy a sviatky s ňou spojené v jej detstve a mladosti.

Rok cca 1940, archív: Eugen Lehotay

Trnava leží na rovine, vystavená je najmä vetrom. V posledných rokoch tu nezažívame skutočnú zimu spojenú s mrazmi a dlhšie trvajúcou snehovou pokrývkou. Najmä pre deti to značí určité ochudobnenie, a to nielen v prežívaní tohto pekného ročného obdobia, ale aj v tom, že sa nemôžu tešiť zo zimných športov. Ako to bolo v časoch vašej mladosti?

Naozaj sa mi zdá, že snehu bolo kedysi počas zimy viac. Prvý poprašok napadol už na Martina alebo okolo toho času. Zvykli sme hovoriť, že Martin prišiel na bielom koni. Ale mrazivé obdobia so snehom sa striedali zas s plačkanicou. Tomu nám aj doma prispôsobovali obuv. Pravda, formou užitočného daru. Obyčajne na Vianoce sme

dostali so sestrou Jojkou hneď aj gumové čižmy. Bývali sme v štvrti Špiglzáľ. Celkove obydli tu bolo pomenej, zato dost polí a záhrad, naše okolie bolo prepletené len suchými cestami, ktoré sa po daždi rýchle menili na lokálne bažiny. A do školy v strede mesta sme mali zo Špiglzáľu pomerne ďaleko.

Spomenuli ste školu. Ako vyzerali vaše školské a študentské roky v našom meste?

Do ľudovej školy som chodila, aj o tri roky mladšia sestra, na Halenársku ulicu. Viedli ju sestry uršulínky, rovnako aj trojtriednu meštianku a učiteľský ústav. Bolo len prirodzené, že keď sestry okolo roku 1937 otvorili dievčenské gymnázium (oficiálny názov: *Rádové*

československé dievčenské reálne gymnázium uršulínok v Trnave, pozn. pýtajúcej sa), rodičia ma tam zapísali. To bolo roku 1938, triednou mi bola sestrička Annunciata Kopáčová.

Na gymnázium vládla prísnosť a disciplína. Štyrikrát denne sme sa modlili: na začiatku a konci vyučovania, pred a po obede. Učili sme sa slovenčinu, dejepis, zemepis, matematiku, prírodopis, kreslenie, písanie, spev, ručné práce, neskôr národné hospodárstvo. Z jazykov nemčinu, latinčinu, francúzštinu, s blížiacim sa frontom sme sa prestali učiť nemčinu a miesto toho nastúpila ruština (vyučoval ju profesor Voda). V škole sme nosili akúsi rovnošatu, bol to v podstate modrý plášť s vreckami na prsiach a na úrovni pásu. Na telocviku, v telocvični aj vonku, sme cvičili v svojráznych širokých nohaviciach, ktoré boli v podstate plisované a siahali nám po koliená, pod nimi sme mali pančuchy, na nohách cvičky, k úboru patrilo biele tričko. Tieto veci nám museli rodičia zaplatiť, inak bola škola zadarmo. Výučba najdlhšie trvala do 15. hodiny aj s obedňajšou prestávkou. Obedy sme si do školy nosili z domu, ja som obvykle mala chlieb natretý lekvárom alebo dva krajce chleba a medzi nimi klobásu alebo tlačienku. Tieto mäsové výrobky sme kupovali u mäsiara pána Jauru na Špiglzáľi.

Ako študentky sme sa nesmeli maľovať ani lakovať si nechty, nič z toho. Sestry kontrolovali, či sme slušne oblečené a čisté. Všetkých sme museli riadne pozdraviť latinským: *Laudetur Jesus Christus (Pochválený buď (Pán) Ježíš Kristus)*, a každý prechod voči slušnému správaniu alebo aj prípadné nepatričné výroky kdekolvek sa hneď riešili. Najmä sme sa pri vyvolaní v lavici nesmeli otáčať, tým sa malo zabrániť našepkávaniu. Sem-tam sme dostali aj mierne telesné tresty v podobe úderu pravitkom po dlaniach, pri väčšom prehrešku sme veru aj kľáčali v kúte. V triede nás bývalo viac ako 30 žiačok, sedávali sme s rukami za chrbtom v laviciach usporiadaných v dvoch radoch. Menej prísne bolo v škole, ktorú navštevovala sestra Jojka. Oficiálne to bola Verejná odborná škola pre ženské povolania, ale v Trnave ju ľudovo volali knedlíková univerzita. Bola dvojročná. V 40. rokoch 20. storočia mala učebne aj na Haulíkovej ulici, poskytovala dievčatám odborné znalosti na vedenie domácnosti, ale aj špeciálne kurzy šitia a ručnej práce a varenia. Sestra si tu doplnila vzdelávanie o ďalší rok, čo ju potom oprávňovalo pracovať ako odborná učiteľka pre ručné práce.

Načrtli ste tému vyučovania na uršulínskom gymnáziu. Ktoré predmety ste mali radi a ktoré naojak.

Ťažisko výučby na gymnáziu ležalo na všeobecno-vzdelávacích predmetoch. Ja som sa tešila najmä na slovenčinu. Skvelá slovenčinárka, Vesna Jesenská, vo mne prebudila lásku k poézii, ktorá mi zostala na celý život. Ešte aj po rokoch som rada recitovala. Ba aj dnes tak urobím, ak sa nájdu chápatelivé duše. K mojim obľúbeným básnikom patrili Válek, Mihálik

aj Turčány. Keď sme sa začali učiť francúzštinu, srdce mi doslova prirástlo k tomuto jazyku. Najskôr nás učila sestra Mater Felicitas a potom pán profesor Jarábek. Ten v nás pestoval lásku k francúzskej poézii. Doteraz je mojim najobľúbnejším francúzskym básnikom Alphonse de Lamartine a jeho báseň *Jeseň: Vám, lesy, pozdrav môj v posledných listoch kráse, aj tebe*

šok z mojich dlaní vytvoril okolo mňa takmer ostrov, kde som akoby hájila svoju pozíciu, ma sestra počastovala: „Keby si bola viac premýšľala nad tematikou ako nad svojím mikádom, hravo by si tento príklad vyriešila.“ Že nasledovala päťka, netreba vari ani dodávať.

Ako to bolo vtedy s krúžkami, t. j. s mimoškolskou činnosťou?

V škole pracoval spevácky krú-

Orolská záhrada

Zdroj: internet

po lúkach žltnúce sa lupene! / tebe, krásny deň! - bôl prírody, jak sa zdá, zrakom mojim lahodí aj môjmu tráchneniu. Spomínam si aj na nemčinárku doktorku Irmgard Hesse-Dosedlovú z Nemecka, učila nás nemčinu a kreslenie. Nemala som rada matematiku, aj som z nej robila, myslím, v piatej triede opravnú skúšku. Raz, mohlo to byť v piatej či šiestej triede, ma vyvolala k tabuli sestra počítať akúsi rovnicu. Priznám sa, nevedela som ani čím začať, oči som prikovala k zemi a potili sa mi vari aj korienky vlasov. Deň predtým, bolo to práve pred Vianocami, ma otec čerstvo ostrihal na tzv. mikádo, takmer všetky dievčatá v triede nosili takéto účes. Nuž čo, mali sme 15-16 rokov, a chceli sme sa páčiť. Po dlhšom mlčaní, keď kriedový prá-

žok. Vystupovali sme pri náboženských a štátnych sviatkoch. Tiež divadelný krúžok, sestra Hildegardis Oscitá preložila viaceré hier z nemčiny aj francúzštiny, ktoré sme potom nacvičovali a ona režírovala. Chodila som aj do hudobnej školy. Najskôr na klavír. Lež rodičia si nemohli dovoliť kúpiť mi tento hudobný nástroj a tak som „presedlala“ na husle. K tejto zmene prispel aj dar môjho bratranca Jozefa, ktorého si moji rodičia po úmrtí jeho blízkych vzali k sebe a vychovávali ho spolu so mnou a sestrou. Keď dospel, odišiel Jozef na čas za prácou do Nemecka, čo-to zarobil a zakúpil si kvalitné husle. Tie mi po čase daroval, profesor Vaňous ma potom dva roky priučal do tajov hry na tomto skvelom nástroji.

Začali sme s témou zimy. Vráťme sa teda k nej. Vaši rodičia patrili skôr k nižšej skromnejšej vrstve. Ako ste prežívali zimu v Trnave?

Keď zamrzlo a nasnežilo, vytiahli sme s mladšou sestrou Jojkou zo šopy sánky a vyrazili sme aj s kamarátkami sánkovať sa do promenády. Jedna taká sánkovačka nedopadla pre sestru a vlastne pre nás obe, dobre. Boli sme práve v najlepšom, svahy v promenáde sme už zjazdžovali rýchlosťou Fittipaldiho, aj brzdiť sme už ako-tak vedeli. No tu sa nám zrazu sane prevrhli, sestre sa akosi dostala noha pod ne, ešte aj ja som ich priťažila a bola z toho komplikovaná zlomenina. Zložité to bolo aj preto, lebo vtedy nebolo antibiotík a sestra musela nastúpiť do nemocnice v Piešťanoch. Sotva sa tak stalo, utrhla som od otca riadny výprask remeňom. Okrem sánkovania sme sa chodili korčuľovať do Orolskej záhrady. Rozkladala sa hneď za kostolom svätej Helenky. Obe sme mali korčule na klúčik, tzv. kvintačky, ktoré sme si pripínali na baganče. Na klzisku, ktoré udržovalo mesto, sme sa preháňali celé hodiny. Oblečené sme boli na dnešné pomery skromne: na nohách pančuchy a sukňa siahajúca pod kolená, na hlave ručne pletené čiapky s brmbolcom, ďalej nás hriali pletené rukavice aj šál, hrubší kabát a na ňom ešte vlniačik. Ten nám uplietla mama a neskôr nás aj naučila, ako sa takýto kus vtedy veľmi užitočného odevu vyhotovuje.

Ako ste prežívali predvianočné obdobie a samotné Vianoce?

Ako deti sme sa na december vždy veľmi tešili. Prvý významný sviatok bol deň, resp. noc svätého Mikuláša. Aby nás tento svätec naklonený deťom neobišiel, museli sme si dôkladne, ale naozaj poriadne večer predtým očistiť baganče a postaviť

ich do okna. Hneď ráno sme bežali so sestrou pozrieť, čo nám v noci do nich pribudlo. Lež nemohli sme sa len tak vrhnúť na dary, ktoré boli v porovnaní s dneškom dosť skromné: medovníky, trochu cukrikov a svätójánsky chlebič. Najskôr sme museli zarecitovať básničku: *Mikulášku, dobrý strýčku, modlím sa ti modlitbičku. Mikulášku dobrý náš, krásne dary nám vždy dáš.* Potom už blízko Vianoc sme s otcom chodievali kupovať na rínok pri mestskej veži rybu. Vždy sme kúpili len jednu, predavač nám ju vylovil z obrovskej kade. Na Štedrý deň rodičia sami vyzdobili vianočný stromček a nachystali nám ho ako prekva-penie. Výzdoba bola skromnejšia, obyčajne orechy zabalené v pozlátku a medovníky. Celý deň sa postilo a po zotmení, o piatej-šiestej hodine sme zasadli k slávnostnej tabuli. Večera na Štedrý deň pozostávala z oplátok, piekla ich matka sama, jedli sme ich s orechmi, medom a cesnakom, nasledovala svetlá rybacia polievka z hlavy a vnútorností ryby so zeleninou alebo kapustnica a nakoniec vyprážaný kapor so zemiakovým šalátom. Ten bol pripravený len s cibuľou

a zaváranými uhorkami. Ako zákusky sme mali makový a orechový závin a medovníky. Až po večeri sme si mohli rozbaľiť darčeky. Boli to však napospol praktické veci, ktoré sme čoskoro aj využili, napríklad spomínané gumové čižmy, pyžamo, rukavice a podobne. Do chrámu sme zvykli chodiť na prvý a druhý sviatok vianočný.

Máte za sebou dlhú a pestrú cestu životom a veľa skúseností. S obzretím sa späť, čo odkázate nám Trnavčanom a nášmu mestu?

Svojím rodákom chcem odkázať, aby sa príliš nestrachovali o nič. Veď najdôležitejšie hodnoty vôbec sú život a zdravie. Vo všetkom ostatnom sa treba spoľahnúť na božiu milosť, na základe ktorej dostaneme všetko: zdravie, požehnanie a dary Ducha svätého. Božia vôľa sa napokon i tak stane vo všetkom. A našej Trnave prajem, aby večne prekvitala a my s ňou a aby sa nám všetkým darilo v budúcom roku ešte lepšie ako v tomto roku.

JANA JUDINYOVÁ

Pani Hilda Lehotayová

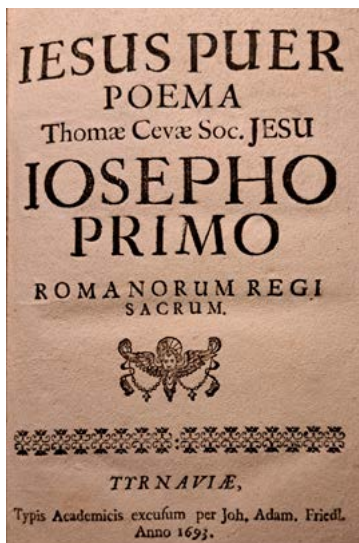
ZNÁMI I NEZNÁMI AUTORI HISTORICKEJ TRNAVSKEJ UNIVERZITY LXXIX.

Taliansky matematik Tomáš Ceva a jediné slovenské vydanie básne Dieťa Ježiš v kníhtlačiarňi historickej Trnavskej univerzity

Vianočný čas sa v mnohých rodinách spája s oslavou narodenia malého Ježiška v Betleheme. V priebehu storočí vznikli aj viaceré ľudovo podfarbené piesne, koledy, ktoré majú pripomínať udalosti sprevádzajúce toto narodenie. V našich končinách ich melódie zaznievajú už počas štvortýždňového adventu, ktorý má pre kresťanov predstavovať prípravu na „príchod“ Spasiteľa. V súvislosti s Ježišovým detstvom a mladosťou nemáme zachované takmer žiadne historické tlače, ktoré by sa zaoberali udalosťami pred jeho verejným vystúpením na svadbe v Káne Galilejskej. Výnimku predstavuje nenápadná báseň z knižnej produkcie univerzity v Trnave s názvom *Jesus Puer – Dieťa Ježiš*.

Jej autorom je taliansky autor Tomáš Ceva. Bude zaujímavé všimnúť si jeho životné osudy o čosi podrobnejšie, nakoľko Ceva bol preslávený nielen ako matematik, ale aj vynikajúci básnik. Narodil sa 20. decembra 1648 v Miláne. Vyrastal v bohatej milánskej rodine, kde sa dbalo na výchovu a vzdelanie. Jeho brat Ján sa zaslúžil o šírenie poznania Newtonovho objavu gravitačného zákona. Po štúdiu na jezuitskom kolégiu v Miláne vstúpil Tomáš Ceva v roku 1663 do Spoločnosti Ježišovej.

Po štúdiách učil matematiku a rétoriku na milánskom kolégiu celých tridsaťosem rokov. Jeho prvá vedecká práca O povahe gravitácie (*De natura gravium*) z roku 1699 skúmala filozofickú metódou fyzikálne témy, ako je gravitácia a voľný pád. Cevove jediné matematické dielo z roku 1699 s názvom Matematické dielka (*Opuscula Mathematica*) sa zaoberalo geometriou, gravitáciou a aritmetikou. Ceva navrhol nástroj na delenie pravého uhla na určený počet rovnakých častí. Jeho zariadenie opísané v roku 1695 na stranách časopisu *Acta Eruditorum* (prvý vedecký časopis, ktorý vychádzal v nemecky hovoriacich krajinách v rokoch 1682 až 1782) si získalo

pozornosť samotného Leibniza. Nedá sa nespomenúť, že Ceva bol veľkým obhajcom scholastiky proti systémom Descartesa a Gassendiho, čo je najviac badateľné v diele Staronová filozofia z roku 1704 (*Philosophia novo-antiqua*), pričom sa snažil zladiť to najlepšie z antického a moderného prirodzeného myslenia. Táto práca zahŕňa šesť rozpráv, ktoré sa zaoberajú témami od matematiky po kozmológiu a mechaniku a preberajú aktuálne vedecké otázky danej doby, akými boli napríklad Kopernikova teória, Descartova

fyzika a popieranie duší zvierat či Gassendiho atomizmus. Cevo-va Staronová filozofia bola opäťto-vo vydaná vo Viedni v roku 1719, vo Florencii v roku 1723 a v Benátkach v roku 1732.

Ako sme už vyššie naznačili, náš autor bol tiež významným básnikom a venoval tomuto úsiliu významnú časť svojho života. Cevove Básne (*Carmina*) z roku 1704 boli pozitívne hodnotené aj v spomenutom časopise *Acta eruditorum*. V literárnej oblasti sa Ceva riadil podľa výroku „un sogno che si fa in presenza della ragione“, teda poézia bola pre neho snom odohrávajúcim sa v prítomnosti rozumu. Jeho zbierky latinských veršov oscilujú medzi filozofickými, vedeckými, náboženskými a literárnymi témami. Ku koncu života Tomáš Ceva ochrnul. Zomrel v Miláne v roku 1737.

Latinská epická báseň *Jesus Puer* venovaná cisárovi Jozefovi I. bola preložená do mnohých jazykov, vrátane nemčiny a taliančiny. Na Slovensku sme svedkami jedineho vydania tejto básne v roku 1693 v latinskom jazyku. Dielo vyšlo v kníhtlačiarňi historickej Trnavskej univerzity, ako je zrejme z titulného listu tejto tlače. V Zelligerovom bibliografickom diele Trnavský

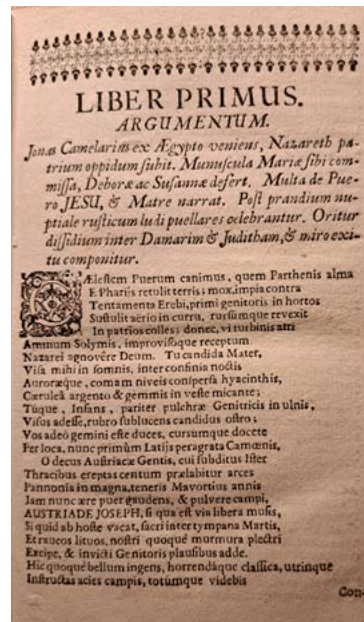
panteón ju však nachádzame mylne zaradenú do tlačí z roku 1673. Zdanlivo nezlučiteľné oblasti – matematika a poézia sa zaujímavo snúbia v tvorbe tohto autora s mimoriadnou kvalitou. Tak ako ponúka vo svojich matematických prácach presnosť, v predmetnej básni sa spája cit pre verš a básnický jazyk.

Trnavské vydanie básne Dieťa Ježiš uvádza príhovor čitateľovi, ktorý autor začína slovami: „Ježiš ešte ako chlapec postupne prejavil svoju božskosť svojim spolubojcom v Nazarete, ktorí si v tom čase o ňom mysleli, že prevýšil akoby žiaru božského slnka. Autorom tejto myšlienky je okrem iných sv. Atanáz v diele Proti ariánom. Uznal som, že túto predstavu považujem za výnimočne peknú a hodnú epickej básne. Dej som postavil tak, aby sa nebeské dieťa vrátilo z Egypta do svojej vlasti, kde démon, využívajúc všetky svoje sily, najprv usiloval o otvorenú vojnu a potom sa snažil hnať temné mraky proti spochybnenej božskosti, avšak s úplne opačným výsledkom. Pretože Nazaretčania si v tejto záležitosti mnoho vytrpeli, v momente, keď boli odhalené klamstvá o Božom dieťati, ktoré dlho obdivovali a ktorého láska ich uchvátila, v pokornom úžase ho uznali napokon za Boha.“ Ceva pokračuje: „Láskavý čitateľ, tu máš hrubú a nedokonalú báseň, ktorá zobrazuje jednak komicko-heroický charakter, ale aj dokonalosť postáv, ktoré vstupujú do deja. To bolo dôvodom, že sa im štýl musel prispôbiť, aby bolo možné uviesť ich v jednom celku. Moja predstava nebola ničím iným než túžbou vnieť do básne svoju lásku k nebeskému dieťaťu a jeho najsvätejšej matke, pričom som nasledoval príklad Jakuba Sannazarria a iných veľkých básnikov, najmä Hieronyma Vida, ktorý na príkaz dvoch pápežov Leva X. a Klementa VII. vyzdvihol udalosti spojené s

účinkovaním Pána Ježiša taktiež v básnickom diele.“

Báseň Dieťa Ježiš je napísaná v daktylskom hexametri v deviatich knihách. Každá je uvedená prostredníctvom krátkého resumé. Prvá hovorí o návrate pastiera tiav Jonáša z Egypta do Nazareta, ktorý je jeho otčinou. Jonáš prináša dvom devám Debore a Zuzane darčeky od Márie, pričom im rozpráva mnohé príbehy o Ježišovi a jeho Matke. V druhej knihe sa opisuje Máriina cesta z Egypta, na ktorej jej anjeli pripravujú hostinu. Obyvatelia nazaretského mestečka jej prichádzajú ústrety. Najskôr ju vo svojom príbytku prijíma Zuzana, až potom vchádza Matka do rodičovského domu. V tretej knihe chce démon rozpútať vojnu proti Ježiškovi. V štvrtej prichádza Bohorodička s chlapcom k Jánovi Krstiteľovi. Počas cesty vidia leva piť vodu z prameňa. Dievča z hôr je uchvátené láskou k Ježiškovi. Piata kniha hovorí o tom, ako v údolí, kde sa stretli s Jánom Krstiteľom, sledujú Máriu podsvetné vtáky. Boh Otec však prikáže anjelovi, aby ju spolu so synom preniesol do pozemského raja. V šiestej knihe anjel zariadi, aby sa Mária s chlapcom odviezli späť do Nazareta na voze. V siedmej časti je opísaná vzrastajúca náklonnosť Nazaretčanov k chlapcovi, v ôsmej je reč o Simonovi, ktorý je ešte v mládeneckom veku a taktiež o Jozefovi, ženichovi Panny Márie. Deviata kniha poukazuje na udalosť, počas ktorej sa Ježiš stratil svojim rodičom, pričom celý čas bol v chráme, kde sa dal spoznať ako Boží Syn otcom.

Báseň o dieťati Ježišovi je plná alegorických obrazov a jej interpretovanie nie je nijak zvlášť jednoduché. Práve naopak. Výstavba príbehu, ale aj množstvo postáv, ktoré vstupujú do deja, robia text obsažným, pričom svojrázny štýl pramení aj z mnohých biblických

konotácií. Časté umelecké obrazové prostriedky sprevádzajú text básne počas celého rozprávania. Príkladom bohatého básnického jazyka je aj nasledujúca ukážka z konca druhej knihy, ktorá nás vnaša doprostred rozprávania a poetického jazykom opisuje posledné hodiny dňa: „Teraz už odložte bokom hru na hudobný nástroj. Rozpovedal som príbeh a pokračovať v básni sa nedá. Bo vidím, že v temnote napokon posledný slnka lúč sklzol do hlbokého spánku so žiarivým so striebra krídlom. Tí, čo kráčajú po zemi, vstupujú do príbytku svojho, a Spánok už zostupuje k zemi a hľadá si posvätné miesto. On, ten starý muž, ti zaraz pristane na čele, so striebrom v dlaniach ti privrie oči a šikovne zahalí snehobielym závojom odzadu tvoju tvár. Pokojné ticho, prsty blízko pier, vchádzame do tmy, vyhasínajú všetky nočné duše lampy, a ty, noc, šíriš svoj tmavý plášť do ďaleka a prikazuješ nám odísť preč. Lebo tých šesť čiernych hodín, čo nosia sny, krásne sny uzamknuté v ebenových košoch, neodváži sa k nám prísť, kým sme prítomní.“

Báseň Tomáša Cevu má ne-
sporne výrazné kvality, o ktorých
svedčia jej vydania vo viacerých
jazykoch naprieč európskymi kra-
jinami. Na Slovensku vyšlo toto
dielo jedinýkrát, a to v trnavskej
univerzitetnej tlačiarni. Z pohľadu
skúmania distribúcie kníh
na konci 17. storočia je zaujíma-
vé, že sa tak stalo nedlho
po jeho úplne prvom vydaní
v Miláne. Nasvedčuje to, že
sa už v tomto období udržia-
vali v jezuitskom prostredí čulé
vedecké kontakty, a nebolo
ničím výnimočným, že vzdelanci
migrovali v rámci univerzít
(tzv. *peregrinatio academica*)

a svoje inštitúcie navzájom obo-
hacovali nielen o nové poznatky
a vedecké traktáty, ale aj ume-
lecky ladené diela, ako je to aj
v prípade nami skúmanej básne.

Zdroje:

Argelati, Filippo: Bibliotheca
scriptorum Mediolanesium.
Vol. 1. Milan: in Aedibus Palatinis,
1745, s. 417–20.

Bilíková, Martina: Ceva
Thomas: Jesus Puer. Poema.
Tyrnaviae, 1693. Diplomová
práca. Trnava: Filozofická fakulta
Trnavskej univerzity v Trnave,
2010, 62 s.

Zelliger, Aloysius: Pantheon

Tyrnaviense. Trnava: 1931, s. 16.

Súťažná otázka:

Akej vednej disciplíne okrem
básnictva sa venoval autor
básne Dieťa Ježiš Tomáš Ceva?

Správne odpovede zasielajte
do 20. januára 2023 emailom
na katarina.karabova@truni.sk.
Z účastníkov súťaže vyžrebujeme
jedného, ktorý získa knižnú
cenu.

KATARÍNA KARABOVÁ

Trnavská univerzita, Filozofická fakulta

Ľudia a udalosti v histórii Trnavy

Výročia v decembri

1. 12. 1768 – V Trnave umrel
astronóm, fyzik a historik
FRANTIŠEK BORGIA KÉRI,
profesor Trnavskej univerzity
a jej dvojnásobný rektor
(255. výročie).

1. 12. 1993 – Začalo vysielat'
Rádio T, prvé súkromné rádio
v Trnave, ktoré sa neskôr
premenovalo na Rádio Forte
(30. výročie).

1. 12. 2013 – V Trnave umrel
športovec, vytrvalostný bežec
a hudobník MILAN NOVÁK
(10. výročie).

2. 12. 2013 – V Trnave um-
rela bývalá herečka ASTÉRIA
KUFFELOVÁ, st., členka súboru
Krajového divadla a riaditeľka
Mestského kultúrneho strediska
v Trnave (10. výročie).

3. 12. 1943 – V Trnave sa narodil
stredoškolský profesor, redaktor
a publicista MIKULÁŠ JARÁBEK
(80. narodeniny).

5. 12. 1913 – V Tesárskych
Mlyňanoch sa narodil trnavský
apoštolský administrátor, bis-
kup a titulárny arcibiskup
in memoriam JÚLIUS GÁBRIŠ,
ktorý študoval v Trnave, kde
neskôr učil aj na gymnáziu.
Roku 1998 mu bolo udelené
Čestné občianstvo mesta Trna-
va in memoriam (110. výročie).

5. 12. 1948 – V Trnave sa narodil
dramaturg, teatroológ a publicis-
ta LADISLAV PODMAKA,
v rokoch 1976 - 1985 riaditeľ
a umelecký šéf divadla v Trnave,
neskôr riaditeľ Novej scény
v Bratislave (75. výročie).

5. 12. 1993 – V Trnave umrel
športovec, nestor trnavskej cyk-
listiky, tréner a športový funk-
cionár KAROL STUCK, ktorému
roku 2008 udelili Cenu mesta
Trnava in memoriam
(30. výročie).

6. 12. 2003 – V Trnave na prie-
čelí historickej budovy Trnavskej
univerzity odhalili pamätnú
tabuľu chorvátskym profesorom
a študentom, ktorí
v 17. a 18. storočí prednášali
a študovali na Trnavskej univer-
zite (20. výročie).

9. 12. 1938 – V Suchej
nad Parnou sa narodil futba-
lista, reprezentant a neskorší
tréner STANISLAV JARÁBEK,
člen a kapitán Spartaka Trnava,
s ktorým získal tri tituly majstra
Československa, Stredo európs-
sky pohár i Slovenský pohár
(85. narodeniny).

9. 12. 1998 – V Trnave slávnost-
ne odhalili pamätnú tabuľu

Pamätná tabuľa Andreja Hlinku

ANDREJOVI HLINKOVI na budúce Spolku sv. Vojtecha, ktorého bol dlhoročný predseda (25. výročie).

9. 12. 2022 – Pred rokom v Bratislave umrela vo veku 76 rokov filmová, divadelná i muzikálová herečka **SOŇA VALENTOVÁ**, rodáčka z Trnavy (1. výročie).

14. 12. 1998 – V Bratislave umrel novinár, športový redaktor, zakladateľ a šéfredaktor denníka **SME KAROL JEŽÍK**, rodák z Modranky a nositeľ čestného občianstva mesta Trnava in memoriam (25. výročie).

16. 12. 1848 – V bitke pri Trnave cisárske vojsko pod velením generála **ŠIMUNIČA** porazilo maďarských honvédov (175. výročie).

19. 12. 1943 – V Trnave sa narodila pedagogička, poetka a zostavovateľka literárnych zborníkov **EVA DROBNÁ - GERLICI** (80. narodeniny).

20. 12. 1908 – V Suchohrade pri Záhorskej Vsi sa narodil detský lekár **JÁN GRUJBÁR**, dlhoročný primár detského a dojčenského oddelenia nemocnice v Trnave, kde aj umrel. Roku 2004 bol ocenený Uznáním za zásluhy o rozvoj a reprezentáciu mesta Trnava (115. výročie).

20. 12. 1923 – V Modranke sa narodil herec, režisér a konferenciér **FRANTIŠEK BRESTOVANSKÝ**, umelecký šéf a dramaturg Tatra Revue v Bratislave (100. výročie).

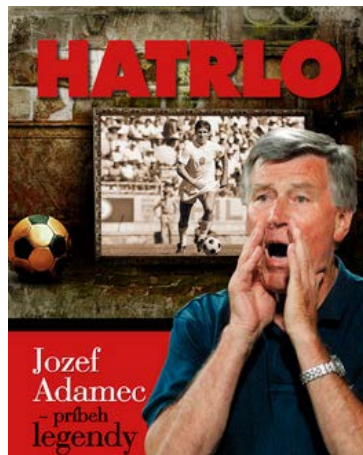
20. 12. 2022 – V Bratislave umrel lekár a expert na tropickú medicínu **VLADIMÍR KRČMÉRY ml.**, ktorý sa podieľal na obnovení Trnavskej univerzity a stál pri zrode jej Fakulty zdravotníctva a sociálnej práce, ktorej bol dve obdobia dekanom (1. výročie).

21. 12. 1933 – V Trnave sa narodil zoológ, ornitológ, historik prírodných vied a bibliograf **BRANISLAV MATOUŠEK**, ústredný riaditeľ Slovenského národného múzea a predseda Slovenskej ornitologickej spoločnosti, ktorému bola roku 2004 udelená Cena mesta Trnava (90. narodeniny).

24. 12. 2018 – V Trnave umrel futbalista - reprezentant **JOZEF ADAMEC**, hráč Spartaka Trnava, s ktorým získal 5 federálnych majstrovských titulov, štvornásobný najlepší strelec ligy a tréner slovenskej futbalovej reprezentácie, ktorému roku 2015 udelili Čestné občianstvo Trnavy (5. výročie).

30. 12. 1923 – Uskutočnilo sa prvé hokejové stretnutie v Trnave, v ktorom **ŠK Trnava** prehral s **ŠK Bratislava** (100. výročie).

P.R.

Nález nápisov z 19. – 20. storočia na historickom múre a pozostatkoch bývalej juhovýchodnej nárožnej veže v Trnave

Trnava sa pýši bohatou históriou, ktorá k nám dodnes prehovára prostredníctvom historických pamiatok, dokumentov, či fotografií. Odkazy minulosti však môžu driemať aj na miestach, kde by ich človek nečakal, môžu nám byť stále na očiach a predsa byť skryté. Na prvý pohľad nenápadný tehlový múr ohraničujúci areál trnavského amfiteátra z východnej strany, od dnešnej Hlbokej ulice, spolu s pozostatkami bývalej juhovýchodnej nárožnej veže mestského opevnenia, skrývajú zaujímavé epigrafické nálezy, o ktorých väčšina Trnavčanov pravdepodobne ani netuší...

Areál amfiteátra susedí s jedným z najvýznamnejších historických pamiatok v našom meste, komplexom bývalého klariského kláštora. V minulosti ho v tesnej blízkosti ohraničoval južný a východný úsek hradieb spolu s juhovýchodnou nárožnou vežou. V oblasti dnešnej Halenárskej ulice bola navyše situovaná Lovčická brána. Klarisky prišli do Trnavy okolo roku 1239.¹ Žili v klauzúre, viazané prísnyimi regulami, ktoré určovali ich povinnosť voči Bohu i rádu.² Spočiatku mali v Trnave iba menší kostol s jednoduchou kláštornou budovou, z ktorých ale postupne vznikol rozsiahly kláštorný komplex.³ Počas dlhého obdobia svojej existencie prešiel rôznym stavebným vývojom, ale bol poznačený aj nepriaznivými udalosťami, ktoré zasiahli do dejín nášho mesta.

V roku 1782 vydal Jozef II. nariadenie o zrušení kláštorov žobravých a rozjímavých reholí, ktoré podľa neho nepodporovali verejnoprospešnú činnosť. Tým bol spečatený aj osud trnavských klarisiek. V septembri toho istého roku kláštor navždy opustili.⁴ Po svojom odchode zanechali členitú stavbu s dvoma nádvo-

Kláštor klarisiek znázornený na vedute Trnavy z roku 1735.

riami a záhradou. Budova bola zoštatnená a v priebehu ďalších desaťročí mala rozličné využitie. Najskôr v nej boli ubytovaní vojenský vyslúžilci, potom slúžila ako zariadenie pre psychicky chorých vojakov, v období I. ČSR bola v objekte zase vojenská posádková nemocnica – oddelenie pre choromyselných. V roku 1954 sa v budove zriadilo Krajské múzeum v Trnave, v súčasnosti je sídlom Západoslovenského múzea v Trnave.⁵

Na základe historických mapovaní možno usúdiť, že v priebehu prvej polovice 19. storočia prišlo k asanácii hradobného múru južne od budovy niekdajšieho kláštora klarisiek. Trnavské mestské opevnenie už od 18. storočia postupne strácalo svoju pôvodnú obrannú funkciu, jeho údržba a oprava sa stala jednak neaktuálnou a navyše aj finančne nákladnou. Niektoré úseky preto začali byť rozoberané na stavebný mate-

¹ V tom čase sa ešte volali damiánky. JURČOVÁ, Simona. *Trnava – prechádzka v čase*. Trnava: Miloš Prekop-AND, 2018, str. 128.

Ďalej len: JURČOVÁ, Trnava – prechádzka v čase.

² NEMČEKOVÁ, Mária. Pôsobenie rádu sv. Kláry v Uhorsku a na Slovensku. In: *KONŠTANTÍNOVE LISTY 12 / 1*. Univerzita Konštantína Filozofa v Nitre, 2019, str. 62.

³ JURČOVÁ, Trnava – prechádzka v čase, str. 128 – 129.

⁴ DUCHOŇOVÁ, Lucia. Život klarisiek v Trnave, 3. časť. In: *Novinky z radnice*, roč. XXIII, č. 8. Mesto Trnava, október 2012, str. 15.

⁵ JURČOVÁ, Trnava – prechádzka v čase, str. 129.

Súčasná podoba úseku historického múru napojeného na pozostatky bývalej juhovýchodnej nárožnej veže, v ktorom sa nachádzajú nálezy nápisov z 19. – 20. storočia.

riál alebo sa k vnútornej stene hradieb pribudovávali menšie objekty.⁶ Hradby v minulosti oddeľovali a chránili historické centrum mesta. Po zbúraní viacerých častí opevnenia sa mesto rozšírilo a mnohé príslahlé parcely našli nové, zmysluplné využitie. Po odstránení hradobného múru sa na vyčistenom pozemku pri bývalom klariskom kláštore zriadil park, ktorý pravdepodobne slúžil verejnosti.⁷ Plán Trnavy od Štefana Nemečkaja z roku 1865 schematicky znázorňuje, že daná parcela bola ohradená múrom, ku ktorému

bola zo strany dnešnej Halenárskej ulice pristavaná kaplnka. Ide o kaplnku Panny Márie, ktorá na danom mieste stojí dodnes a datuje sa do roku 1863.⁸ Nakoľko staršie mapovania nezobrazujú ohraničenie parcely ani kaplnku, môžeme predpokladať, že obvodový tehlový múr bol postavený v rovnakom období ako kaplnka. Potvrdzujú to aj závery odborných posudkov, na základe ktorých sa zistilo, že kaplnka aj múr sú navzájom previazané z rovnakého muríva. Parkovú úpravu celej parcely a jej ohraničenie nám pekne ukazuje

aj katastrálna mapa Trnavy z roku 1895. Od roku 1958 až dodnes funguje na tomto pozemku letné kino – amfiteáter.⁹

V rokoch 2006 – 2008 bola uskutočnená rozsiahla rekonštrukcia areálu trnavského amfiteátra. Pri tej príležitosti tu bol v roku 2007 zrealizovaný aj archeologický výskum, počas ktorého archeológovia odkryli základy južného úseku niekdajšieho hradobného múru, ale objavili aj zaujímavý nález žumpy. Na základe výskumu jej sedimentu sa predpokladá, že v priebehu druhej polovice 18. a prvej polovice 19. storočia bola do žumpy účelovo odvádzaná dažďová voda zo striech budovy bývalého kláštora, pričom kanál bol napojený aj na odpadovú šachtu z kuchyne.¹⁰ Neskorším vybudovaním parku sa daný pozemok skultivoval a prirodzene zapadol do konceptu rozvíjajúceho sa mesta.

Tehlový múr ohraničujúci areál letného kina sa na východnej strane napája na pozostatky bývalej juhovýchodnej nárožnej veže, v príkrom svahu rovnobežne klesá a následne pokračuje na rovine, kde v rovnakej výške ohraničuje celý areál z južnej a západnej strany, na dnešnej Halenárskej ulici. Práve v svahovitom teréne, zo strany dnešnej Hlbokej ulice, sa v tehľách múru nachádza vyrytý veľký počet rozličných nápisov. Zopár sa ich zachovalo aj nižšie na múre, tesne pod svahom a na murive bývalej juhovýchodnej nárožnej veže. Celkovo ide o viac ako 200 nápisov.¹¹ Najvyššie sú vo výške približne 1,9 m od terénu, ostatné sú rozmiestnené v nižších polohách. Pred-

⁶ STANÍK, Ivan. Mestské opevnenie. In: *Trnava – mestská pamiatková rezervácia*. ARS MONUMENT, 1993, str. 13.

⁷ JURČOVÁ, Trnava – prechádzka v čase, str. 129.

⁸ Správa kultúrnych a športových zariadení mesta Trnava – plastiky a súsošia. [on-line], [cit. 2023-10-19]. Dostupné na internete: <https://sprava.trnava.sk/plastiky-a-susosia>.

⁹ JURČOVÁ, Simona. *Trnava a Trnavčania*. Trnava: Miloš Prekop-AND, 2019, str. 99.

¹⁰ Vlastivedné múzeum v Hlohovci – Západoslovenské múzeum v Trnave. *Záchranný archeologický výskum TRNAVA – AMFITEÁTER*. Výskumná správa č. 8/2027, uložená na Krajskom pamiatkovom úrade v Trnave.

metný východný úsek múru bol počas spomínanej rekonštrukcie areálu amfiteátra v rokoch 2006 – 2008 čiastočne upravený.

Pri pozostatkoch náročnej veže prišlo k vybudovaniu priezoru zabezpečného mrežou, ktorý má tvoriť akýsi predeľ medzi stredovekým opevnením a novším múrom. Previedlo sa tiež nové škárovanie tehál, ako na múre, tak aj na pôvodnom murive veže. Keďže sa veža nezachovala v pôvodnej výške, počas rekonštrukcie bola z časti premurovaná s použitím starých pálených tehál do podoby tzv. architektonizovanej ruiny. Dnes je dôležitou súčasťou prezentácie mestského opevnenia. Nie je vylúčené, že pri vytvorení priezoru a premurovaní veže prišlo k zničeniu niekoľkých nápisov, nakoľko však v tomto úseku neboli prevedené iné rozsiahlejšie stavebné zásahy, prevažná väčšina nápisov ostala zachovaná a prečkala až do súčasnosti.¹²

Z hľadiska obsahu ide hlavne o mená, respektíve priezviská, iniciály mien, prípadne iné odkazy, ktorých význam poznal iba ich autor. V zopár prípadoch sa pri nápisoch nachádzajú vyryté aj vročenia, pričom zachované vročenia pochádzajú z druhej polovice 19. a začiatku 20. storočia. Hoci sa nápis dodnes zachovali v hojnom počte, viac ako polovica má sťaženú čitateľnosť, písmená a čísla sú nejasné alebo vplyvom času prišlo k poškodeniu tehly. Napriek tejto skutočnosti je možné uviesť viaceré príklady kompletne alebo aspoň čiastočne čitateľných nápisov.

Na historickom múre:

Prosek ● KI ● P. L. ● Fülöp ● SAVRO ● KOPM(?) V ● ONDREJKOVI(?) ● ADOLF ● KUKAN ● FÜLÖ ● P E (?) ● FA

H ● V. I. 1875 ● BOCI ● M ● LENO ● M J. ● B(?)DA ● 187(?) L ● MATKOVCSIK ● Hirschliim M. ● L. Pr(?)k 19(?) ● L FILKOJ ● FEDOR 1881 ● SIMONCSICS L. ● L T ● PAUKO ● M. I. ● Fa(?) d Mihal ● S E ● Pepa J 1870 ● T N ● RAT H ● Fries ● HNATEK ● P N ● V J ● K M ● M(I)HALIK J. ● (?)20 ● FRAN (?) ● B 1890 ● VITAL ● P (?) 88 ● III Kocsi K ● C I ● Kiss ● KRALL MIKLO ● P ● (?) H A (?) ● P G ● L J MAJKA ● C PALI ● FURBE(?) ● 1902 ● MIK(?)OVITZ ● VAVRIK ● NIK ● FRANC FRIC ● FA(?)Z ● 1877 ● (?) PAL ● HA ● Ligatúra písmen

Ukážka viacerých nápisov na historickom múre č. 1.

VAIK a AV

Na murive bývalej juhovýchodnej náročnej veže:

N(?)th Bold ● B. V. ● (?) A 1910 ● Le(?) ● ROZNER ● U ● R P ● K. K. ● PE ● S. B. ● M. K. ● J. ● S. P. ● V. I. D. I. ● HALUS IV ● (?) P E M Sz. I ● S(?)f 19(?) ● 1911 Sz. I. ● 88 B 4/VIII ● M. M(?)KA ● Sz. (?) ● N. J. 1905 ● M I ● P V

Najstaršie zachované a čitateľné vročenia sú z rokov 1870, 1875 a 1877. Svedčí to o tom, že fenomén vzniku predmetných nápisov musel začať už krátko po výstavbe múru. Nápis na murive bývalej juhovýchodnej náročnej veže pravdepodobne nie sú staršieho

datovania. Dôkazom toho sú zachované vročenia až z 20. storočia. Pri skúmaní takýchto typov epigrafických pamiatok možno poväčšine vidieť akýsi reťazový efekt. Kľúčovým je jediniec alebo skupina ľudí, ktorí ako prví na danom mieste zaznamenali svoju prítomnosť, pričom sa stali zakladateľmi určitej tradície. Ostatní, ktorí prišli po nich a všimli si ich odkazy chceli byť taktiež súčasťou tejto tradície a následkom toho začali nápis pribúdať. Podobný nález, ale v menšom rozsahu, bol

v Trnave nájdený aj na severnom hradobnom múre, neďaleko severovýchodnej náročnej veže.¹³ Prirodzene možno usúdiť, že strojcami nápisov boli hlavne mladí ľudia, ktorí danú oblasť už v druhej polovici 19. storočia využívali na potulky a stretnutia. Na východnej strane hradieb, za Kostolom sv. Mikuláša, sa dodnes nachádza fortná pre peších. Od fortné smerom na juh bol svah bývalej priekopy prinajmenšom už od začiatku 20. storočia upravený s vybudovaným chodníčkom, určeným na prechádzky. Tento stav je zdokumentovaný na viacerých

¹¹ Pri skúmaní nápisov som príliš nezasahoval do časti múru pokrytých hustým porastom brečtanu. Ak by bol brečtan v budúcnosti odstránený, mohlo by prísť k odhaleniu ďalších epigrafických nálezov, ktoré by stáli taktiež za preskúmanie.

¹² Rozsiahle stavebné zásahy sa vykonali v južnom a západnom úseku múru na dnešnej Halenárskej ulici, v rámci predmetného výskumu im však nie je potrebné venovať pozornosť.

historických fotografiách. Miesto za múrom vtedajšieho parku, pri pozostatkoch náročnej veže, pravdepodobne poskytovalo mládeži vhodné útočisko kde sa mohli nerušene stretávať, čiastočne ukrytí medzi zeleňou. Bez väčších problémov sa tam mohli dostať aj z dnešnej Halenárskej ulice, obídením parku. Nápis s najväčšou pravdepodobnosťou pribúdali aj v priebehu 20. storočia, zrejme aj po vybudovaní amfiteátra. Letné kino sa od svojho vzniku tešilo veľkej obľube Trnavčanov a je tomu tak dodnes. Mnohým sa spája s príjemnými spomienkami na teplé letné večery, prvé rande, či nezabudnuteľné kultúrne zážitky pod hviezdou oblohou. Z rozprávania starších Trnavčanov som sa dozvedel, že pri bývalej juhovýchodnej náročnej veži, práve v úseku s nálezom najviac nápisov, mali niektorí výmyselníci vo zvyku preliezať tehlový múr a „na čierno“ sa vkrádať do amfiteátra počas premietania filmu. Konali tak, keď boli vypredané lístky alebo čisto z rebélie, zažiť pocit adrenalínu. Za múrom amfiteátra mohli skupinky mladých ľudí konverzovať, popíjať alebo pofajčievať a pri tej príležitosti vyryť svoje meno, iniciálky alebo iný odkaz do tehál.

Na základe spôsobu prevedenia a obsahu nápisov možno taktiež badať viacgeneračnú prítomnosť mladých ľudí. Viaceré odkazy sú vyryté do tehly pečlivo, priam umelecky. Ich autor si dal evidentnú námahu, aby bol jeho výtvor pekný, napr. nápis FEDOR s vročením 1881 alebo nápisy BOCI či MIK(?)OVITZ. Možno predpokladať, že tieto výtvory patria k najstarším, najlepšie ich vystihuje pomenovanie „stará

škola“. Podoby krstných mien v niektorých odkazoch rovnako napovedajú tomu, že vznikli v staršom období, napr. Franc, Mihál, Miklo(š), či Pál. Niektoré nápisy sú do tehly priam vyškriabané, nedbanlivo, akoby v rýchlosti. Evidentne postrádajú rukopis starších generácií, preto mohli byť prevedené až v neskoršom období. Ich datovanie sa však nedá presne určiť. Ide napríklad o nápis SAVRO, viaceré iniciálky alebo

Detail na nápisy FEDOR s vročením 1881, BOCI a Fa(?)d Mihál.

niektoré nečitateľné nápisy. V dvoch prípadoch som na múre našiel vyryté symboly ženského prirodzenia, ktoré s najväčšou pravdepodobnosťou vznikli až v 20. storočí. Predmetné epigrafické nálezy, žiaľ, poskytujú veľmi málo údajov na to, aby som mohol presne identifikovať ich pôvodcov, priestor preto ostáva iba na zopár hypotéz. Viaceré priezviská, niektoré aj s iniciálkou krstného mena, nám z časti prezrádzajú meno ich autora. K spoľahlivejšej identifikácii by ale bolo potrebné

prinajmenšom vročenie, ktoré by umožňovalo upriamiť sa na prítomnosť človeka s takýmto priezviskom v Trnave v konkrétnom roku. Pri tom by sa samozrejme muselo zohľadniť viacero faktorov, predovšetkým vek osoby v danom roku. Nápisy FRANC FRIC, KRALL MIKLO a Fa(?)d Mihál sú zrejme kompletnými podpismi svojich autorov, Františka Frica, Mikuláša Kralla a Michala Fa(?) da. Bližšie informácie o nich sa mi ale nepodarilo dopátrať. Nemožno s určitosťou tvrdiť, že pôvodcovia nápisov boli výhradne Trnavčania. Mohlo ísť aj o návštevníkov z iných miest a obcí, ktorí v Trnave pobudli iba určitý čas v spoločnosti Trnavčanov. Už spomínaný nápis FEDOR s vročením 1881 pravdepodobne značí priezvisko jeho autora a rok, v ktorom nápis vznikol. V trnavskej katolíckej matrike narodených sa uvádza, že v roku 1866 sa v Trnave narodil Jozef Fedor a v roku 1868 zase Gašpar Fedor. V roku 1881 boli obaja mláďenci plní šibalstva. Za predpokladu, že pôvodcom predmetného nápisu bol obyvateľ Trnavy, hypoteticky ním mohol byť jeden z nich. Nápis Kiss zrejme rovnako značí priezvisko jeho pôvodcu. Ak by sme ale zobrali do úvahy fakt, že vznikol až v neskoršom období, jeho strojom mohol byť aj fanúšik americkej hudobnej skupiny KISS, ktorá bola založená v roku 1973. V čase socializmu by išlo o skutočný prejav rebélie. Tak ako tak, naskytá sa nám tu krásna kontinuita. Ako už bolo spomenuté, oblasť pod východným hradobným múrom pravdepodobne už v druhej polovici 19. storočia lákala mladých ľudí na potulky. Za múrom vtedajšieho parku, pri pozostatkoch bývalej juhovýchodnej náročnej veže

¹³ Išlo o nápisy z 18. storočia. V roku 2022 sme o tomto nález publikovali článok. HORVÁTH, Martin – GRZNÁR, Peter. Nález nápisov z 18. storočia na hradobnom múre v Trnave a dejiny každodennosti. In: *Novinky z radnice – život a kultúra Trnavy*, roč. XXXIII, č. 6. Mesto Trnava, august/ september 2022, str. 15 – 22.

mali vhodné miesto na stretnutia mimo centra mesta. Mohli sa tu na chvíľu „zašiť“ a pri tej príležitosti zaznačiť svoju prítomnosť. Po vybudovaní amfiteátra sa daná oblasť stala ešte lukratívnejším miestom. Práve predmetný úsek múru využívala rebelujúca mládež na preklznutie do amfiteátra bez platenia. Niet pochýb,

že mnohí sa tiež často zdržiavali za múrom letného kina. Možno sa nazdávať, že odkazy na historickom múre a časti bývalého opevnenia sú podpisom, svedectvom prítomnosti mladých ľudí v rôznych obdobiach trnavských dejín. Čo započali naši predkovia v druhej polovici 19. storočia, v tom zrejme pokračovali ďalšie generácie. Niektorí sú možno dnes ešte

medzi nami. Hoci Trnava prešla mnohými zmenami a úpravami, teší ma skutočnosť, že aj v dnešnej dobe v nej môžeme nájsť zákutia, na ktorých pretrval autentický dotyk minulosti, ako tej dávnej, tak aj nedávnej.

MARTIN HORVÁTH

Pamiatkový úrad SR

Foto: autor

František Foriš Otrokoči a jeho dielo

František Foriš Otrokoči sa narodil v októbri 1648 v Rimavskej Seči alebo v Otročku v dnešnom okrese Revúca a zomrel 1. októbra 1718 v Trnave. Bol to doktor filozofie, teológie a práv, profesor akademického práva, predstaviteľ barokovej literatúry, pôvodne protestantský kazateľ, počas protireformácie prenasledovaný a odvrhnutý na galeje.

Náboženskú horlivosť zdedil po svojich reformovaných rodičoch. Ako sám priznal, nikdy sa príliš nezaujímal o svet-ské vedy. Študoval v Blatnom Potoku a Satmári. Mestská rada mesta Satmár (dnes Satu Mare, Rumunsko) ho v roku 1669 pozvala na tamojšie reformované kolégium ako druhého

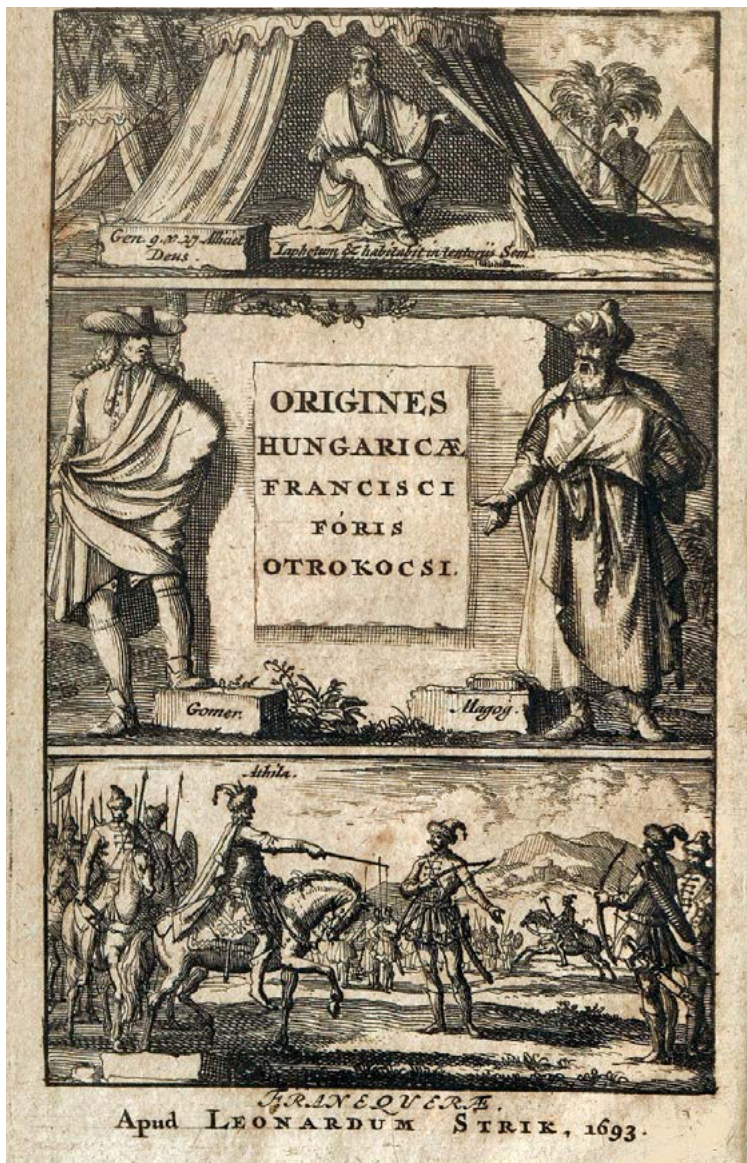
protestantského inštruktora, aby tam pôsobil po boku Štefana Vesprémiho. František však chcel ísť študovať do zahraničia, preto požiadal o pomoc gemerskú župu. Jeho želanie sa mu do roka splnilo a odišiel na akademické štúdium do Utrechtu (1671 – 1672). Jeho učiteľmi boli Burmann, Essenius, Gisbertus Voetius a slávny hebreista Johann Leusden. Posledne menovaný mal Františka obzvlášť v obľube, keďže prejavoval veľký sklon k orientálnym jazykom. Do svojej krajiny sa vrátil v roku 1673 a bol zvolený za farára v Rimavskej Sobote. O rok neskôr, 5. marca 1674, arcibiskup a uhorský prímás Juraj Selepcění zvolal protestantských farárov a učiteľov pred Kráľovskú tabuľu v Bratislave, kde boli aj zatknutí. Selepcění bol hlavným iniciátorom súdu s týmito protestantskými kazateľmi. Ako sa hovorilo, v Bratislave to boli len slobodní väzni, ku ktorým sa správali veľmi ľudsky, čiže boli v akomsi voľnejšom väzení. Selepcění a biskup Kolonič, prípadne ich zástupcovia,

ich každý deň navštevovali a neustále sa s nimi rozprávali, presviedčali ich, aby sa kajali a prestali učiť bludy šírené proti katolíkom. Neústupný Otrokoči a mnohí jeho spoločníci považovali podmienky, ktoré im boli ponúkané, za také urážlivé, že žiadnu z nich nechceli prijať. Preto bol nad nimi vyneseny smrteľný rozsudok, ktorý ich priviedol do väzenia a odtiaľ na neapolské galeje. Do Leopoldova ich odviezli 6. júna. Čas vo väzbe museli tráviť rôznymi podradnými prácami: kopaním valov, nosením kameňov a piesku, preosievaním obilia. Napokon sa 18. marca 1675 vydali na dlhú cestu cez Moravu a Rakúsko až k Jadranskému moru do Terstu. V Terste im oholili brady či fúzy a dali im vojenské oblečenie. Boli teda nútení migrovať ďalej na neapolské galeje.

Po desiatich mesiacoch utrpenia ich 11. februára 1676 oslobodil nizozemský admirál Michiel Adriaenszoon de Ruyter. Na nizozemských lodiach sa dostali do Benátok a odtiaľ do Zürichu. Tu sa zdržiavali ako hostia v domoch dobromy-

František Foriš Otrokoči a jeho dielo (titulný list)

František Foriš Otrokoči a jeho dielo (rigines Hungaricae, frontispis)

selných reformátorov, Otrokoči býval v dome Rudolfa Balberusa. O ich osud sa zaujímal najmä učiteľ Ján Lavater a požiadal ich, aby mu napísali príbeh o svojom utrpení, čo sa aj stalo. Otrokoči sa tiež podvolil výzve a stručne opísal svoje vyhnanstvo a útrapy, ktoré znášal; to všetko neskôr podrobnejšie spísal vo svojom diele *Furor bestiae* (Zúrivosť šelmy).

Z Zürichu odišiel so svojimi spoločníkmi do Utrechtu za starými známymi, ktorí mu pomohli v ďalšej akademickej kariére. Najprv v roku 1676 preplával so siedmimi spoločníkmi more a odišiel do Anglicka, kde im kráľ dovolil zháňať si pomoc. František určitý čas strávil v Oxforde, ale už v roku 1678 bol opäť v Utrechte, kde vyučoval vyššie vedy. Okrem toho sa ve-

noval aj cirkevným štúdiám a písaniu vedeckých kníh. V roku 1678 alebo 1679 už bol doma v byte farára v Rimavskej Seči, kde občas do roku 1680 aj kázal.

Nevieme, ako sa náš hrdina dostal domov do Uhorska. Návrat Františka a jeho spoločníkov bol totiž umožnený až článkom XXV. zasadnutia snemu z roku 1681. V tom istom roku sa stal farárom v maďarskom mestečku Gyöngyös a pre svojich nasledovníkov vydal modlitebnú knihu. Vraj trpel delíriom a so svojou malou dcérou sa v zime túlal v snehom a ľadom pokrytom pohorí Matra. Jeho nervové zrútenie pravdepodobne spôsobila prehnaná duševná práca. V roku 1687 odišiel do Košíc, kde pôsobil s Ladánim. Po dvoch rokoch Ladáni zomrel a František sa stal jediným reformovaným kazateľom v meste. František Foriš bol v častom kontakte s katolíkmi. Toto veľké „trhanie jeho duše“ bolo viditeľné na jeho vonkajšom správaní, zmocnila sa ho istá apatia k manželke a rodine, býval namosúrený a zachmúrený, žil ako drsný askét. Preto bol zo svojej funkcie suspendovaný a 8. marca 1690 ho Štefan Udvarheli, hlavný kurátor helvétskej denominácie, dokonca vylúčil z duchovného stavu.

František sa pokúsil odísť do Anglicka, kde chcel žiadať o účinnú ochranu reformovaných kňazov z Uhorska. Do Amsterdamu išiel cez Brémy a Emden, kam dorazil 28. augusta. Tu sa opäť obrátil proti katolíkom a vydal dve diela, aby dokázal svoje pravé reformované presvedčenie. Na jeseň prešiel cez more a navštívil knižnicu v Oxforde. Pracoval najmä na spojení dvoch protestantských vierovyznaní, kalvínov a luteránov. Začal sa však

prikláňať ku katolíckemu náboženstvu a viac sa venovať jeho doktrínam. Ani vo svojich dielach už nevystupoval proti katolicizmu. 20. augusta 1691 opustil Oxford a 20. novembra prišiel do Franekeru (dnes v Holandsku), kde ho privítali profesori univerzity. Zdržal sa tam jeden a pol roka a práve tam napísal svoje najznámejšie dvojzväzkové dielo *Origines Hungaricae* (Počiatky Uhorska), ktoré bolo na dlhý čas vnímané ako vynikajúce dielo porovnávacej lingvistiky. Pokúsil sa v ňom vysvetliť maďarské slová podľa hebrejského jazyka.

V máji 1693 navštívil v Utrechte svojho učiteľa Leusdena, s ktorého odporúčacím listom sa cez Amsterdam a Nemecko vrátil do vlasti do Košíc. Jeho protestantskí nasledovníci sa mu opatrne vyhýbali, čo ho o to viac podnietilo k otvoreniu rokovaní s katolíkmi, najmä jezuitmi, a vo svojom diele *Apologeticum Bonae Conscientiae Testimonium* (Obrana dôkazov dobrého svedomia) vydanom v roku 1694 sa bránil pred ohováraním protestantov a vysvetľoval dôvody svojho otvoreného rokovania s katolíkmi. V Jasove vyhľadal jágerského biskupa, ktorý bol zároveň jasovským prepoštom, ktorý konvertitu Františka láskavo prijal a vzal ho do Trnavy, bašty katolicizmu, aby tam uspokojil svoj smäď po poznaní. Po naštudovaní diela Tomáša Kempenského sa pustil do svojho ďalšieho diela. Kráľ Leopold I. Habsburský mu 30. septembra 1694 vystavil pokaz na sto toliarov ročne a od roku 1695 dostával 150 forintov ročne z cirkevných fondov. Ostrihomská kapitula mu ponúkla akademickú profesúru, ktorú však považoval

za priskorú, keďže chcel najskôr publikovať svoje nové práce. V septembri 1696 odišiel do Viedne, aby sa predstavil panovníkovi a odtiaľ putoval do Ríma. Tam študoval do roku 1699 a získal doktorát filozofie, teológie a práva. Následne sa s veľkými poctami vrátil na Trnavskú univerzitu, kde pôsobil ako doktor teológie, filozofie a práva a ako právnik ostrihomskej kapituly. Usporiadal aj kapitulskú knižnicu a archív. V roku 1712 navštívil Viedeň a vydal tam niektoré svoje diela.

František Foriš zomrel 1. októbra 1718. Spomedzi jeho bohatej publikačnej činnosti môžeme spomenúť Teologickú rozpravu o povolani Abraháma *Disputatio Theologica De Vocatione Abrahami* (Utrecht, 1672), katolícky spis Piata poľnica apokalypsy *Apocalypticum Tuba, Quinta, Ortum, Progressum & Interitum, Locustarum, Aculeis & omni stratagemate armatarum, pandens* (Amsterdam, 1690), Prorocká teológia *Theologia Prophetica* (Oxford, 1691), Počiatky Uhorska *Origines Hungaricae* (Franeker, 1693), kresťanské kázne po prestupe na rímskokatolícku vieru *Kázne pre blúdiace ovce A tévelygő juhról való Praedikatio* (Trnava, 1694), Obrana dôkazov dobrého svedomia *Apologeticum Bonae Conscientiae Testimonium* (Trnava, 1694), Skúška reformácie Luthera a jeho spoločníkov *Examen Reformationis Lutheri et Sociorum Ejus Ab An. D. 1517 factae* (Trnava, 1696), Pravé kresťanské a katolícke náboženstvo starých Uhrov za čias sv. Štefana *Antiqua Hungarorum Religio Verè Christiana & Catholica* (Trnava, 1706). V historickej knižnici Západoslovenského múzea v Trnave

sa nachádza viacero Otrokočiho diel, konkrétne *Origines Hungaricae* (Franeker, 1693), *Laetum ad lugentes Sion Nuncium* (Trnava, 1696), *Examen Reformationis Lutheri et Sociorum Ejus Ab An. D. 1517 factae* (Trnava, 1696), *Theologia Prophetica* (Trnava, 1705), *Antiqua Hungarorum Religio Vere Christiana et Catholica* (Trnava, 1706) a *Bellum Sacrum, juxta Scripturas Propheticas* (Trnava, 1717). *Knihu Origines Hungaricae* si môžu záujemcovia pozrieť v rámci výstavy *Sedemnásťte storočie slovom a obrazom* v Múzeu knižnej kultúry (do 31. marca 2024).

Zdroje:

CAMBEL, Samuel (ed.). *Dejiny Slovenska*. Zväzok II: (1526 – 1848). Bratislava: Veda, 1987.

CVITINGER, Dávid. *Specimen Hungariae Literatae...* Frankfurt – Lipsko, 1711. Heslo Foris Franciscus, s. 147-152.

JURÍKOVÁ, Erika, ŠVECOVÁ, Adriana. Z Oxfordu do Trnavy – neveriteľné osudy Františka Foriša Otrokočiho. In *Tyrnavia Erudita III ; Vzdelaná Trnava 3*. Mesto Trnava, 2022. ISBN 978-80-568-0487-2, s. 21-25.

Lexikón katolíckych kňazských osobností Slovenska. Bratislava: LÚČ, 2000. ISBN 80-7114-300-6. Heslo FÓRIŠ-OTROKÓCI, František, s. 354.

Slovenský biografický slovník. Zväzok V. R – Š. Martin: Matica slovenská, 1992. ISBN 80-7090-216-7. Heslo SELEPČENI, Juraj, s. 199-200.

SZINNYEI, József. *Magyar írók élete és munkái X.* (Ótócská-Popea). Budapest: Hornyánszky, 1905. Heslo Otrokocsi, s. 2-14.

Pamätná tabuľa Titusa Zemana

1. 1. 1784 – V Rožňave umrel profesor Trnavskej univerzity, rektor kolégia a autor dvojjazykovej učebnice fyziky ANDREJ JASLINSKÝ (240. výročie).

1. 1. 1924 – V Trnave vyšlo prvé číslo týždenníka Nové Slovensko, ktorý vychádzal až do roku 1938 (100. výročie).

1. 1. 1939 – V Nitre sa narodil právnik a právny historik PETER BLAHO, profesor a dvojnásobný rektor obnovenej Trnavskej univerzity, nositeľ Ceny mesta Trnava za rok 2004 (85. výročie).

1. 1. 1974 – V Trnave bolo zriadené Divadlo pre deti a mládež (50. výročie).

3. 1. 1949 – V Trnave sa narodil právnik JOZEF OPATOVSKÝ, prezident Slovenskej notárskej komory, podpredseda Spolku sv. Vojtecha v Trnave a Nositeľ Ceny mesta Trnavy za rok 2019 (75. narodeniny).

6. 1. 1924 – V Trnave sa narodila mikrobiologička, šľachtiteľka a odborná publicistka MARTA HUSÁROVÁ, ktorá pracovala vo Výskumnom ústave kukurice v Trnave (100. výročie).

Ľudia a udalosti v histórii Trnavy

Výročia v januári

8. 1. 1969 – V Bratislave umrel saleziánsky pedagóg a kňaz TITUS ZEMAN, ktorý pôsobil ako profesor chémie na gymnáziu v Trnave. V roku 1952 ho v inscenovanom procese odsúdili na 25 rokov väzenia. V roku 1991 bol súdne rehabilitovaný in memoriam a v roku 2017 ho pápež blahorečil ako mučeníka. Jeho pamiatku v Trnave pripomína pamätná tabuľa na budove pôvodného gymnázia (55. výročie).

9. 1. 2014 – V Bratislave umrel divadelný historik, prvý riaditeľ Ústavu divadla a filmu SAV

Martin Kollár

Jaroslav Lieskovský, foto: Ján Král

a publicista LADISLAV ČAVOJSKÝ, trnavský rodák, autor knižnej monografie Divadlo v Trnave (10. výročie).

11. 1. 1869 – V trnavskom divadle sa za účasti početného obecnstva a mnohých známych národovcov uskutočnilo prvé slovenské divadelné predstavenie. Členovia Slovenského ochotníckeho divadelného krúžku zahrali Kotzebuovu drámu Gróf Beňovský (155. výročie).

16. 1. 1924 – V Seredi sa narodil divadelný režisér, kritik a historik ALEXANDER NOSKOVIČ, absolvent trnavského gymnázia a zakladateľ Akademického divadla v Trnave (100. výročie).

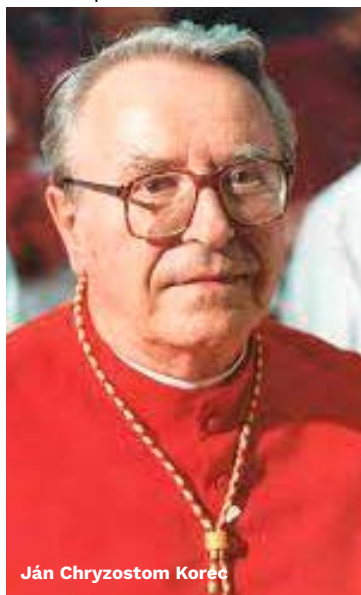
17. 1. 1899 – Narodil sa český architekt a odborný publicista JOZEF MAREK, projektant Evanjelického kostola v Trnave, ktorý bol vyhlásený za Národnú kultúrnu pamiatku (125. výročie).

17. 1. 1919 – V Trnave sa narodil stredoškolský profesor, hádzanár a tréner FRANTIŠEK GAŽO, spoluzakladateľ oddielu hádzanej, s ktorým získal titul

majstra republiky. R. 1999 mu bolo udelené Čestné občianstvo mesta Trnava in memoriam (105. výročie).

17. 1. 1949 – Vo Štvrtku nad Váhom sa narodil novinár, športový redaktor, moderátor a publicista JAROSLAV LIESKOVSKÝ, absolvent PdFUK v Trnave, dlhoročný redaktor Trnavského hlasu a prispievateľ do Noviniek z radnice (75. narodeniny).

19. 1. 1999 – Vo Francúzsku umrela poetka AGAO

Ján Chryzostom Korec

DUNAJSKÁ, vl. menom Anna Gromová, rodáčka z Trnavy, autorka viacerých básnických zbierok (25. výročie).

22. 1. 1924 – V Bošanoch sa narodil nitriansky biskup a kardinál JÁN CHRYZOSTOM KOREC, katolícky mysliteľ, spisovateľ a historik, ktorý študoval teológiu v Trnave, kde mu roku 2004 Trnavská univerzita udelila čestný doktorát (100. výročie).

23. 1. 1744 – Trnavský mestský kapitán podal magistrátu sťažnosť na univerzitných študentov, ktorí sa na jarmoku pobili s vojakmi (280. výročie).

24. 1. 1919 – V Trnave sa narodil riaditeľ Polygrafických závodov VOJTECH VÁRY, grafik a člen redakčnej rady časopisu Kultúra a život Trnavy (105. výročie).

24. 1. 2023 – V Trnave umrel lekár a odborný publicista VIKTOR ROSIVAL, ktorý v rokoch 1958-1995 pôsobil na oddelení klinickej biochémie nemocnice v Trnave (1. výročie).

26. 1. 1919 – V Trstíne umrel národovec, predseda a správca Spolku sv. Vojtecha v Trnave, vydavateľ Katolíckych novín, publicista a kňaz MARTIN KOLLÁR, poslanec Uhorského snemu za volebný obvod Trnava (105. výročie).

1934 – Boli zverejnené výsledky sčítania obyvateľstva, podľa ktorých Trnava mala v januári 23 945 obyvateľov (90. výročie).

Adela Ostrolúcka, Ľudovít Štúr a Trnava

V tomto roku si pripomíname 170. výročie úmrtia mimoriadne vzdelanej ženy a legendárnej priateľky nášho národného buditeľa Ľudovíta Štúra, Adely Ostrolúckej (31. 3. 1824, Ostrá Lúka – 18. 3. 1853, Viedeň). Adela, a celá rodina Ostrolúckych, bola považovaná za príklad novej šľachty s mimoriadne pozitívnym vzťahom k Slovákom. Hoci sa Ostrolúckovci pohybovali najmä v obciach Ostrá Lúka a Zemianske Podhradie a v mestách Viedeň a Prešporok, ich kroky zabľúdili aj do nášho mesta. V Trnave rodina strávila niekoľko mesiacov roku 1850 a Adela Ostrolúcka z nášho mesta zaslala list strýkovi, v ktorom niekoľkokrát spomína aj Ľudovíta Štúra. V tomto liste zároveň vtipne a ironicky opisuje tunajšie pomery. V Slovenskej národnej knižnici (SNK) v Martine opatrujú tri listy samotného Ľ. Štúra, v jednom z nich spomína aj svoju návštevu Trnavy.

Krátka ale intenzívna cesta životom

Adela Ostrolúcka (Adelaida Osztroluczky) sa narodila do zemianskej rodiny Mikuláša Ostrolúckeho (predikát „z Ostrej Lúky“, 1797 – 1867), kráľovského sudcu a Alžbety, rodenej Gos-toniovej (Gosztony, 1797 – 1887). Mala staršieho brata Gejzu (1819, Ostrá Lúka – 1884, Zemianske Podhradie), ktorý pôsobil aj ako notár Zvolenského komitátu, rodičia sa sobášili roku 1818 v Budapešti. Adela Ostrolúcka, v rodine a priatelia ju volali Eteľka, dostala formou domácich učiteľov vynikajúce vzdelanie. Okrem rodnej nemčiny hovorila aj po maďarsky, francúzsky, anglicky (do tohto jazyka prekladala prejavy zo snemu), učila sa po taliansky a vďaka Ľudovítovi Štúrovi aj slovenčinu a iné slovanské jazyky. Absolvovala aj hudobnú výučbu, jej učiteľom hudby bol Franz Erkel (1810 – 1893), autor maďarskej národnej hymny.

Celá rodina bola vzdelaná a zaujímala sa o dianie v spoločnosti. Otec Mikuláš Ostrolúcky vykonával viacero funkcií, bol sudcom v Pešti, druhým vicežupanom Zvolenského komitátu, roku 1840 ho cisár vymenoval za asesora (prísediaceho) Uhorskej kráľovskej súdnej tabule. Adelin brat Gejza študoval na evanjelickom lýceu v Prešporoku, podobne ako Štúr, Hurbán a iné osobnosti. Gejza bol členom Spoločnosti Československej, na zasadnutiach recitoval

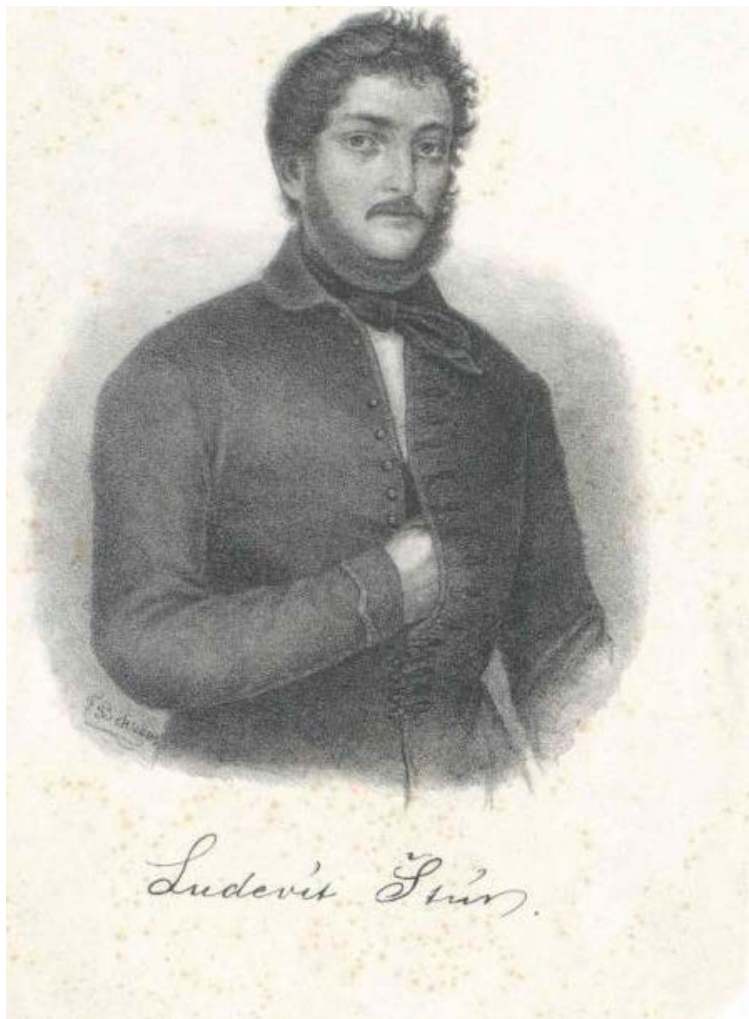
A. Ostrolúcka

básne J. Kollára. nepripojil sa k maďarizačnému prúdu. S prvou manželkou Magdalénou Podmanickou sa po desiatich rokoch manželstva rozviedol a oženil sa s Eteľkou Huszagovou, s ktorou mal dve deti: Gejzu a Eteľku Alžbetu. Roku 1867 po smrti strýka Gustáva a neskôr otca prevzal panstvo v Zemianskom Podhradí. Adela Ostrolúcka zomrela 18. marca 1853 vo veku 28 rokov na týfus. Skonala vo Viedni v dome číslo 702, ktorý stál

na starom Mäsovom trhu (Fleischmarkt). Manželka Karola Kuzmányho, Karolína Zuzana, jej zatlačila oči. Štúr prežil svoju lásku len o čosi viac ako dva roky, keď zomrel na následky nehody pri poľovačke 12. januára 1856.

Na počesť priateľky Slovákov a Ľudovíta Štúra pravidelne organizujú v Ostrej Lúke podujatie Kultúrny jar Adely Ostrolúckej. Osobnosť Štúrovej lásky dala podnet na vznik známeho literárneho diela Luda Zúbeka

Jar Adely Ostrolúckej aj viacerých článkov. Ba ešte aj dnes je stále témou literárnych súťaží, napríklad trenčianskej: Studňa sa tajne s dažďom zhovára.

Ostrolúckovci a Ľudovít Štúr

Predpokladá sa, že Adela Ostrolúcka sa zoznámila s Ľudovítom Štúrom (28. 10. 1815, Uhrovec – 12. 1. 1856, Modra) v Zemianskom Podhradí, ktoré leží neďaleko Nového Mesta nad Váhom. Na evanjelickej fare tu pôsobil ako kaplán Samuel Štúr, mladší brat Ľudovíta Štúra. Samotný Štúr rád chodieval za bratom, aj celkove do Zemianskeho Podhradia,

obluboval ranné prechádzky po malebných úbočiach, odpočíval pri potoku. V tomto idylickom prírodnom zákutí sa oproti evanjelickému kostolu s farou za potokom nachádzal pekný kaštieľ s veľkou záhradou. Majetok patril Gustávovi Ostrolúckemu, Adelinmu strýkovi. Ten sa neoženil a prilipol k rodine svojho brata Mikuláša. Gustáv Ostrolúcky bol tiež zaujímavou osobnosťou. Svojho času ho zvolili za druhého podžupana Trenčianskej stolice. V obci podporoval prácu učiteľa aj farára o vzdelanie ľudu, tiež vznik nedeľnej školy, ktorú navštevovali aj ženy, kupoval pre mládež slovenské Kadavého učebnice.

Ostrolúckovci boli evanjelického vierovyznania, často navštevovali Gustáva v Podhradí a udržiavali priateľské styky s celou farou, možno usudzovať, že práve tu sa Adela zoznámila s našim buditeľom. Ľudovít Štúr rodinu navštevoval Ostrolúckych aj na iných miestach ich pobytov, a to nielen v Podhradí, ale aj vo Viedni a Prešporku. Udržiaval čulý písomný styk najmä s Alžbetou, matkou Adely, ale aj s bratom Adely, Gejzom. Ako bolo spomínané, v SNK Martin, sa nachádzajú tri listy Štúra Alžbete Ostrolúckej, Štúr v dvoch z nich spomína aj Adelu ako „slečnu“; písať priamo nevydatej žene z jej kruhov sa vtedy očividne nepatriilo. V treťom zo zachovalých listov vysvetľuje, prečo neprijal miesto na sekretariáte krajinského súdu v Prešporku (ktoré mu sprostredkovali Ostrolúckovci a aj si želali, aby ho prevzal). Rodina sa stýkala aj s J. M. Hurbanom, profesorom Karolom Kuzmánym a českými vzdelancami.

Čo sa stalo v Trnave

Začiatkom roka 1850 prebiehal nepretržitý a tuhý boj o to, ako má vyzeráť správa Uhorska a teda aj Slovenska a ktorí ľudia budú na jej čele. V tomto roku sa Trnava stala sídlom rozdelenej župy Nitrianskej a Bratislavskej. Pravdepodobne z tohto dôvodu sa v našom meste hneď v januári začal kreovať apelačný súd (odvolací, mal právo rozhodnúť v určitých veciach sám), v auguste sa súd mal presťahovať do Prešporka. Za prísediaceho bol ustanovený Adelin otec, Mikuláš Ostrolúcky, čo si vyžadovalo jeho prítomnosť v našom meste. Podľa zachovalých listov prišli rodičia Ostrolúckovci aj s Adelou do Trnavy v januári 1850 po sviatkoch. Potom matka Alžbeta s dcérou odišli a chceli vyčkať v Ostrej Lúke na premiestnenie súdu do Prešporka. Ale keďže sudca Mikuláš Ostrolúcky si ťažkal,

že zostáva na svojich cestách sám ako pes, manželka s dcérou ho okolo 20. februára nasledovali do Trnavy. To im už otec zabezpečil krásny priestranný šestizbový byt (možno v niektorom z domov na Kapitulskej ulici). Mikuláš Ostrolúcky dal byt zariadiť nábytkom, ktorý prenajal od miestnych stolárov a obchodníkov. Dcéra Adela sa na Trnavu tešila. Mesto, v ktorom vtedy žilo približne sedem

u grófa Juraja Majlátha v Zavare. O tomto úraze a následnom dianí vieme vďaka zachovanému listu, ktorý napísala Adela Ostrolúcka strýkovi Gustávovi do Zemianskeho Podhradia. List datovala 3. marcom 1850, do Podhradia ho odniesol Ľudovít Štúr, ktorý Ostrolúckovcov v ich trnavskom byte toho dňa večer navštívil. Popri opise matkinho úrazu a následného liečenia Adela Ostrolúcka v liste ostro

potrebné.“ Vtedajšiu Trnavu opisuje Adela Ostrolúcka ako „Kocúrkovo, akému páru niet“. Jej rodina sa doslova presvedčila o pravdivosti Ocskayovej charakteristiky mesta: „tu každí vje, čo si jedou“ (pozn. Adela sa presne takto – po slovensky vyjadruje v liste strýkovi napísanom po nemecky). Potvrdila tak trochu vyjadrenie J. M. Hurbana v Slovenských pohľadoch v roku 1846: „Slovensko je taká

Invalidovňa a ústav pre duševne chorých vojakov

tisíc obyvateľov (starostom bol Johann Pitroff), sľubovalo spoločensky rušnejší život ako tiché Podhradie. Nakoniec, Adela mala v tom čase 26 rokov a celkom prirodzene ju zaujímali aj zábavy a spoločenské podujatia. Okrem toho ju priateľka Mína Friedrichová z Trnavy navadila, že tunajší dôstojnícky zbor poriada skvelé a elegantné fašiangové zábavy. Veci sa však zvrtili. Krátko po príchode do Trnavy matka Alžbeta spadla vo večerných hodinách na schodoch, pričom si poranila ruku. Stalo sa to v deň, keď sa Mikuláš Ostrolúcky celý deň zdržiaval

nabrúseným perom podáva aj pestrý obrázok Trnavy.

Kocúrkovo, akému páru niet

Za pozornosť stojí aj opis liečenia úrazu Alžbety Ostrolúckej. Adela hneď na druhý deň požiadala o pomoc Friedrichovcov, s ktorými sa poznali Ostrolúcki už dlhšie. Šlo o rodinu podplukovníka Jozefa Friedricha von Schwenenkampf, veliteľa trnavskej Invalidovne. Ako píše Adela: „...tí dobrí ľudia prišli hneď skoro ráno, priviedli aj svojho šikovného domáceho lekára, vlastnoručne priložili chorej pijavice, zaobstarali nám ľad a všetko

jedna velice pekná, rozkošná, okrasami vonkovskými vikrášlená klebetníca.“

A Adela hneď aj uvádza, ako prišli k tejto skúsenosti. Deň po príchode si objednali z hostinca U Čierneho orla tri porcie ryže, a hneď sa páni z apelačného súdu sťažovali sudcovi Ostrolúckemu, že im uchmatli všetku ryžu a prokurátor sa poľožartom – polovážne vyhrážal, že podá na ne žalobu, lebo sa mu na obed ušla len polovičná porcia. Adela Ostrolúcka celkove s chuťou opisuje, aký zmätok vládne na nádejnom apelačnom súde v Trnave. Nekonali sa žiad-

ne zasadnutia, ani len prísediaci neboli ešte potvrdení. Úradníci sa nudili a aby mali aké-také rozptýlenie, behali do Viedne a tam na seba vzájomne žalovali, v týchto aktivitách vynikali najmä Jablanczy a Csiba. Iný nádejný činovník, Ocskay si zas nudu spestroval tým, že sa chodil zabávať do Pešti.

Osudného tretieho marca, kedy Adela písala list strýkovi, sa v ich rodine odohral zaujímavý incident. Zdvorilostnú návštevu prišla k nim vykonať jedna z trnavských celebrit, pani majorova Frässová, známa svojím obdivom ku Košútovi. Jej manžel, major Georg Fräss von Ehrfeld bol veliteľom trnavského vojenského ústavu pre duševne chorých. Podľa Adelinho listu pani majorka po počiatočných zdvorilostných frázach začala nadávať. „...na vládu vo Viedni, bána Jelačiča a našich Slovákov“. Je známe, Ostrolúckovci stáli počas rokov meruôsmych aj neskôr na strane ústrednej vlády a všetci mali veľmi srdečný vzťah k Slovákom. Preto je len pochopiteľné, že ako píše Adela: „...tento útok (Frässovej) som odrazila s nabitým bajonetom.“

Obe Ostrolúcke: matka aj dcéra povodili Ludovíta Štúra po trnavskom byte a požiadali ho, aby o ňom podrobne referoval v Zemianskom Podhradí. Adela vyjadruje nádej, že „...azda Štúr zas na všetko nezabudne, lebo orol sa len málo stará o život a bývanie lastovičiek.“

Dumka aj starodávna trnavská listina

Štúrova návšteva u Ostrolúckych v Trnave bola zaujímavá aj tým, že počas nej náš buditeľ predniesol Adele po slovensky ukrajinskú dumku Útek troch bratov z Azova. Ostrolúckych dcéra bola totiž aj Štúrova žiačka, počas pobytu vo Viedni ju učil slovenčinu a dával jej aj lekcie zo slovenskej a slovenskej literatúry. V liste matke zo 4. februára 1852 potom Štúr

pre Adelu priložil znenie dumky v origináli a pripomína, že „... slečne odovzdal jej preklad pred časom v Trnave.“ Ďalej konštatuje, že dumke Útek troch bratov z Azova sa krásou a poetickou nevyrovnaná ani ospevovaná Pieseň o Nibelungoch a piesne minesengrov, len azda ešte starogrécke povesti. Zároveň posielala na poslednej strane svojho listu Adele aj malú kozácku pieseň. Samotný Ludovít Štúr navštívil Trnavu pravdepodobne viac-krát a prejavoval záujem o naše mesto aj inak. Okolo roku 1840 poslal do prílohy Slovenský pozorník kalendára, ktorý vydával G. Fejérpataky – Belopotocký článok o náleze starej českej listiny v Trnave od kráľa Mateja Korvína, už predtým ho uverejnil v Tatranke, keď ho márne ponúkal maďarským časopisom a Danici Ilirskej. Článok sa volal Matiaše Korvína slovenský list, písaný na vrchnost svobodného kráovského mesta Trnavy.

Krátky a pestrý pobyt Adele Ostrolúckej a jej rodiny v Trnave obohacuje historický obraz nášho mesta. Vrhá nové, komornejšie svetlo na určitý úsek života u nás. Štúrova ulicu už máme, ak príde v budúcnosti k premenovaniu, resp. k pomenovaniu nejakej novej ulice alebo námestia, bolo by vhodné, keby sme si na tento účel vybrali práve Adelu Ostrolúcku, ktorej 170. výročie úmrtia si v tomto roku pripomíname.

Zdroje:

Adela Ostrolúcka Gustávovi Ostrolúckemu 3.3.1850. Zdenka Sojková, List Adele Ostrolúckej. Slovenská literatúra 1960, s. 233- 237.

Hungary, Church Books, 1624-1950", database, FamilySearch (<https://www.familysearch.org/ark:/61903/1:1:6NSY-FWXB> : 9 December 2022), Nicolaus Osztrólczy, 1818;

HURBAN, J.M.1846. Veda a Slovenské pohľady. In: Slovenské pohľady na vedy, umeňja

a literatúru, diel 1., zv. 1., s. 2. Bachletová E. Jozef Miloslav Hurban a posolstvo v Slovenských pohľadoch (1846-1847), Slovenské pohľady 7-8/2023, s. 70

<https://www.geni.com/people/G%C3%A9za-Osztrólczy-de-Osztrólczy-luka/600000013236512651>;

List Ludovíta Štúra Alžbete Ostrolúckej z 4.2.1852. In: SNK, Literárny archív, Martin, dok. 26 A 18;

Militär-Schematismus des österreichischen Kaiserthums. Austro-Hungarian Monarchy. K.u.k. Kriegsministerium. Aus der k.k. Hof- und Staats-Druckerei., 1854, s. 698, časť: Stab der Invalidenhäuser

Neues Allgemeines Deutsches Adels-Lexicon: Eberhard - Graffen, zväzok 3, s. 359;

Oesterreichische -kaiserliche privilegierte Wiener Zeitung č. 286, 15.10.1840, s.1;

Preßburger Zeitung, 9. 12.1846, s. 2;

Oesterreichische -kaiserliche privilegierte Wiener Zeitung č. 286, 15.10.1840, s.1;

Zdenka Sojková: Skvitne ešte život. Kniha o Ludovítovi Štúrovi. Vydala Matica slovenská, 2009, ISBN 80-7090-828-9, s. 49, 96, 97, 266;

Štúr, L. 1842. Matiaše Korvína slovenský list, písaný na vrchnost svobodného kráovského mesta Trnavy. In Slovenský pozorník, 1842, s. 22.

Talačová M. 1998. Rod Ostrolúcky 1693-1943. Inventár. Štátny oblastný archív v Bytči;

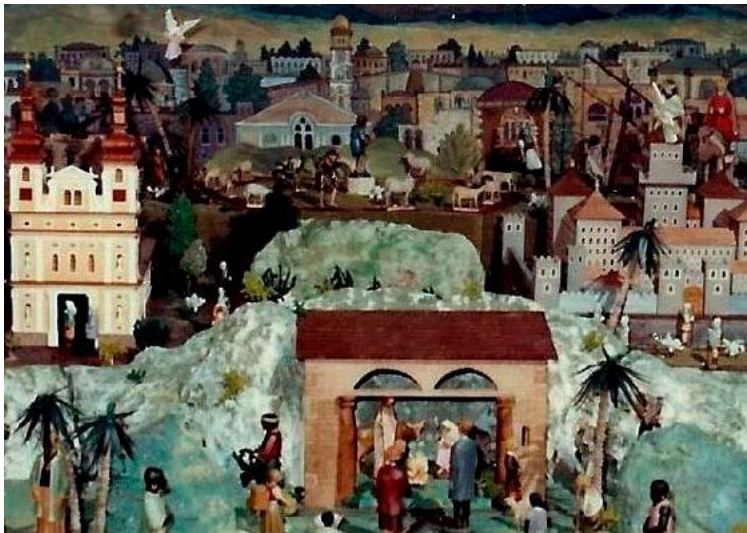
Trnava 1238-1938. Časť III. Od roku 1777 do prevratu (1918), s. 60;

Zoznam starostov/ primátorov mesta Trnava, radnica Zápisy rokovania mestskej rady mesta Trnavy z roku 1850. MV SR, Štátny archív v Trnave

Vznik pohyblivého betlehema vo farskom kostole Najsvätejšieho Srdca Ježišovho v Trnave na Tulipáne

Farský kostol Božského Srdca Ježišovho na Tulipáne má medzi trnavskými kostolmi prvenstvo v tom, že je v ňom od Vianoc roku 1983 pohyblivý betlehem, kedy ho mohli návštevníci kostola uvidieť prvý raz. Pôvodne býval cez Vianoce pred oltárom Panny Márie Ustavičnej pomoci v ľavej bočnej lodi kostola. Tento nový pohyblivý nahradil pôvodný statický betlehem, aké sú v ostatných trnavských kostoloch.

Iniciátorom myšlienky pohyblivého betlehema v tulipánskom kostole bol správca fary, pán dekan Mons. Karol Kolečanský. Chcel aj takouto formou obohatiť pastoráciu vo farnosti, keďže vtedajší komunistický režim potieral prejavy náboženskej slobody, najmä mimo kostolov. S ideou nového pohyblivého betlehema prišiel Mons. Kolečanský koncom Vianoc r. 1982, kedy ju predstavil kolektívu štyroch tvorcov z radov farníkov, s otázkou reálnosti uskutočnenia diela. Tím realizátorov tvorili: Lukáš Beniák – stolár, František Rusnák – učiteľ technickej výchovy, jeho brat Ondrej – elektrikár. Štvrtým bol Štefan Zachar – učiteľ výtvarnej výchovy, autor vizuálnej koncepcie a projektu betlehema, a z veľkej časti aj jej realizátor. Cez prvé Vianoce v roku 1983 mal nový betlehem iba dve výškové úrovne. Prvý

stupeň bol takmer identický so súčasťou podobou. V centre je svätá rodina v maštálke medzi skalami, ku ktorej prichádzajú z oboch strán postavy ľudí na poklonu k narodenému Spasiteľovi. Štyri rozdielne rodiny predstavujú rôzne ľudské rasy. V okolí maštálky sú aj stojace postavy pastierov.

Na druhej úrovni stojí vľavo model trnavskej Katedrály sv. Jána Krstiteľa – ako symbol dobra, keď ľudia prichádzajú sláviť deň Narodenia Pána. Vpravo je Herodesov palác strážený jeho vojakmi, čo symbolizuje odpor proti dobru.

Kompletne bolo dielo dokončené na ďalšie Vianoce roku 1984, doplnili ho bočné obrazy Betlehema a Trnavy, kompletný tretí stupeň s pastierom a pasúcimi sa ovcami. Spohybnili sa aj postavy ľudí idúcich na poklonu do trnavskej Kated-

rály sv. Jána Krstiteľa a strážcovia pred Herodesovým palácom. K tomu boli dopracované pohybové mechanizmy a nosné drevené konštrukcie. Tým získal betlehem kompletný bohatší vzhľad.

Prípravná fáza tvorby betlehema sa začala hneď od začiatku roku 1983. Už na prvých stretnutiach tímu sa tvorcovia zaoberali možnosťami uskutočnenia celého konceptu diela, technickými možnosťami riešenia pohybu figurí a zosúladením s vizuálnou predstavou, aby výtvarný návrh a všetky jeho detaily spolu korešpondovali (od ústredného objektu – maštálky, celej scenérie, až po obrazové panorámy v pozadí). V návrhu boli akceptované požiadavky na všetky technické riešenia. Realizácia diela bola vo vtedajších podmienkach sťažená tým, že prebiehala v súkromných priestoroch tvorcov, a pre podmienky vtedajšieho štátneho režimu musela byť utajená.

Osobitnou podmienkou bola presnosť riešenia mechanických detailov pohybu figurí – riešenie pohybu hláv klaňajúcich sa postáv. Bolo nutné vytvoriť detailné výtvarné návrhy a presné technické výkresy jednotlivých postáv. Rezbárske práce zadal pán dekan zhotoviť majstrovi Pekarovi z Rajca. V modelárskej dielni boli taktiež zhotovené makety trnavskej Katedrály sv. Jána Krstiteľa a Herodesovho hradu.

Tvorcom všetkých ostatných prvkov betlehema – maštálky,

stavebných prvkov, prírodnej scenérie, maľby panorám a výmaľbu figúrok, ale aj plánov viditeľných aj skrytých konštrukcií bol Štefan Zachar. Všetky drevené konštrukcie vyrobil stolársky majster pán Beniak. Od začiatku leta začali bratia Rusnákoví pripravovať technické prvky – pohybové mechanizmy aj elektroinštalácie. Následne na jeseň, keď boli dokončené

a omaľované figúrky, postupne sa začala ich montáž.

Sprvu počas niekoľkých rokov býval betlehem vystavený iba počas Vianoc, po ich skončení sa betlehem každoročne rozoberal a bol po častiach prenesený a uskladnený v komôrke mimo kostola. Pri prenášaní a manipulácii hrozilo mechanické aj estetické poškodenia prvkov. Tento problém sa vyriešil po prístavbe

bočných kaplniek po pravej strane kostola. V zadnej kaplnke má betlehem trvalé umiestnenie. V roku 2022 bolo esteticky prepracované jeho komplexné presklenie a dotvorené osvetlenie. Betlehem je trvale prístupný na prehliadku.

ŠTEFAN ZACHAR

Foto: autor

Ryby mlčia – pramene hovoria

Advent, no najmä Vianoce sú spojené s rybami. Ryba je symbol a nesie v sebe posolstvo. Má hlboký význam najmä pre kresťanov. Ryba – po grécky ichthys – je kryptoGRAM so začiatočnými písmenami slov vyznania viery: *Iesus Christos, Theou hYos, Soter* (Ježiš Kristus, Syn Boží, Spasiteľ'). Od polovice 2. storočia sa krst na nástenných maľbách a v katakombách zázorňoval ako rybolov. Symbol ryby je tiež symbolom kresťanov a symbolom hojnosti, pretože Ježiš Kristus podľa evanjelia rozmnožil ryby a chlieb, aby nasýtil tisíce hladných ľudí.

Navyše, ryba je aj starým symbolom plodnosti. Šupinatá ryba a ikry znamenali bohatstvo – veď aj v súčasnosti koluje medzi ľuďmi povera, že ten, kto si odloží šupinu do peňaženky, bude bohatý. Aj medzi naše vianočné zvyky patrí schovávanie kaprích šupín pod tanier na štedrovečernom stole, aby nám priniesli do domu šťastie a zaistili v budúcom roku dostatok peňazí. Bez ohľadu na symboliku však môžeme konštatovať, že kresťanstvo sa podpísalo pod zvýšenú konzumáciu rýb a rozvoj rybárstva, pretože k tomu významne prispelo zavádzaním pôstnych dní, v stredoveku ich bolo vyše 150 do roka.

Symbol ryby nie je späť však len s kresťanstvom, ale má úlohy takmer vo všetkých kultúrach, či náboženstvách. Motívy rýb sa objavujú už v dobe

prehistorickej na jaskynných maľbách, v dobe bronzovej sa objavujú na zbraniach bojovníkov. Dôležitú úlohu zohrala ryba aj vo východných kultúrach a náboženstvách. V Číne je ryba vnímaná ako symbol hojnosti. V budhistickej kultúre je ryba jedným z ôsmich symbolov. Dôležitú úlohu zohrala symbolika ryby aj v Starom Babylone, kde rozdelili ročnú púť Slnka zverokruhom medzi dvanásť súhvezdí a zrejme zostavili aj prvé horoskopy, ktoré neprestávajú ľudí fascinovať dodnes. Ľudia narodení v znamení rýb by mali byť podľa astrológov jemnej povahy a duchovne založení. Ryby sú citlivé a vnímavé, vlastný názor im nechýba, ale nechávajú si ho väčšinou pre seba.

A práve tému rýb a rybárstva si vybral ako ústrednú tému svojej poslednej tohtoročnej výstavy Štátny archív v Trnave.

K spoluorganizátorom pribral Tribečské múzeum v Topoľčanoch a Mestskú organizáciu Slovenského rybárskeho zväzu v Trnave. Výstava predstaví históriu rybolovu nielen ako prostriedku získania obživy, ale aj ako voľnočasovej aktivity v období od praveku po súčasnosť. Bude zaujímavá pre všetky vekové kategórie – od najmenších až po tých skôr narodených, lebo každý si nájde na nej to, čo ho zaujíma. Prostredníctvom informačných panelov, preparátov viacerých druhov rýb z našich vôd, priestorových dekorácií a inštalovaných predmetov zo súkromných zbierok viacerých zberateľov, najmä však Milana Žiaka, preparátora a zberateľa rybárskych predmetov z Trnavy, predstaví rôzne ry-

bolovné techniky, dobové predpisy či spôsoby lovu, z ktorých mnohé už dnes patria minulosti – napríklad lov košom alebo lov pomocou ostí (ost' = bodavý nástroj starý ako rybolov sám). Na výstave bude prezentovaná aj činnosť Mestskej organizácie Slovenského rybárskeho zväzu v Trnave, ktorej zakladajúca členská schôdza sa uskutočnila 19. októbra 1957, čím sa zavŕšil jej vývoj od záujmovej rybárskej skupiny k pobočke rybárov z Trnavy pri rybárskom spolku v Seredi. Zakladajúci výbor mal 15 členov a na jeho čele stáli predseda Peter Kováč a tajomník František Lukačovič. Výbor nemal na svoju činnosť finančné prostriedky. Zakladajúci členovia museli urobiť medzi sebou zbierku, aby boli financie na počítačový nákup písacích a iných potrieb. Okrem pstruhového potoka Blava, potoka Parná a už vtedy znečistenej Trnávky, nemali iný revír. Museli i naďalej loviť v revíroch okolitých organizácií, najmä na Váhu pri Hlohovci, Seredi a Šali. Činnosť sa orientovala najmä na organizovanie autobusových zájazdov na rybolov na Dunaj a do iných lokalít. Miestna organizácia bola veľmi aktívna a hľadala stále nové možnosti rozvoja svojej činnosti. Jej členovia v tomto období patrili i medzi úspešných rybárov, najmä na Váhu lovili kapitálnych sumcov. Z archívnych dokumentov na výstave návštevníci uvidia napríklad dokumenty k sporu športových rybárov v Hlohovci a Piešťanoch v roku 1927, rybárske lístky a členské preukazy, rybárske poriadky (1964), pozvánky na rybárske preteky – napríklad Ľudový rybársky spolok v Trnave pozýval na I. verejné rybárske preteky o ceny, ktoré sa uskutočnili 10. augusta 1952 na vymedzenom úseku riečky Trnávky, kde sa vyskytovali v tom čase všetky druhy rýb ako kapor, štika, lieň a pstruh.

Ceny sa udeľovali takto: cena za najväčšiu ulovenú rybu podľa bodov, cena za najväčší počet získaných bodov, cena za najväčší počet ulovených rýb, cena za prvú ulovenú rybu, cena za poslednú ulovenú rybu, cena podľa počtu získaných bodov v poradí za sebou. Po skončení súťaže nasledovala Ľudová rybárska veselica na Rybníkoch na Kamennom mlyne, kde sa podávala ako inak „rybacia polievka, vysmážané ryby, občerstvenie, zábavné hry, prvotriedna hudba“. Dokonca od 14.00 hodiny bola zabezpečená zdarma autobusová doprava od Mestskej veže do Kamenného mlyna a späť. Vystavený bude i plagát, dvojazyčný, reštaurácie „U rybárky“ v Banke, kde podávali ryby ako svoju špecialitu. Gazdinky, ale i milovníci dobrého jedla ocenia zaujímavé trnavské recepty – jeseter s majonézou, marinovaná ryba, ryba na paprike alebo Halászlé na segedínsky spôsob, ryba v aspiku, zubáč alebo losos. Recepty sú uložené v osobnom archívnom fonde Trnavčanky Alžbety Leiherovej. Receptár pochádza z prvej tretiny 20. storočia a je napísaný kaligraficky veľmi pekným a úhľadným písmom v maďarči-

ne. Aby sa nasýtilo nielen telo, ale aj duša návštevníka prezentované budú aj predmety z umeleckého prostredia, ktoré súvisia s témou rybárstva – maľba na skle od Eleny Šiškovéj z Bratislavy, ktorej bol udelený čestný titul majster ĽUV udelený za zachovávanie a rozvíjanie tvorby v oblasti maľby na skle, výrobky z keramiky od Jitky Petrikovichej, ktorá tvorila a pôsobila v Martine a pod. Predmety doplnia ukážky z beletrie, odbornej literatúry i časopisov z 20. – 21. storočia dotýkajúce sa témy rybárstva a rybolovu.

Ryba stelesňuje múdrosť a harmóniu. Je aj symbolom úspechu, šťastia a duchovna. Príďte načerpať z týchto jej vlastností a stráviť čas adventu vzhľadnutím nevšednej výstavy o rybách, ktoré mnohí z nás pokladajú iba „za povinnú súčasť“ štedrovečerného stola. Výstava *Ryby mlčia – pramene hovoria* Vás určite presvedčí o tom, že to tak nie je.

JÚLIA RAGAČOVÁ
Štátny archív v Trnave
Foto: ŠA TT

Kreatívne centrum Trnava po prvýkrát otvorí verejnosti bránu do nádvorja a dvere do svojich ateliérov

Počas predvianočnej soboty 16. decembra môžete rovno z vianočných trhov na pešej zóne zavítať na Hlavnú 17 a nechať sa zlákať programom pripraveným špeciálne pri príležitosti otvorenia Kreatívneho centra Trnava. Od 10.00 do 17.00 h sú pre všetkých záujemcov pripravené prehliadky priestorov, otvorené ateliéry, tvorivé workshopy a kultúrny program. Všetko v réžii nových obyvateľov Kreatívneho centra Trnava (KCT).

Cesta Kreatívneho centra v šesťdesiatich obrazoch

V deň otvorenia KCT budú pre verejnosť na programe štyri komentované prehliadky. Počas nich budete mať možnosť prejsť si historickú budovu od pivnice cez dve podlažia až do podkrovia v sprievode architekta projektu Pavla Ďurka a historika umenia Adriána Kobetiča. Priamo z prvej ruky sa dozviete zaujímavosti z rekonštrukcie a bohatej histórie meštianskeho domu s nádvorím na Hlavnej 17.

Súčastou prehliadky bude výstava fotografií, ktorá zachytáva premenu priestorov súčasného kreatívneho centra v šesťdesiatich obrazoch. O koncept výstavy a výber fotografií sa postaral kurátor Peter Molari. „Primárne ide o dokumentačnú výstavu s komparatívnym charakterom, pretože návštevníci môžu priestory na fotkách, ktoré sú zachytené pred a počas rekonštrukcie porovnávať v priebehu svojej fyzickej prechádzky architektúrou centra.“ Pre vizuál výstavy si Molari vybral fotografiu starých otvorených dverí. „Vizuál je voľne inšpirovaný malbami interiérov belgického surrealistu René Magritta, v ktorých sa akoby zastavil čas. Jemné farebné tóny a horizontálne prvky vytvárajú ilúziu horizontu krajiny za otvorenými dverami s vodnou hladinou, ktorou je vlastne starý koberec.“ Otvorené dvere sa tiahnu celou komunikáciou oficiálneho otvorenia KCT. Vystihujú víziu celého projektu, sú symbolom nových

príležitostí, otvorenosti v tvorení, metaforou spolupráce v komunite kreatívco.

Vyskladajte si tvorivú sobotu v ateliéroch kreatívneho centra

V otvorených ateliéroch sa v tento deň bude tvoriť rôznymi technikami. Ukážky svojej tvorby a interaktívne workshopy si pripravili priamo „obyvatelia“ Hlavnej 17. V ateliéri MAKUKI si môžete vyskúšať jemnú techniku aquarellu. Ťahy štetca a workshop bude viesť vždy dobre nalaďená lektorka Alena Mazánová, maliarka makov, rastlín, kvetov a emócií jemne zapustených do aquarellového papiera. Hneď vo vedľajších dverách CUBE studia si môžete pozrieť prácu animátorov. Vo svojom otvorenom ateliéri vám ukážu, ako vzniká rozprávka, ako čo najlepší rozhábať draka a porozprávajú o rôznych štýloch a prístupoch v animovanej tvorbe. Tvorivú upcyclingáciu si pod krídla zoberie ateliér Les i more, v ktorom aj s dierou na tričku môžete urobiť dieru do sveta. Šikovné ruky Veroniky Sekerovej dokážu aj z odpadového materiálu a poškodených produktov iných slovenských značiek vykúzliti originálne módné kúsky, ktoré myslia na planétu.

Vezmite aj deti. Strávite spolu zábavný a zmysluplný čas.

O zábavu sa v sobotu postará vždy veselá dvojica Ceruzko a Farbička. Pre deti si prichystali

Martin Smatana

interaktívne vystúpenie s pesničkami a tvorivé dielničky vo svojom farebnom ateliéri. Farebná a poučná bude určite aj dvojknižka Čo to stvára kapybara / Čo dnes spaká mucholapka, z ktorej budú deťom čítať ilustrátorka Žaneta Aradská spolu s autorkou knihy Kristínou Baluchovou. U Zlatej priadky si pre rodiny s deťmi pripravili tvorivé dielne s vôňou dreva. Deti budú majstrovať s drevom pod vedením skúseného lektora a umelca Ivana Slezáka. Malí aj veľkí si môžu na workshope tkania vyskúšať tradičnú remeselnú techniku tkania na tkáčskom stroji. Vyšívaj a uzlíkovať sa bude v tvorivých dielničkách pre deti s Ušidielkom. Domov si môžete odnieť vyšívanú ozdobu na stromček alebo macrame kľúčenku. Okrem tvorenia sa deti môžu zapojiť do vianočného kvízu Strážca tradícií v podaní zoskupenia kreARtívum. Miro Mazán z CUBE studia pripravil výstavu svojich výrobkov z dreva, ktorú spojil s výzvou Ty nakreslíš, ja vystrúham! Najkrajšiu detskú kresbu obľúbeného

Ceruzko a Farbička

zvieratka premení na interaktívnu hračku z dreva, ktorú môže výherca darovať na Vianoce súrodencovi, mamke, tatkovci alebo sebe.

Nádvorie Kreatívneho centra pokrstia muzikanti hudbou

Akustiku prestrešeného nádvoria v sobotu po prvýkrát vyskúšajú speváci a hudobníci

úzko spätí s Trnavou. Potulky kreatívnym centrom vám hudbou rôznych žánrov spríjemnia úspešný skladateľ a klavirista Tomáš Köppl, frontman skupiny Hudba z Marsu Michal Štofej a hudobník, spevák a trubkár Peter Letovanec. Nielen s Trnavou, ale vďaka účasti v programe spevácky inkubátor aj s kreatívnym centrom sú prepojení ďalší

dvaja speváci. Sú nimi Greame Mark Donaldson, folk-rockový muzikant pochádzajúci z Írska, žijúci a pôsobiaci v Trnave a originálna hudobná dvojica Mirka Kroner & Ondrej Križan, v ktorej Mirka skladá piesne a hudbu a Ondrej hrá na perkusie.

S jeseňou a návštevníkmi KCT sa rozlúči film Šarkan

Zaujímavým momentom pre celú rodinu bude projekcia animovaného filmu pre deti Šarkan. Jej autor, animátor a režisér Martin Smatana vám počas svojej prednášky pustí aj film o filme a vo svojom ateliéri vám ukáže, ako sa natáča bábkový film technikou animácie „stop-motion“. Na záver vám Martin ukáže pár dobrých správ zo sveta, ktoré od roku 2020 ilustruje a vydáva knižne pod názvom Rok dobrých správ. Veselé textilné ilustrácie v knižke šíria správu o ľuďoch, ktorí svojimi nápadmi a drobnými činmi pretvárajú svoje okolie a tým aj celý svet k lepšiemu.

MARTINA PONTESOVÁ
z tímu KCT

Zomrel herec trnavského divadla Michal Monček

Vo veku 88 rokov zomrel v Bratislave niekdajší herec trnavského divadla Michal Monček (10. september 1935 – 17. november 2023). Rodák z Červeného Kameňa neďaleko Ilavy najprv hral v Dedinskom divadle, kde získal cenné skúsenosti zo zájazdových dosiek. Potom pôsobil v kamenných divadlách – napríklad šesť sezón v Krajevom divadle v Spišskej Novej Vsi.

Po absolútoriu herectva na Vysokej škole múzických umení v Bratislave (1966) hral v Divadle Jozefa Gregora Tajovského vo Zvolene. Do Trnavy prišiel v čase, keď sa zakladalo Divadlo pre deti a mládež (1974) a v ňom, teraz v Divadle Jána Palárika, pôsobil celé desaťročia. Ešte aj ako sedemdesiatnik si zahral v inscenáciách Drotár, Statky zmätky, Pinocchio, Falošné dôvernosti

či Truth Story. V Divadle Jána Palárika v Trnave pôsobil do konca sezóny 2004/2005.

Okrem toho nemožno nespomenúť aj jeho pedagogické aktivity. Michal Monček má aj bohatú filmografiu, začal už v rokoch šesťdesiatych v postavách v rozhlase, v televízii a aj v kolibských filmoch. Spomeňme filmy Pacho, hybský zbojník, Trofej neznámeho strel-

ca, Sváko Ragan, Do posledného dychu, ale aj Anjel milosrdenstva či Legenda o lietajúcom Cypríanovi. Hral v seriáloch Škola detektívy, či Život bez konca. Aj ako senior sa objavoval v početných seriáloch Ordinácia v ružovej záhrade či Tajné životy.

„Ako dieťa som rád čítal poéziu. Všetko, čo sme mali doma, som prečítal a tie básne, čo sa mi páčili, som sa naučil aj naspä-

mät. Môj otec bol herec – ochotník, podobne aj súrodenci. Preto som k tomu aj ja dosť skoro privoňal. V Dubnici nad Váhom som dva roky pracoval ako technický úradník. Bol tu podnikový ochotnícky súbor, ktorý ma nenechal ľahostajným. V roku 1958 som čítal inzerát, že Dedinské divadlo robí konkurz. Išiel som teda naň a prijali ma. Prvého augusta v roku 1958 som nastúpil do jedného zo súborov, pretože ich bolo päť. Tam som bol dva roky a potom som odišiel do Spišskej Novej Vsi. Keď zrušili Dedinské divadlo, herci sa rozprchlí po celom Slovensku – mal som výborných kolegov-rovesníkov ako Jaro Ďuríček, Leopold Haverl a mnoho ďalších. Mnohí sa z regionálnych divadiel dostali až na našu prvú scénu,“ spomínal pred rokmi pred rozhlasovým mikrofónom Michal Monček, ktorého encyklopédie charakterizovali ako herca stvárňujúceho plebejcov či patriarchálne typy. „Nikdy som nebol Rómeom. Už na škole som bol starší, a aj preto som ako tridsiatnik robil staršie postavy, čo vyplývalo aj z môjho výzoru. Keď sa pozriem napríklad na tituly – Trasovisko, Čaj u pána senátora, Strakonický gajoš a mnohé ďalšie, vo všetkých sú to práve takéto

charakterové postavy,“ spomínal M. Monček a okrem trnavských dosiek rád spomínal aj na svoje pôsobenie vo Zvolene. „V škole som hral v dvoch absolventských inscenáciách – Ludvíkovi XIV. a v rozprávke Drak, kde hrali Stano Dančiak, Paľko Mikulík i kolegovia z iných ročníkov. So mnou do Zvolena prišiel aj režisér Peter Jezný. S ním som si dobre rozumel, a preto ma obsadzoval svojich inscenácií. Som sa musel aj trochu prispôbiť, pokiaľ ide o hereckú výstavbu postavy. Keď prídete do kolektívu starších, skúsenejších, musí to tak byť,“ hovoril. Trnavské javisko sa stalo na celé desaťročia jeho domovskou scénou na viac ako tridsať rokov.

„Manželka pochádza od Pezinka a lákala ma blízkosť Bratislavy. Bolo treba sa sem-tam dostať

do televízie, filmu či dabingu. Aj keď tam som mal možnosť tiež nakrúcať, veď rôzne povstalecké filmy sa väčšinou robili v okolí Banskej Bystrice či Zvolena. V Divadle pre deti a mládež bol mladý kolektív, prišiel sem takmer celý ročník z VŠMU na čele s režisérom Blahom Uhlárom. Ja som tu zasa bol najstarší, mal som 38 rokov. Preto by sa mohlo zdať, že medzi nami bola akási generačná priepasť. No zvykli sme si na seba,“ hovoril aj o tom, či sa neobával iného repertoáru divadla v Trnave, ktorý bol orientovaný aj na detského a mládežníckeho diváka. „Musel som sa prispôbiť režisérom, ale aj koncepcii mladého kolektívu. Predstavte si, že by som tu hral tie svoje klasické úlohy... Aspoň som opäť skúsil niečo nové. Hral som takmer vo všetkých inscenáciách – Ako sme sa hľadali, Faustiáde a mnohých ďalších. Všade som však hral postavy adekvátne môjmu veku a naturelu,“ spomínal Michal Monček v rozhlase v čase svojej sedemdesiatky.

Text a foto: MARTIN JURČO

Šesťtisícročná flauta a kráľovský organ otvoria rok 2024

Na začiatku každého nového roka sa v Kostole sv. Jakuba zdvíha opona hudobnej oslavy, ktorej nespochybniteľným klenotom bude Novoročný koncert 2024. Príďte si vychutnať slávnostný moment do najcharizmatickejšej siene v Trnave.

Panova flauta a organ v dokonalých harmóniách

Hlavnými hviezdami tohto roka sú Liselotte Rokyta, majsterka panovej flauty z Holandska a Stanislav Šurin, organista a skladateľ priamo z Trnavy. Spojenie dvoch virtuózných umelcov sľubuje jedinečný zážitok. Ich hudobné inštrumenty, panova flauta

a organ, vytvárajú súzvuč, ktorý nás preniesie cez rôzne časové obdobia a hudobné štýly.

Panova flauta je nástroj s históriou starou takmer 6000 rokov. Založená je na princípe zoradených píšťal, ktoré sa stali predlohou vzniku kráľovského hudobného nástroja – organu. Liselotte Rokyta, s holandským pôvodom,

je majsterkou tejto krásnej flauty a jej virtuózna hra nás zavedie do rozmanitých hudobných období.

Od baroka až po súčasnosť

Súčasťou koncertu budú skladby od majstrov hudobného umenia, ako sú Johann S. Bach, Domenico Zipoli, Vladimír Vavilov

a Gaston Litaize. Stanislav Šurin, skúsený organista a skladateľ, prinesie do programu aj svoje originálne diela. Spoločne vytvoria hudobnú paletu, ktorá nám ponúka hudobné dedičstvo od klasiky až po súčasnú éru.

Koncert bude nezabudnuteľ-

ným zážitkom nielen pre milovníkov klasickej hudby, ale aj pre tých, ktorí hľadajú inšpiráciu na začiatok nového roka. Príďte sa zahaliť do atmosféry veľkolepých zvukov, ktoré nám Liselotte Rokyta a Stanislav Šurin darujú na začiatok roka. Nenechajte si

ujst slávnostné privítanie príchodu nového roka už v nedeľu 1. januára 2024 o 15.00 h. Vstup na koncert je voľný.

TERÉZIA KRUPČIKOVÁ

Zaži v Trnave

Decembrový program v Divadle Jána Palárika zahreje pri srdci

O jedinečnú atmosféru sa postarajú rozprávkové Vianoce. Chýbať však nebude ani exkluzívny divadelný Silvester, ktorý v novom roku vystrieda už tradičný IV. Divadelný ples. Na našich najmenších návštevníkov čaká nová premiéra klasickej rozprávky Princ Bajaja, s ktorým sa môžu vydať na rozprávkovú výpravu za záchranou krásnej princeznej, na ktorej nebude chýbať dobrodružstvo, hovoriaci kôň či nebezpeční draci.

BAJAJA / DJP TRNAVA 2023

Princ Bajaja hrdinsky bojuje so zlom, musí poraziť nie jedného, ale rovno troch drakov a splniť ďalšie neľahké úlohy, aby získal ruku princeznej. Princezná však vôbec netuší, že jej záchranca je v skutočnosti otrhaný nemý záhradník, ktorému tak rada básni o svojom vyvolenom rytierovi. Príbeh Boženy Němcovej oživa v novom spracovaní umeleckej šéfký Divadla Jána Palárika Lucie Mihálovej, ktoré hýri hravými veršami a piesňami. Réžie sa zhostil renomovaný slovenský režisér a Trnavčan Kamil Žiška. Do inscenácie vnáša nielen svoje dlhoročné skúsenosti

s bábkovým a kabaretným divadlom, ale aj pravú rozprávkovú mágiu, ktorá nadchne všetky vekové kategórie. Aj tie najodvážnejšie predstavy o čarovnom svete zo starých rozprávkových kníh premení na barokovú scénu prešpikovanú starodávnymi mechanizmami scénograf Tom Ciller. V klasickej rozprávke o princovi a princeznách nesmú chýbať nádherné kostýmy a rozprávková hudba Juraja Haška.

Spýtali sme sa režiséra rozprávky na čo sa najviac teší on? „Teším sa, že scénograf a hudobný skladateľ nám nachystali veľa divadelných pre-

kvapení a dúfam, že budeme zo všetkých našich výmyslov milo prekvapení, a hlavne, že prekvapíme aj deti v sále. Ako povedala autorka textu Lucia Mihálová – recept je nachystaný, už naše rozprávkové divadlo treba len uvariť.“ Na premiéru inscenácie Princ Bajaja sa môžete tešiť už 15. decembra 2023. Vstúpte spolu s deťmi do čarovného sveta divadla, kde ožívajú príbehy a kde sa ich fantázia môže naplno rozvíjať.

Čarovné chvíle si v priestoroch divadla môžete vychutnať aj vo dvojici či v kruhu vašich priateľov a blízkych. Spoločne privítajte rok 2024 v jedinečných priestoroch Zrkadlovej sály. Večerný program zahájime divadelným predstavením Filip a po ňom sa budeme zabávať až do rána. Prežité nezabudnuteľný silvestrovský večer s hudbou Jara Filipa a humorom Lasicu a Satinského. Dvere do očarujúcich priestorov Zrkadlovej sály sa opäť otvoria aj 10. februára 2024, kedy si môžete dopriať večer plný elegancie s výnimočnou atmosférou,

výbornou hudbou a nekončiacou zábavou. Súčasťou nezabudnuteľných príbehov, ktoré tvoria

už 50. sezón sa môžete stať aj vy. Zažiarite na štvrtom divadelnom ples, ktorý

sa zapíše do histórie.

BARBORA MARTIŠKOVÁ
DJP

Vianočný program v Baterkárni: Užite si tvorivé chvíle a pripravte si originálne darčeky

Trnavské komunitné reuse centrum Baterkareň pripravilo na december bohatý program zameraný na tvorivé vianočné aktivity. Návštevníci si môžu vyrobiť vlastné vianočné dekorácie či darčeky a stráviť príjemný čas s rodinou a kamarátmi pri tvorbe.

baterkareň

Baterkareň upriamuje pozornosť na darčeky vyrobené vlastnoručne, do ktorých návštevníci vkladajú svoj drahocenný čas a lásku, a ich hodnota je nevyčísliteľná. Taktiež upozorňuje na zážitok ako ideálny darček. Spoločne strávený čas na kreatívnom kurze je skvelým darčekom, ktorý je osobný a má viacero rozmerov.

Centrum sa neúčastní predvianočnej vlny konzumu, nadspotreby a plytvania, naopak, ukazuje, že darčeky z druhej ruky sú skvelou alternatívou k predraženým a nekvalitným výrobkom. Za darčkami z reuse centra sa často skrýva príbeh, spomienka, nostalgia, emócia.

Taktiež je tu možné nájsť kvalitné a originálne kúsky za symbolické príspevky. Vybrať si návštevníci môžu z oblečenia, kníh, hračiek a hier, rôznych potrieb do domácnosti a dekorácií. Voľbou darčeka z druhej ruky spoločne šetríme prírodné i vlastné zdroje a znižujeme množstvo odpadu.

Čo konkrétne Baterkareň v decembri prináša?

V reuse centre sa môžete hneď 1. decembra tešiť na Vianočný SWAP, na ktorom návštevníci nájdu vianočné dekorácie, textilie, ozdoby na stromček a potreby na balenie darčiekov za symbolické príspevky. Návštevníci môžu taktiež priniesť vianočné drobnosti, ktoré už doma nepoužívajú, aby si našli nový domov a robili vianočnú radosť ďalej.

Na kreatívnych kurzoch si návštevníci vyrobia vlastné mydlá, voskové obrúsky či prírodnú kozmetiku, ktoré sú skvelým a originálnym darčekom pre blízkych. Dobrým darčekom je taktiež niektorý z kurzov šitia; v decembri sa naučíme úplne základy práce so šijacím strojom, ale povenujeme sa aj výrobe vianočných dekorácií. Vianočné témy návštevníci premietnu

na papier na kurze základov kreslenia ceruzkou.

Na svoje si prídu aj tí najmenší, na stretnutiach krúžku Šikovniček si vyrobia vianočné dekorácie, pohľadnice a darčeky pre rodičov či starých rodičov a 6. decembra ich čaká Mikulášske bábkové divadlo.

Od decembrového zhonu si návštevníci oddýchnu na stretnutí knižného klubu, v Jazykovej kaviarni či na Psychoterapeutickej meditácii.

Čo prinesie Baterkareň v januári?

V novom roku centrum prinesie čerstvú ponuku kurzov a podujatí, a už teraz môže návštevníkom sľúbiť, že sa majú na čo tešiť! Aj vďaka podpore mesta Trnava nájdu v Baterkárni naplnenie všetky umelecké duše, milovníci a milovníčky literatúry, príbehov a dlhých rozhovorov, všetci, čo a chcú naučiť sa vyšívavať a háčkovať či oddýchnuť si v dobrej spoločnosti pri šálke čaju.

Kompletnú ponuku kurzov a podujatí s prihlasovaním nájdete na www.baterkaren.sk v sekcii Program podujatí. Tešíme sa na vás!

JANA REHÁKOVÁ

Prvý hokejový zápas na prírodnom ľade v Orolskej záhrade sa hral pred sto rokmi

Ďalšie vzácne jubileum v trnavskej histórii telesnej kultúry dostáva priestor v tomto zimnom období. Začína sa mapovanie storočnej cesty ľadového hokeja. V tridsiaty decembrový deň si totiž pripomenieme okrúhle výročie od prvého duelu na prírodnom klzisku v Orolskej záhrade.

Ladislav Špiřík (prvý sprava) posilnil mužský hokejový tím Trnavy ešte ako junior.

Debutujúci ŠK Trnava si 30. decembra 1923 pozval na ouvertúru kvalitného súpera z Bratislavy. Hostia v dresoch 1. ČsŠK zvíťazili nad domácou zostavou 22:2, no výsledok nebol prvoradý. Súperovho brankára prekonala trnavská dvojica Hadviger a Jelínek. V tom čase sa dlhodobé súťaže ešte nehrali, avšak hokejový celok z metropoly na Dunaji už mal na konte viacero priateľských stretnutí najmä s viedenskými klubmi. Všestraný športovec Štefan Cepko (*10. október 1922, Trnava – †13. február 2019, Trnava) sa hokeju nevenoval hráčsky, ale v pamäti mu zostali spomienky na detstvo a mládenecstvo, veď jeho rodný dom stál na mieste terajšieho kina Hviezda. Do susednej Orolskej záhrady teda chodil každý deň. Prírodné klzisko malo rozmery šesťdesiat krát tridsať metrov. Od januára 1924 ho začali využí-

vať aj súťažiaci v krasokorčuľovaní a rýchlokorčuľovaní. Keď Š. Cepkovi pribudol na plecica deviaty vekový krížik, viac-krát som ho navštívil v jeho byte. Bohaté zážitky z telovýchovného života slávneho Trnavčana ponúkajú športovému novinárovi nezaplátiteľnú hodnotu.

Tiež iní svedkovia už nie sú medzi nami. V ďalších vydaniach Noviniek z radnice však s radosťou sprostredkujem vzácne svedectvo, ktoré zanechali. Fotografické aj textové. Do aktuálneho dvojčísła mestského časopisu vyberám dve osobnosti trnavského hokeja,

Ladislava Špiříka (*13. január 1926, Trnava – †16. apríl 1991, Trnava) a Jána Mitošinku (*29. júl 1934, Pobeďim – †22. marec 2011, Bratislava). Hráč, tréner, funkcionár. Tak možno napísať o oboch. Predkovia L. Špiříka mali moravské korene, ich potomok však naplno

rozvíjal telovýchovnú všestrannosť v rodnej Trnave. Malý Rím mu dal do vienka hokejový talent. Hral ho na ľade v útočnej formácii a od jari do jesene sa zasa bavil pozemným hokejom. V tejto verzii patrili trnavskí spartakovci medzi prvoligovú elitu. Potvrdili to v sezóne 1955, keď na domácom štadióne získali v majstrovstvách Československa bronzové medaily. Starší z bratov Špiříkovcov sa úspešne venoval aj ďalším dvom športom, futbalu a tenisu. V prvej polovici ligových päťdesiatych rokov dokonca robil v trnavskom futbalovom kolektíve brankárskeho náhradníka legendárnemu Imrichovi "Capanovi" Stachovi.

Hoci J. Mitošinka nepochádzal z Trnavy, k nášmu mestu si vypestoval pekný vzťah. Absolvoval tu stredoškolské štúdium a po základnej vojenskej službe chránil svätýňu trnavského hokejového mužstva. Keď prišiel čas na ukončenie hráčskej kariéry, chytil v Spartaku do rúk trénerské opraty. Neskôr, v období 1992 – 1997, sa z pána Mitošinku stal prezident Slovenského zväzu ľadového hokeja. Ani vtedy na Trnavu nezanevrel. Po slávnostnom otvorení nového zimného štadióna (september 1994) nám výrazne pomáhal pri založení športových hokejových tried vo vedľajšej základnej škole na Spartakovej. Tiež tri medzištátne zápasy slovenskej A-reprezentácie v trnavskej krytej aréne boli jeho dielom.

JAROSLAV LIESKOVSKÝ

Foto: archív autora

Tirnavia Ice Cup v krasokorčuľovaní s rekordným počtom pretekárov a štátov

Medzi vrcholné športové podujatia tohtoročnej termínovej listiny v našom starobyľom meste sa zaradí štvordňový krasokorčuľarský sviatok. Koncom októbra pricestovali naň súťažiaci z celého sveta.

Reč je o pätnástej edícii populárneho medzinárodného zápolenia Tirnavia Ice Cup. Usporiadateľský štáb uviedol do propozícií všetky vekové skupiny, počnúc sedemročnými hviezdčkami a končiac ISU-kategóriami žien, mužov, junioriek a juniorov. Mestský zimný štadión pulzoval od štvrtka 26. do nedele 29. októbra 2023 týmto olympijským odvetvím vskutku naplno. Dianie na ľade sa začínalo ráno o ôsmej hodine a posledné body rozdeľovali rozhodcovia neskoro večer. Pre zaujímavosť, svoju prvú časť (krátky program) ukončili muži v sobotu až štvrtýhodinu pred polnocou. Riaditeľskú taktočku v TIC-e držal Jozef Čurma piatej raz. Od predsedu Krasokorčuľarskeho klubu Trnava sme sa dozvedeli informáciu o účastníckom rekorde.

Pre Novinky z radnice uviedol: „Do dvadsiatich kategórií sme zapísali 256 súťažiacich. Doteraz najviac (213) sa predstavilo pred rokom. Tiež počet krajín prepísal históriu našich pretekov. Rovná dvadsiatka zúčastnených štátov potešila celý riadiaci tím, hoci malé problémy sme mali so zháňaním vlajky Juhoafrickej republiky. Jej reprezentácia sa premiérovu prihlásila do Trnavy na poslednú chvíľu. Okrem športovcov z JAR sa divákovi predstavili aj súťažiaci z ďalších exotických krajín – Argentíny, Mexika a Honkongu.“

Veľká krasokorčuľarska návšteva nešetřila slovami chvály na adresu predĺženého víkendu pod strechou MZŠ. Popri

Dekorovanie troch najlepších mužov v súťaži TIC 2023 riaditeľom podujatia Jozefom Čurmom (prvý zľava).

manželoch Jozefovi a Janke Čurmovcoch, tešiacich sa z pekných výsledkov svojich dcér medzi rovesníčkami – bronzovej

Víťazné trio v ženských pretekoch.

priečky osemročnej Veroniky a štvrtého miesta pätnástročnej Evky, vložili svoj diel do realizačného kolotoča aj ďalší ochotní pomocníci, vrátane rodičov talentovaných detí. O hladné žalúdky pretekárskej, rozhodcovskej a trénerskej komunity sa už tradične staral Pavol Boďa. Jeho 22-ročný syn Kristián asistoval na rôznych postoch, kým 19-ročná dcéra Dianka dozerala z trénerskej pozície najmä na výkony svojich mladých zverencov. Mimochodom, KK Trnava má v Slovenskom krasokorčuľarskom zväze registrovaných štyridsaťtri členov, vrátane sedemnástročného reprezentanta Adama Hagaru. V sobotu mu krátky program nevyšiel podľa predstáv (4. miesto), no o deň neskôr vo voľných jazdách už bol najlepší.

Po súčte bodov z oboch dní skončil celkovo strieborný.

Zo záplavy výsledkov trnavského megafestivalu náročných priučet, krokových variácií a skokov sme vybrali čelné poradie hlavných kategórií.

* Muži: 1. Gabriele Frangipani (Taliansko, 211,67 b.),

2. Adam Hagara (SR, 200,24),

3. Jarri Kessler (Chorvátsko, 199,77).

* Ženy: 1. Julia Sauterová (Rumunsko, 175,74 b.),
2. Vanesa Šelmeková (SR, 166,84),
3. Jelyzaveta Babenková (Ukrajina, 158,65).

Domáci klub zastupovalo dvadsaťšesť dievčat a chlapcov. Ich účinkovanie v TIC-e 2023 priblížime v ďalšom vydaní Noviniek z radnice.

JAROSLAV LIESKOVSKÝ

Foto: Radovan Reháč

Cyklokrosová Grand Prix Trnava 2023 pozvala na štart všetky vekové kategórie

CK Olympik vložil v nedeľu 22. októbra ďalší vydarený príspevok do vienu 130. výročia organizovanej cyklistiky v Trnave. Starostlivo udržiavaná Čajkovského ulica na konci Prednádražia bola v ten deň pohostinným dejiskom tretieho kola deväťdielného Slovenského pohára.

Hoci výdatný nočný dážď robil krásy, poveternostná karta sa cez deň obrátila. Popoludní už potešilo Trnavčanov a ich športových hostí príjemné slnečné počasie. Na precízne postavenej trati, vrátane predĺženého úseku v staničnom parku, sa hlavné kategórie konfrontovali aj v delbe bodov do renkingu Medzinárodnej cyklistickej únie, keďže Grand Prix Trnava 2023 mala visačku UCI / C2. Absolútnym víťazom elitných pretekov mužov sa stal poľský reprezentant Konwa. Krátko po štarte si vypracoval dostatočný náskok pred nasledovateľmi a sólovou jazdou krúžil po okruhu o dĺžke 2,6 km až do cieľa.

Organizačný výbor, pod vedením Bohuslava Kujoviča, pamätal i na sprievodnú časť. Dopoludnia ju otvorili náborové preteky. Boli určené novým adeptom cyklokrosu od šiestich do jedenástich rokov. Chlapcov a dievčatá vyhodnotili s dvojročným odstupom. Prvenstvo patrilo Ondrejovi Švecovi, Hane Švecovej (obaja CK Olympik), Matiasovi Ďurecovi (Cyklistická Tour), Luise Belicovej, Petrovi Podstupkovi a Nine Podstupkovej (všetci CK Olympik).

V zeleno-čiernom výstroji do-

máneho Olympiku sa darilo aj ďalším nádejam. Medzi mladšími žiačkami si piedestál vyždala Leila Alaine a staršiu žiačku Nelu Jezbergerovú klasifikovali na piatom mieste. Rovnakú priečku obsadila Michaela Sobotová v medzinárodnej konkurencii kadetiek. Štrnásťročná špor-

tovyňa z Ratkoviec sa vrátila do pelotónu po vážnom zranení v břeclavskom kritériu, keď v záverečných metroch vošiel pretekárkam do cesty starší pán na elektrickej kolobežke.

JAROSLAV LIESKOVSKÝ

Foto: zdroj Jaroslava Sobotová

Vedenie Cyklistického klubu Olympik Trnava pravidelne organizuje pre svojich pretekárov zimné sústreďenia na horách.

Trnavská bežecká trilógia bude tradične na prelome rokov pre každého záujemcu

Čím je telo slabšie, tým väčší rozkazuje, čím je silnejšie, tým väčší poslúcha.

J. J. Rousseau

Už oddávna sa vie, že keď človek trpí nedostatkom pohybu, ľahšie podlieha smútku, depresii a horšie prekonáva fyzické i duševné problémy. Výsledkom pasivity sú alarmujúce civilizačné choroby. Zaháľajúcich ľudí čoraz viac kosia infarkty, poruchy krvného obehu, ischemické stresy alebo skleróza. Recept na liečenie podobných boľáčiek je veľmi jednoduchý a lacný. Ide o pravidelný pohyb.

problémy nebudú kváriť. Tri džogingové pozvania na sviatočné dni sú adresované všetkým záujemcom, bez rozdielu veku či výkonnosti. Tradičnú telovýchovnú ponuku na prelome rokov chystá skúsený štáb pod vedením Vladimíra Gubrického, predsedu Asociácie športových klubov Slávia a generálneho sekretára Slovenského atletického zväzu. Podľa jeho informácie sa TBT 2023/24 bude odvíjať s rovnakým scenárom ako

vu úvodného dňa 2024. Pätnásť minút predtým absolvuje žiactvo tisícmetrové preteky aj s následným dekorovaním na víťaznom stupni. Tiež najrýchlejšie trojice všetkých vekových kategórií mužov a žien si z prvojanuárového popoludnia v historickom centre Trnavy odnesú vecné ceny.

Záverečná kapitola, **Trojkráľová šestka**, bude mať v sobotu **6. januára** od jedenástej hodiny

Novoročný beh mal viackrát štart a cieľ na Námestí Slovenského národného povstania. Spetrením prvojanuárového džogingu v centre Trnavy bola občas súťaž o najkrajšiu bežeckú masku. S touto originálnou myšlienkou prišla dlhoročná organizátorka trilógie Magda Masárová (št. č. 60), vtedy pracovníčka centra voľného času Kalokagatia.

Odoľžiť lenivosť nie je nikdy neskoro. Pre váhavcov máme aktuálnu pozvánku na Trnavskú bežeckú trilógiu. Začne sa v druhý vianočný sviatok **Zimným behom zdravia**. Jeho desaťkilometrová premiéra na Sláviu dostala zelenú 26. decembra 1980 a vyhral ju Jozef Stacho (Agrostav Trnava). V sprievodných pretekoch, trojkilometrových, triumfoval v 1. ročníku Karel Venčík (Vojenský útvar Trnava). Štefanskú tradíciu v maratónkach prerušila až pandemická pliaga. Verme, že tejto zimy nás už podobné

pred rokom. Účastnícke medaily si vtedy odnieslo rekordných 1038 záujemcov. Vynovený bežecký okruh mestského telovýchovného areálu v zóne Na rybníku teda zmapuje prvú časť v utorok **26. decembra** od jedenástej hodiny. Body do hodnotenia celej trilógie získajú účastníci hlavnej nádielky, desaťkilometrovej. Propozície doplnia slávišti rámcovou ponukou na tri kilometre.

V pondelok **1. januára** o štrnástej hodine sa z Trojičného námestia vydá pelotón na šesťkilometrovú bežeckú osla-

na asfaltovo-tartanovo-krosovom okruhu v areáli Slávie (podobne ako vianočný ZBZ) džogingový charakter. Priestor teda dostane tombolové žrebovanie. Pravdaže, chybať nemôže ani celkové vyhodnotenie trojdielnej série. Pred rokom si víťazné trofeje odniesla dvojica Matúš Kompas (Športový klub ŠOG Nitra) a Zdenka Hezká (Atletický oddiel Šaľa).

JAROSLAV LIESKOVSKÝ

Foto: Blažej Vittek

Kaleidoskop z telesnej kultúry

Libor Charfreitag (nar. 11. septembra 1977 v Trnave), kladivársky majster Európy 2010 a držiteľ bronzovej medaily z majstrovstiev sveta 2007, patrí na čestné miesto v galérii slávistickej atletiky. Snímka z 12. mája 2007 zachytila Libora po prvenstve v trnavskom mítingu výkonom 80,14 m, no doteraz platný Charfreitagov slovenský rekord v hode kladivom z roku 2003 v Prahe má hodnotu 81,81 m. Počas zámorského štúdia v Dallase sa Libor vypracoval medzi svetovú elitu aj v hode bremenom. Každoročne to potvrdzuje i v domácej Silvestrovskej cene.

Sedemdesiat rokov Slávie

V trnavskom športe sa december snúbi s významným jubileom. Početná slávistická rodina si pripomína založenie svojho subjektu. Pedagogická škola v Trnave patrila v jedenásty decembrový deň 1953 účastníkom zakladajúcej schôdze ich Dobrovoľnej športovej organizácie Slávia. Žlto-modrá DŠO spočiatku združovala tri oddiely: gymnastický, lyžiarsky a šachový. Z pozície predsedu viedol prvý výbor Jaroslav Fraňo. Vedno s ním dostali dôveru od delegátov ďalší šiesti členovia (podľa abecedy): Eduard Dettrich, Emília Dudáková, Jaromír Klimeš, Jozef Lukovič, Oľga Nemlahová a Michal Ovčiarik. Nové trnavské zoskupenie na telovýchovnej mape dostalo do užívania značne zdevastované klubové priestory bývalej Orolskej záhrady na Dolných baštách. Slávisti si teda museli areál najskôr brigádnicky prebudovať.

Tenisové turnaje v hale

TC Empire

Po pestrej sezóne na vonkajších dvorcoch sa dianie s raketou a loptičkou presťahovalo pod strechu moderného areálu TC Empire Trnava. Novembrový halový program aj s početnou zahraničnou účasťou otvoril mužský turnaj s dotáciou 25 000 USD. Naň nadviazala juniorská kategória pre aktérov do osemnásť rokov a od 27. 11. do 3. 12. dostáva priestor ženská konfrontácia pod názvom ITF World Tennis Tour W60. Priaznivci tenisu majú vstup do hľadiska zdarma. Pripomeňme, že pred rokom si víťaznú trofej z trnavského hardu odniesla tretia nasadená Katie Swanová (Veľká Británia). V trojsetovom finále dvojhry zostala na jej štíte turnajová jednotka Sin-jú Wang (Čína), hráčka prvej stovky svetového rebríčka WTA.

Silvestrovská cena v hode bremenom

Tradičnú rozlúčku so starým rokom chystajú trnavskí slávisti na sobotu 30. decembra. Vrháčská zóna za hlavnou tribúnou atletického štadióna v lokalite Na rybníku privíta od desiatej hodiny výkonnostných a rekreačných aktérov 41. kapitoly Silvestrovskej ceny v hode bremenom. Atletické náčinie má hmotnosť 10,5 kg a rukoväť meria 77 cm. Organizačný štáb pod riaditeľskou taktovkou Evy Charfreitagovej st. má prísľub účasti od popredných slovenských atléto, no svoj kumšt si môžu prísť vyskúšať aj diváci, ktorí (používajúc predsilvestrovskú tóninu) nebudú mať obavy, že poletia ďalej ako súťažné bremeno. Pred rokom tu získal svoj desiaty triumf úspešný reprezentant SR, olympionik Marcel Lomnický (ŠK Dukla o. z. Banská Bystrica, 40,07 m). Kategóriu od 40 rokov vyhral domáci Libor Charfreitag výkonom 31,88 m.

Škola korčuľovania už tradične

Po skončení 15. ročníka medzinárodného podujatia Tinava Ice Cup sa vedenie Krasokorčuliarskeho klubu Trnava s vervou pustilo do ďalšej tradičnej akcie, Školy korčuľovania. „Cyklus pohybových aktivít na ľade adresujeme od štvrtého novembra širokej verejnosti a pravidelne je oň veľký záujem,“ informoval nás Pavol Boďa, člen výboru KK. Podľa jeho slov, na každý kurz stanovili maximálny počet sedemdesiat účastníkov. Mestský zimný štadión patrí jednotlivým skupinám Školy korčuľovania vždy v sobotu od 7.45 do 8.30 a od 8.30 do 9.15 h, kým v pondelky majú pre svoju verejnú aktivitu vyhradený čas od sedemnástej do osemnástej. „Naša Škola korčuľovania potrvá do 25. marca,“ dodal P. Boďa.

Spomienka na Milana Nováka

Pred desiatimi rokmi, v prvý decembrový deň 2013, odišiel z tohto sveta známy Trnavčan Milan Novák (nar. 17. 2. 1944). Vo viacerých hudobných skupinách sa upsal hre na bicie, no veľa osobného voľna venoval telesnej kultúre. V rámci Automotoklubu národného podniku Trnavské automobilové závody založil bežeckú sekciu a pod jej značkou zorganizoval pre džogingovú verejnosť desiatky rôznych akcií. To všetko bez nároku na akúkoľvek finančnú odmenu. Ani Milan neodolal vábeniu pelotónov na dlhé trate, vrátane domácich i zahraničných maratónov. Keď pri jednom z cestných tréningov mal kolíziu s autom, nedobrovoľne sa s bežeckou záľubou musel rozlúčiť. Nahradil ju rekreačným tenisom.

JAROSLAV LIESKOVSKÝ

Foto: Blažej Vittek

KALENDÁR PODUJATÍ NA DECEMBER A JANUÁR

CELOMESTSKÉ PODUJATIA

ŠTYRI ADVENTNÉ KONCERTY

3. decembra o 20.00 h v kostole sv. Jakuba

Banda a Vranky

10. decembra o 20.00 h v kostole sv. Jakuba

Voci Allegre a Trnavský komorný orchester

17. decembra o 20.00 h v kostole sv. Jakuba

BLAženky a Ensemble FLAIR

28. decembra o 20.00 h v kostole sv. Jakuba

Sima Magušinová s kapelou

ADVENTNÉ TRHY 2023

do **23. decembra**

Vianočné trhy a kultúrny program

1. decembra

15.30 h **Vystúpenia škôlkarov a školákov**, Trojičné námestie

18.00 h **Adrian Bloom**,

Trojičné námestie

20.00 h **Fragile**,

Trojičné námestie

2. decembra

16.00 h **Ludia**, Trojičné námestie

18.00 h **Funny Fellows**,

Trojičné námestie

3. decembra

13.00 h **Zlaté prasa / Divadlo Morgonrock**,

Západné krídlo radnice

13.00 h **Fedor z krajiny Mala / Divadlo na hojdačke**,

Západné krídlo radnice

15.00 h **Zlaté prasa / Divadlo Morgonrock**, Západné krídlo radnice

16.00 h **Zbor Tulipánci**,

Trojičné námestie

17.00 h **Zlaté prasa / Divadlo Morgonrock**,

Západné krídlo radnice

18.00 h **Miloš Biháry & Django Gypsy Jazz Quartet**,

Trojičné námestie

5. decembra

18.00 h **Miro Jaroš**,

Trojičné námestie

6. decembra

15.30 h **Vystúpenia škôlkarov a školákov**, Trojičné námestie

18.00 h **ZUŠ Mikuláša**

Schneidera-Trnavského,

Trojičné námestie

7. decembra

15.30 h **Vystúpenia škôlkarov a školákov**, Trojičné námestie

18.00 h **Lubomír Konečný**

a skupina LPS,

Trojičné námestie

8. decembra

15.30 h **Vystúpenia škôlkarov a školákov**, Trojičné námestie

18.00 h **Graeme Mark**,

Trojičné námestie

20.00 h **Martin Harich**,

Trojičné námestie

9. decembra

16.00 h **Oliver Kucharovič**

Quartet, Trojičné námestie

18.00 h **Balkansambel**,

Trojičné námestie

10. decembra

15.00 h **Fedor z krajiny Mala / Divadlo na hojdačke**,

Západné krídlo radnice

16.00 h **Cantica Znova**,

Trojičné námestie

17.00 h **Fedor z krajiny Mala / Divadlo na hojdačke**,

Západné krídlo radnice

18.00 h **Teri Čikoš**,

Trojičné námestie

20.00 h **Voci Allegre a Trnavský komorný orchester**,

Kostol sv. Jakuba

12. decembra

17.30 h **Mestská veža**

s lampášom, Trojičné námestie

19.00 h **Mestská veža**

s lampášom, Trojičné námestie

13. decembra

15.30 h **Vystúpenia škôlkarov a školákov**, Trojičné námestie

17.00 h **Luciovské vymetanie**

námestia - DFS Trnavček,

Trojičné námestie

14. decembra

15.30 h **Vystúpenia škôlkarov a školákov**, Trojičné námestie

18.00 h **Emma Llure**,

Trojičné námestie

15. decembra

12.00 h **Stredoveké adventné trhy**,

Námestie sv. Mikuláša

15.30 h **Vystúpenia škôlkarov a školákov**,

Trojičné námestie

18.00 h **Spevácky zbor Tirnavia**,

Trojičné námestie

20.00 h **Family Friend**,

Trojičné námestie

16. decembra

10.00 h **Stredoveké adventné trhy**,

Námestie sv. Mikuláša

16.00 h **Peter "Petiar" Lachký**,

Trojičné námestie

18.00 h **Bukasový masív**,

Trojičné námestie

17. decembra

10.00 h **Stredoveké adventné trhy**,

Námestie sv. Mikuláša

13.00 h **Snehuliačkovci /**

Divadlo Žihadlo,

Západné krídlo radnice

15.00 h **Snehuliačkovci /**

Divadlo Žihadlo,

Západné krídlo radnice

16.00 h **Detský folklórny súbor Magdalénka**,

Trojičné námestie

17.00 h **Snehuliačkovci / Divadlo Žihadlo**,

Západné krídlo radnice

17.45 h **Odvozdanie**

Betlehemskeho svetla, Trojičné námestie

18.00 h **Gypsy Elegance**,

Trojičné námestie

19. decembra

17.30 h **Mestská veža s lampášom**, Trojičné námestie
 19.00 h **Mestská veža s lampášom**, Trojičné námestie

20. decembra

15.30 h **Vystúpenia škôlkarov a školákov**, Trojičné námestie
 18.00 h **Trnavský Dixieland**, Trojičné námestie

21. decembra

15.30 h **Vystúpenia škôlkarov a školákov**, Trojičné námestie
 18.00 h **O Gadže Bašaven**, Trojičné námestie

22. decembra

18.00 h **Puding Pani Elvisovej**, Trojičné námestie

31. decembra

18.00 h **Silvester pre deti**, Trojičné námestie
 Zaži v Trnave na Silvestra premení Trojičné námestie na mestský disko parket, kde pozývame o 18.00 h rodičov s deťmi na zábavnú tancovačku. Koniec starého a príchod nového oslávim s dídžejom, svetelnou projekciou a choreografiami, ktoré deti určite poznajú. Radi by sme vyzvali rodičov, aby si pribalili prskavky. Na konci diskotéky námestie spoločne rozsvietime stovkami svetielok.

1. januára

15.00 h **Novoročný koncert**, Kostol sv. Jakuba

VIANOČNÁ VESELICA

slovensko-ukrajinská
8. decembra o 16.00 h

Hlavná 43 – Špitálík
 Vianočné pečenie medovníkov mamami s deťmi

ŠTEDRÁ VEČERA PRE OSAMELÝCH ĽUDÍ A ĽUDÍ BEZ DOMOVA

19. decembra

13.30 h **Svätá omša v kostole Najsvätejšej trojice**

14.00 h **Večera v Mariánskej sále**, Františkánska 33/A

PAMIATKY TRNAVY**A TRNAVSKÉHO KRAJA**

14. decembra na Hlavnej ulici č. 1, v zasadačej miestnosti mestského zastupiteľstva

28. ročník odborného pamiatkového seminára

Témy seminára:

13.00 h Začiatok, prezentácia účastníkov

13.20 h Neznáma stredoveká sakrálna stavba a ďalšie unikátne nálezy z archeologického výskumu Námestia SNP v Trnave

13.50 h Renesančná etapa trnavského mestského opevnenia

14.20 h Historické nápisy na fasádach profánnych stavieb na príklade nálezov z Trnavy

14.50 h Kačenáraň v Kopčanoch

16.10 h Kostol Nanebovzatia Panny Márie

v Dolných Orešanoch

16.40 h Metodické prístupy k prezentácii exteriérových sôch v Trnavskom kraji

17.10 h Nález základov zaniknutého románskeho kostola v Báci

17.40 h Diskusia, ukončenie seminára

TRNAVSKÁ BEŽECKÁ TRILÓGIA

26. decembra o 11.00 h

TJ Slávia

1. januára o 14.00 h

Trojičné námestie

6. januára o 11.00 h

TJ Slávia

MODULÁRSKE STRETNUTIE ŽELEZNIČNÝCH MODELÁROV SPŠ DOPRAVNÁ TRNAVA 2023

8. – 10. decembra

telocvičňa SPŠ dopravná

ZÁPADOSLOVENSKÉ MÚZEUM

Múzejné nám. 3

OTVÁRACIE HODINY:

utorok – piatok: 8.30 – 17.00 h

sobota – nedeľa: 11.00 – 17.00 h

V pondelok zatvorené.

www.zsmuzeum.sk

033/ 5512913, 033/5512 911

e-mail: zsmuzeum@zupa-tt.sk

EXPOZÍCIE

ETNOGRAFIA – Archeologická expozícia (dočasne zatvorená), Kampanologická expozícia, Klarisky v Trnave, Krása zašlých čias (dočasne zatvorená), Ľudový textil trnavského regiónu, Oratórium, Osobnosti športu TTSK, Príroda Malých Karpát, Sakrálna pamiatky, Štefan Cyril Parrák – pocta kráľovi zberateľov

VÝSTAVY**UMENIE - REČ ĽUDSKOSTI**

Výber z umeleckej zbierky Srečka Mustagrudića Vernisáž v nedeľu 3. 12.

o 16.00 h

Výstava potrvá do 28. 1. 2024

UNESCO

Výstava o nehmotnom kultúrnom dedičstve Slovenska do 31. 1. 2024

AKO SA ŽILO V 4. TISÍCROČÍ PRED KRISTOM V TRNAVE A OKOLÍ

Výstava v spolupráci Západoslovenského múzea v Trnave s Inštitútom na výskum kultúrnej krajiny, SNM – Archeologickým múzeom do 3. 11. 2024

TERČE SPOLKU TRNAVSKÝCH OSTROSTRELCOV

do 31. 1. 2025

MINERÁLY SLOVENSKA

do 29. 2. 2024

DETSKÝ SVET

do 31. 12. 2024

ZBIERKOVÝ PREDMET MESIACA

Z dejín Trnavy - predmety z historickej zbierky

PODUJATIA**ADVENT V MÚZEU 2023**

3. 12. od 14.00 h

Program:

14.00 h Predvianočný kurz výroby sviečok (z prírodného vosku)

16.00 h vernisáž výstavy Umenie – reč ľudskosti

14.00 – 18.00 h – pre verejnosť prístupný Kostol Nanebovzatia Panny Márie

ŠKOLA ĽUDOVÝCH REMESIEL Kurz zdobenia medovníkov pod vedením Jany Dubašákovvej
9. 12. od 14.00 h**DOM HUDBY
M. SCHNEIDERA
TRNAVSKÉHO**

Ul. M. Schneidera Trnavského 5, Trnava

ZIMNÁ PREVÁDZKA 1. novembra – 28. februára

OTVÁRACIE HODINY:

V pondelok zatvorené
utorok – piatok: 8.30 – 15.00 h
na objednanie13.00 – 14.30 h prítomný lektor
v budovesobota – nedeľa: 11.00 – 17.00 h
pre vopred objednané skupiny
nad 10návštevníkov. Víkendovú
návštevu prosíme ohlasovať
v pondelok – štvrtok na čísle:
033/ 5512 913**EXPOZÍCIE****ŽIVOT A DIELO MIKULÁŠA
SCHNEIDERA TRNAVSKÉHO
DOBRO – DVORANA SLÁVY****MÚZEUM KNIŽNEJ
KULTÚRY**Námestie sv. Mikuláša 10, 033/55
14 421**ZIMNÁ PREVÁDZKA 1. novembra – 28. februára**

OTVÁRACIE HODINY:

V pondelok zatvorené
utorok – piatok: 8.30 – 15.00 h
na objednanie13.00 – 15.00 h prítomný lektor
v budove

sobota – nedeľa: 11.00 – 17.00 h

pre vopred objednané skupiny
nad 10návštevníkov. Víkendovú
návštevu prosíme ohlasovať
v pondelok – štvrtok na čísle:
033/ 5512 913**EXPOZÍCIE****WILLIAM SCHIFFER**Život a dielo sochára
a medailéra**S LÁSKOU ZA PRAVDU**Unikátny nábytkový súbor
z pozostalosti Mons. ThDr.
Pavla Jantauscha, prvého
apoštolského administrátora
Apoštolskej administratúry
v Trnave**VÝSTAVY****SLOVÁCI, PIŠTE
PO SLOVENSKY!**

do 31. decembra 2023

**GALÉRIA JÁNA KONIARKA
LÁSZLÓ FEHÉR**Kurátor: Helena Markusková
Potrvá do 14. januára 2024
Aktuálna výstava prináša
koncentrovaný pohľad
na subjektívne dejiny umelca.
Predstaví hutný výber
z maliarskej tvorby a prác
na papieri pochádzajúcich
z rokov (2016 – 2020).**METAL**Kurátor: Michal Stolárik
Potrvá do 28. januára 2024
Medzinárodná skupinová výstava
sa zameriava na tvorbu mladej
generácie umelcov, pričom
sa zaujíma o emocionalitu
materiálov a foriem.**JÁN KONIAREK A FIGURÁLNE
TENDENCIE**Kurátor: Vladimír Beskid
Potrvá do 23. júna 2026
Nová expozícia Galéria Jána
Koniarka v Trnave vracia
do Nového krídla Koppelovej
vily tvorbu Jána Koniarka.
Prezentácia zahŕňa 15 výrazných
umelcov od najstaršieho
Koniarkovho súputníka českéhosochára Ladislava Šalouna
(1870-1948) až po najmladšieho
trnavského sochára Miroslava
Trubača (1986).**OBRAZ TRNAVY V ČASE
(1920 – 2020)**Kurátor: Vladimír Beskid
Potrvá do 1. januára 2030
Rôzne umelecké zobrazenia
Trnavy v priebehu posledných
dvoch storočí.**SKULPTURPARK**Kurátor: Vladimír Beskid
Potrvá do 1. januára 2030
Prvá stála sochárska expozícia
v nádvorí trnavskej Kopplovej
vily GJK otvorená od 18. mája
2023. Ide o základnú zostavu
7 diel, ku ktorým budú pribúdať
ďalšie realizácie súčasného
umenia.**GALÉRIA PORTRÉTOV**Kurátor: Vladimír Beskid
Potrvá do 31. januára 2030
Stála expozícia ponúka
edukatívny prehľad vývoja
portrétného žánru od polovice
18. storočia do začiatku
21. storočia, jedného
z klasických žánrov európskej
obrazovej kultúry.**ART LABORATÓRIUM**Tvorivé dielne pre materské
a základné školy v priestoroch
galérie a Synagógy, pripravované
ku krátkodobým výstavám
aj na vybrané témy podľa
učebných osnov.
Potrvajú do 22. decembra 2023**GALÉRIA VÝKLAD**Hlavná 8, facebook/
galeriavyklad, Instagram/
galeriavyklad**LIMITY NEKONEČNA
Diana Paulová & Andrea
Dudášová**Kurátor: Marianna Brinzová
Potrvá do 3. decembra 2023
Projekt Limity nekonečna
odkazuje na mentálnu paralýzu,
ktorú môžeme zažívať pre veľký

rozsah možností súčasného sveta. Dielo sa zaoberá otázkou, či hranice nemôžu byť v istých prípadoch oslobodením.

KNIŽNICA J. FÁNDLYHO

DECEMBER 2023

5. – 7. decembra od 8.00

do 17.00 h v suteréne

MIKULÁŠSKA BURZA KNIH

Prídte si vybrať z vyradených a darovaných kníh

5. decembra o 16.00 h

v záhradnej čitárni

STRETNUTIE S IVANOU

HAVRANOVOU

Beseda so spisovateľkou, novinárkou a vydavateľkou **Ivanou Havranovou**, moderuje **Alena Beňová**, hudba a spev **Livia Doležalová**. *Podujatie v rámci cyklu Súčasná slovenská literatúra z verejných zdrojov podporil Fond na podporu umenia*

6. decembra o 17.00 h

v záhradnej čitárni

HLADÁ SA MIKULÁŠ

Programom Fóra humoristov sprevádza Eva Jarábková.

Účinkujú: **Peter Bonzo**

Radványi, Peter Roháč,

Pavol Tomašovič,

Janka Blašková,

Ružena Šípková,

Benjamín Škreko.

Hudba: **Peter Bonzo Radványi,**

Beata Kuracinová,

Sebastián Kuracina.

7. decembra o 16.30 h

v záhradnej čitárni

KREATIV KLUB

Tvorivá dielňa pre dospelých

s **Daňmar Baranovits**. Téma:

Šité medovníčky z filmu.

Počet miest obmedzený.

Nahlasovanie záujemcov

osobne, telefonicky 033/5511782

alebo

odborne@kniznicatrnava.sk

8. decembra o 17.00 h

v záhradnej čitárni

ZDRAVÉ DIETĽA

Prezentácia odbornou-

popularizačnej publikácie

Trnavčanky **MUDr. Denisy**

Jaššovej, moderuje **Tomáš**

Kramár, hudba a spev **Lubomír**

Konečný.

13. decembra o 17.00 h

v záhradnej čitárni

SPLÝVANIE S ČASOM

Beseda s regionálnym historikom a spisovateľom

Pavlom Stanislavom Piusom,

moderujú **Pavol Tomašovič**

a **Štefan Kuzma**, hudba a spev

Duo Live Guitars.

14. decembra o 17.00 h

v záhradnej čitárni

STVORITEĽ STREDOZEME

Rozprávanie o Johnovi

R. R. Tolkienovi, otcovi

modernej high fantasy,

prednáša **Milan Ostrovský**.

15. decembra o 16.30 h v

záhradnej čitárni

ČASTICOVÁ ODYSEA (AKO CERN

PREKRESLJUJE MAPU VESMÍRU)

Prednáška v rámci projektu

VedoMost. Prednášajúca:

Gabriela Kotúčová, absolventka

CERN-Solvay študentského

kempu.

SCRABBLE V KNIŽNICI

Pravidelné stretnutia seniorov

pri spoločenskej hre každú

strediu o 14.00 v učebni.

PONUKA

PRE VYSOKOŠKOLSKÝCH

ŠTUDENTOV

Pondelok až piatok od 8.00 h

do 18.00 h v multimediálnej

študovni

Vyhľadávanie v elektronických

informačných zdrojoch

Inštruktáž pre vysokoškolských

študentov

Nahlasovanie záujemcov

osobne, telefonicky

033/5511782, kl. 14 alebo

bio@kniznicatrnava.sk.

PONUKA PRE STREDNÉ ŠKOLY

Informačná príprava

pre študentov stredných škôl

Vyhľadávanie v elektronických

informačných zdrojoch

Termín je potrebné vopred

dohodnúť.

Kontakt: bio@kniznicatrnava.sk,

033/5511782, kl.14.

Cesta do fantázie (prehľad

vývinu fantastiky)

Verne a jeho vynálezy

Bítnici

Urbanove žriedla (súčasná

slovenská poézia

od Joža Urbana po Instagram,

slam poetry na Slovensku)

Dial'ky, dobrodruhovia

a digitálni nomádi (o vývoji

a rozdelení cestopisov)

Stvoriteľ Stredozeme

(pri príležitosti 50. výročia

úmrtia J. R. R. Tolkiena)

A grand journey (podujatie

v anglickom jazyku o výhodách

a potrebe čítania v cudzom

jazyku).Termín a tému podujatia

je potrebné vopred dohodnúť.

Kontakt: bio@kniznicatrnava.sk,

033/5511782, kl.14.

PRE DETI A TÍNEĎŽEROV

5. decembra o 16.00 h v herni

12. decembra o 16.00 h v herni

19. decembra o 16.00 h v herni

ADVENT V KNIŽNICI

Čítanie adventných príbehov

a rozprávok.

6. decembra od 8.00 do 18.00 h

v herni

MIKULÁŠSKE ČÍTANIE

Ešte k tomu sladká pozornosť

pre detských čitateľov, ktorí nás

v tento deň navštívia.

6. decembra o 15.00 h

v multimediálnej študovni

MIKULÁŠSKA ANIMÁCIA

Tvorivá dielňa pre deti a

tínedžerov zameraná na

digitálne zručnosti, ktorá naučí

deti rozpohybovať obrázky

pomocou umelej inteligencie AI.

Nahlasovanie záujemcov

osobne, telefonicky
033/5511782, kl. 14 alebo bio@
kniznicatrnava.sk.

8. decembra o 15.00 h v herni TÍNEĎŽERSKÉ STRETKO

Téma: Debata o knihe *Hugo a Vianoce pod psa* od Sophie Pembroke.

12. decembra o 10.30 h v herni MAMA KLUB

Klubové stretnutie s mamičkami a ich deťmi. Téma: *Vianočné listy sovičky*. Zážitkové čítanie vhodné pre deti od 3 rokov.

13. decembra o 15.00 h v multimediálnej študovni HRAVÉ UČENIE S PHOTONOM

Tvorivá dielňa pre deti a tínedžerov zameraná na digitálne zručnosti. Nahlasovanie záujemcov osobne, telefonicky 033/5511782, kl. 14 alebo bio@kniznicatrnava.sk.

14. decembra o 16.00 h v oddelení pre deti TVORIVÉ ŠTVRTKY

Tvorivá dielnička: *Výroba vianočných pozdravov z papiera*. Vhodné pre deti od 6 rokov.

Hudobné oddelenie, Ul. M. Schneidera Trnavského 5 JAKUB JÁN RYBA: ČESKÁ MŠE VÁNOČNÍ

Hudobno-slovné pásmo ľudových vianočných spevov. Určené pre 1. stupeň ZŠ a školské kluby. Kontakt: 033/5511590, hudobne_oddelenie@kniznicatrnava.sk.

Hudobné oddelenie, Ul. M. Schneidera Trnavského 5 OD ADVENTU DO VIANOC

Hudobno-slovné pásmo ľudových vianočných spevov. Určené pre 1. stupeň ZŠ a školské kluby. Kontakt: 033/5511590, hudobne_oddelenie@kniznicatrnava.sk.

KONCERT

14. decembra o 16.30 h v hudobnom oddelení, Ul. M. Schneidera Trnavského 5 KLAVÍRNY KONCERT

Predstavia sa žiaci hudobného odboru Súkromnej ZUŠ pri Štúdiu baletu Dušana Nebylu.

15. decembra o 10.00 h v hudobnom oddelení, Ul. M. Schneidera Trnavského 5 KONCERT ŽIAKOV ZUŠ M. SCHNEIDERA TRNAVSKÉHO

Venovaný ľuďom s mentálnym postihnutím.

SÚŤAŽ ROZPRÁVKY Z ČERVENEJ PONOŽKY

Súťaž o skvelé ceny, otázky na www.kniznicatrnava.sk alebo priamo v oddelení pre deti a v pobočkách Prednádražie a Tulipán pri príležitosti 90. narodenia spisovateľky Jaroslavy Blažkovej.

JANUÁR 2024

10. januára o 17.00 h v záhradnej čítárni PONAD ČAS

Novoročné stretnutie básnikov Trnavskej poetiky, v spolupráci so Slovenským centrom PEN. Hostia: **Zlata Matláková, Miroslav Danaj, Štefan Kuzma, Erik Ondrejčíka.**

12. januára o 16.30 h v hudobnom oddelení, Ul. M. Schneidera Trnavského 5 NOVOROČNÝ KLAVÍRNY KONCERT

Predstavia sa žiaci klavírnej triedy **Františky Bašovskej.**

23. januára o 16.30 h v záhradnej čítárni KREATIV KLUB

Tvorivá dielňa pre dospelých s **Dagmar Baranovits**. Téma: *Benátska fašiangová škraboška*. Počet miest obmedzený. Nahlasovanie záujemcov osobne, telefonicky

033/5511782 alebo
odborne@kniznicatrnava.sk.

SCRABBLE V KNIŽNICI

Pravidelné stretnutia seniorov pri spoločenskej hre každú stredu o 14.00 v učebni.

PRE DETI A TÍNEĎŽEROV

2. – 5. januára o 10.00 h v herni ZIMNÉ PRÁZDNINY V KNIŽNICI Spoločenské a vedomostné hry.

10. januára o 10.30 h v herni MAMA KLUB

Klubové stretnutie s mamičkami a ich deťmi. Téma: *Macko Brumko*. Zážitkové čítanie vhodné pre deti od 3 rokov.

11. januára o 16.00 h v oddelení pre deti TVORIVÉ ŠTVRTKY

Tvorivá dielnička: *Okaté sovičky z papiera*. Vhodné pre deti od 6 rokov.

17. januára o 10.00 h v herni V KRAJINE ROZPRÁVOK Stretnutie detí s spisovateľkou a výtvarničkou a **Danou Hlavatou**. Podujatie v rámci cyklu *Kniha a ešte trochu viac*.

19. januára o 15.00 h v herni TÍNEĎŽERSKÉ STRETKO Téma: Debata o knihe *Úlet* od Natálie Skladanej.

24. januára o 10.30 h v herni MAMA KLUB

Klubové stretnutie s mamičkami a ich deťmi. Téma: *Rukavička*. Zážitkové čítanie vhodné pre deti od 3 rokov.

SÚŤAŽ

NEDOČKAVÝ PRVÁK

Súťaž o skvelé ceny, otázky na www.kniznicatrnava.sk alebo priamo v oddelení pre deti a v pobočkách Prednádražie a Tulipán pri príležitosti

70. narodenia spisovateľky
Dany Podrackej.

DIVADLO JÁNA PALÁRIKA VELKÁ SÁLA

1. decembra o 18.30 h

Sluha dvoch pánov (Organizované predstavenie)

Carlo Goldoni

Majstrovská renesančná
veselohra o prefíkanom sluhovi
Truffaldinovi.

2. decembra o 15.00 h, o 17.00 h

Ako sa hus vyparádila + Mikuláš Zuzana Hurová

Rozprávka o husi, ktorá sa až
príliš zamerala na svoj vzhľad,
nás učí nachádzať krásu
v každom človeku a poukazuje
na to, že porovnávať sa
s ostatnými sa nikdy nevypláca.

3. decembra o 18.00 h

Vianočný koncert Jana Andevská a hostia

4. decembra o 10.00 h

Traja tučníaci + Mikuláš Ulrich Hub

Rozprávka s pesničkami
o sile priateľstva, ktorá prekoná
všetky prekážky.

5. decembra o 10.00 h, o 14.00 h

Traja tučníaci + Mikuláš

6. decembra o 10.00 h

Traja tučníaci + Mikuláš

7. decembra o 9.00 h, o 11.30 h

Ako sa hus vyparádila + Mikuláš

14. decembra o 10.00 h,

1. predpremiéra Princ Bajaja (Organizované predstavenie)

Božena Němcová,
Lucia Mihálová

Rozprávka o princovi Bajajovi
patrí k nezabudnuteľným
klasikám, ktoré vypovedajú
o podstate lásky a šťastia –
srdce princeznej sa nezískava
peknými slovami, ale činmi,
odvahou, statočnosťou
a vytrvalosťou.

14. decembra o 14.00 h,

2. predpremiéra Princ Bajaja (Organizované predstavenie)

15. decembra o 18.00 h,

Premiéra Princ Bajaja

16. decembra o 16.00 h

Princ Bajaja

19. decembra o 10.00 h

Subjekt: Gulliver Na motívy diela Jonathana Swifta

Valeria Schulczová a Gejza
Dezorz

Prežité neuveriteľné
dobrodružstvá najslávnejšieho
cestovateľa Lemuela Gullivera
v inovatívnom divadelno-
filmovom spracovaní „live
puppet cinema“.

19. decembra o 19.00 h

Sluha dvoch pánov

20. decembra o 19.00 h

Búrlivé výšiny

Emily Brontëová
Mystický príbeh o vášni, zrade
a pomste, ktorý odкрýva
tajomstvá „lásky až za hrob“.

21. decembra o 18.00 h

Filip (Organizované predstavenie)

Miro Dacho

Autorská inscenácia je poctou
jednej z jeho najvýraznejších
osobností, spomienkou
na tvorbu a život Jara Filipa,
ktorý stihol okrem iného
vytvoriť enormné množstvo
piesní. Mnohé zazneli prvýkrát
práve na trnavskom javisku
a neskôr sa stali hitmi.

22. decembra o 10.00 h

Palárik (a to jeho teatro) + diskusia

Jakub Nvota

Katolícky kňaz, dramatik
a najmä človek, ktorý neprestal
veriť, že Slováci raz budú
vyspelým európskym národom.

29. decembra o 16.00 h

Princ Bajaja

30. decembra o 19.00 h

Pavučina

Agatha Christie

Čo by ste robili, ak by ste
jedného dňa našli u seba
v knižnici mŕtvolu? Napínavá
detektívna komédia
z pera Agathy Christie,
najpredávanejšej autorky
na svete.

31. decembra o 17.00 h

Filip

ŠTÚDIO

7. decembra o 19.00 h

Pomalý svet Roberta Castlea (Organizované predstavenie)

Norm Foster

Príbeh o mužovi s dušou dieťaťa
nám pripomína, aby sme nikdy
neprestali veriť v dobrých ľudí.

20. decembra o 10.00 h

Kopanec +diskusia

Gesine Schmidt, Andres Veiel
Hra podľa skutočnej udalosti.

Štyria chalani a brutálna žúrka,
ktorá sa stala pre jedného
z nich osudnou.

ZRKADLOVÁ SÁLA

31. decembra o 20.00 h

Exkluzívny divadelný Silvester

V cene vstupenky je aj
predstavenie Filip o 17.00 h.

DJP NA ZÁJAZDE

3. decembra o 15.00 h (Viedeň)

Veľryba Gréta

Andrea Gregušová,
Lucia Mihálová

Rozprávka o podmořskej
speváčke Gréte a jej
kamarátoch muzikantoch nám
ukáže, že každý z nás môže
spraviť zo sveta krajšie miesto
na život.

18. decembra o 9.00 h, o 11.00 h

Skrytý zmysel

Adriana Totiková a Michal Baláz
Ako sa zorientovať v
dnešnej dezorientovanej

dobe? Ako nájsť skutočný zmysel, skrytý pod nánosom dezinformácií, konšpirácií, hoaxov a propagandy? Imerzná interaktívna inscenácia ako nástroj na hľadanie a používanie kritického myslenia.

DISK/DIVADELNÁ SKUPINA

16. decembra 2023 o 20.00 h

27. januára 2024 o 20.00 h

Normalizácia

Blaho Uhlár a kolektív DISK v štúdiu DISK Trnava. Inscenácia je divadelný experiment, polytematická dekompozícia, typická pre súbor DISK Trnava. Slovné, pohybové a hudobné prejavy vychádzajú z hercovho tvorivého vnútra, sú úsmevné ale aj smutné. Tvorbu inscenácie finančne podporili z verejných zdrojov Fond na podporu umenia a Mesto Trnava.

TRNAVSKÉ OSVETOVÉ STREDISKO

KreaTiviTa 2023 Pavol

Bohulínka a Marianna

Bubánová – výber z tvorby

Výstava fotografií a výtvarný diel.

Potrva od 3. novembra 2023

do 15. januára 2024

Čas radosti, veselosti...

Vianočné trhy v Trnavskom osvetovom stredisku vo dvore Domu hudby Mikuláša Schneidera-Trnavského. Pre návštevníkov bude pripravený bohatý kultúrny program zameraný na vianočné tradície a bude spojený s predajom remeselného sortimentu.

Potrva od 16. decembra 2023

do 17. decembra 2023

Padá vločka

Detská tvorivá dielňa bude súčasťou podujatia „Čas radosti, veselosti...“. Deti si v dielničkách budú mať možnosť vyrobiť počas dvoch dní vlastné výrobky s úžitkovým

alebo dekoračným charakterom: vianočné ozdoby z hlíny a zo slamy, dekorovanie darčkových papierových tašiek. Potrva od 16. decembra 2023 do 17. decembra 2023

ŠTÁTNY ARCHÍV V TRNAVE

MIKULÁŠ V ARCHÍVE

6. decembra

14.00 – 16.00 h

Mikulášska burza kníh spojená s ochutnávkou vianočného punču od trnavských archivárov.

16.00 h Ryby mlčia, pramene hovoria

K dejinám rybárstva v trnavskom regióne. Vernisáž výstavy.

Potrva do 9. mája 2024

MALÝ BERLÍN

3. decembra o 10.00 h

Divadlo Kapor na scéne:

Snehulienka

divadelné predstavenie, Hlavná sála

4. decembra o 18.00 h

Od elixirov po lieky — beseda

s MUDr. Líviou Hlavačkovou

beseda, Malá sála

5. decembra o 19.00 h

Znamená \$8 návrat Hlavy V.?

prednáška, Malá sála

11. decembra o 19.00 h

FAJRONT: Talk show so Zvolom

#5 | Bystrík & Boris Juhás

talk show, Hlavná sála

12. decembra o 19.00 h

Stručná teória elektronickej –

syntéza w./ Mário Dočekal

a. k. a. Subtension

prednáška, Hlavná sála

13. januára o 20.00 h

Le Payaco & Bez ladu a skladu

koncert, Hlavná sála

BATERKÁREŇ

1. decembra od 13.00 h

do 18.30 h

Predvianočný SWAP

Odštartujeme spoločne advent v príjemnej predvianočnej atmosfére! V našom reuse centre vás budú čakať vianočné dekorácie, ozdoby na stromček a rôzne tematické predmety z druhej ruky. Urobte svoje Vianoce tento rok udržateľnejšie a dajte im nový rozmer! Darujte svojim nepotrebným vianočným drobnostiam nový domov a prineste ich na Predvianočný swap, aby rozveselili nových majiteľov a majiteľky.

5. decembra od 16.00 h

do 17.30 h

Vianočné dielničky - Voňavé mydlá

Naši vianoční škriatkovia ťa naučia, ako vyrobiť voňavé mydlo. Či už vyrobíš mydlo ako darček od Mikuláša, alebo od Ježiška garantujeme ti, že sa obdarovaná osôbka bude tešiť. Aj tento kurz je parádnym mikulášskym darčekom pre malých i veľkých! Tak neváhaj a daruj spoločne strávený čas na voňavom kurze, z ktorého si odnesieš hneď dve voňavé farebné mydlá.

6. decembra od 10.00 h

do 10.30 h

Mikulášske divadielko

Ako lepšie začať čarovný mikulášsky deň, než s rozprávkou! Preneste sa do sveta kúziel, rozprávok a nekonečných dobrodružstiev! Privedte svoje detičky do Baterkárne na divadielkové dopoludnie a darujte si navzájom spoločný zážitok. V našej komunitnej obývačke sa pohodlne usadíte, zatiaľ čo sa vaše deti ponoria do čarovného sveta bábkového divadla. Podujatie je realizované s finančnou podporou TTSK.

**6. decembra od 15.00 h
do 16.00 h****Uši si: Vianočné dekorácie**

Oslávte tento rok Vianoce s vlastnoručne ušitými dekoráciami! Na kurze si osvojíte základy šitia na šijacom stroji, oddýchnete si od všedných dní a prekvapíte samých seba svojou šikovnosťou a vynaliezavosťou. Registrujte sa už dnes, aby ste si zaistili miesto pre seba i pre niekoho komu darujete kurz ako darček. V tomto termíne sme pre vaše deti pripravili krúžok Šikovniček, aby ste sa nerušene mohli venovať šitiu.

**6. decembra od 15.00 h
do 16.00 h****Šikovniček - kreatívny krúžok pre všetky zvedavé deti**

Veselý krúžok zameraný na vianočné a mikulášske tvorenie! Tešiť sa môžete na výrobu vianočných ozdôb či pohľadníc.

**6. decembra od 16.00 h
do 18.30 h****Uši si: Základy šitia na šijacom stroji**

Chcete sa naučiť základy šitia na šijacom stroji? Prídte na intenzívny kurz, na ktorom sa naučíte, ako stroj obsluhovať, aké pomôcky používať či ako šiť rôzne stehy. Kurz je rozdelený na 2 časti, technickú (základy šitia na stroji Singer, nastavenie stroja, technické funkcie stroja) a praktickú (základné druhy stehov, upcyklovanie). Z kurzu si odnesiete svoje vlastnoručne ušitý výrobok.

**12. decembra od 16.30 h
do 18.00 h****Kreslenie ceruzkou - úvod do výtvarnej**

Na kurze sa dozvieš, aké pomôcky sú pre začiatocníkov dôležité, naučíš sa základy tieňovania a prácu

s perspektívou. V úvode si spolu s lektorkou prejdeme krátke cvičenia, aby sme si precvičili ruky a výsledkom kurzu bude parádny vytieňovaný 3D objekt.

**12. decembra od 18.00 h
do 19.30 h****Ocenenia - Psychoterapeutická meditácia**

Pozývame Vás na vedenú psychoterapeutickú meditáciu zameranú na vlastnú sebahodnotu spojenú s diskusiou. Meditácia bude vedená psychoterapeutkou a supervízorkou PhDr. Andrea Gemela Vasilescu PhD. Po meditácii si prostredníctvom arteterapie môžete vytvoriť to, čo ste si v meditácii vizualizovali v mysli. Na konci stretnutia sa podelíte o pocity a emócie z prežitého zážitku. Aktivita je zameraná na rozvoj zručností mládeže (13-30 rokov), v prípade voľnej kapacity, sa môžu zúčastniť aj ľudia iných vekových kategórií. *Podujatie bolo podporené z dotácií Ministerstva školstva, vedy, výskumu a športu v oblasti práce s mládežou, ktoré administruje NIVAM - Národný inštitút vzdelávania a mládeže.*

**13. decembra od 18.00 h
do 19.00 h****Pravidelný knižný klub**

Prídte sa porozprávať o knihách, ktoré práve čítate, odporučte si navzájom knihy, ktoré sa oplatí prečítať a oddýchnite si v spoločnosti ďalších knihomoľov. Podujatie je realizované s finančnou podporou TTSK.

**13. decembra od 15.00 h
do 16.00 h**

Šikovniček - kreatívny krúžok pre všetky zvedavé deti Veselý krúžok zameraný na vianočné a mikulášske tvorenie! Tešiť sa môžete na výrobu vianočných ozdôb

či pohľadníc.

**15. decembra od 16.00 h
do 17.00 h**

Artestetko - Voňavá kozmetika Kurz výroby prírodnej kozmetiky - prírodný peeling, kúpeľová soľ. Voňavú kozmetiku si pekne zabalíme a dózičky vyzdobíme, takže bude perfektným vianočným darčekom! Aktivita je zameraná na rozvoj zručností mládeže (13-30 rokov), v prípade voľnej kapacity, sa môžu zúčastniť aj ľudia iných vekových kategórií. *Toto podujatie bolo podporené z dotácií Ministerstva školstva, vedy, výskumu a športu v oblasti práce s mládežou, ktoré administruje NIVAM - Národný inštitút vzdelávania a mládeže.*

**18. decembra od 16.00 h
do 17.30 h****Vianočné dielničky - Voskové obrúsky**

Na kurze ťa naučíme vyrobiť si vlastné voskové obrúsky. Spektrum ich využitia je naozaj široké, sú vhodné napríklad na balenie a skladovanie zvyškov ovocia, zeleniny či na prenos mydiel a tuhých šampónov. Ich obrovskou výhodou je, že sú antibakteriálne a dajú sa používať opakovane niekoľko mesiacov. Na kurze si vyrobíš dva takéto obrúsky (približne veľkosti A4) zo 100% včelieho vosku a rozložiteľných textílií. Kurz je určený pre všetkých, vhodný aj ako darček.

**20. decembra od 15.00 h
do 16.00 h**

Šikovniček - kreatívny krúžok pre všetky zvedavé deti Veselý krúžok zameraný na vianočné a mikulášske tvorenie! Tešiť sa môžete na výrobu vianočných ozdôb či pohľadníc.

ZMENA PROGRAMU VYHRADENÁ

01. 12.

16:00 Alma a Oskar
18:00 Tajomstvo a zmysel života
20:30 Deň vďakyvzdania (ČT)

02. 12.

14:00 Príanie (SD)
15:30 Príanie (SD)
17:00 Jej telo
18:50 Napoleon (ST)
21:30 Deň vďakyvzdania (ČT)

03. 12.

10:00 Hanička a Murko –
VIANOČNÉ TURNÉ 2023
14:00 Príanie (SD)
15:30 Príanie (SD)
17:00 Tajomstvo a zmysel života
19:30 DogMan (ČT)

04. 12.

19:00 ÚČET – divadelné
komédia

05. 12.

16:00 DogMan (ČT)
18:00 Alma a Oskar (FK Naoko)
20:00 Ako mať sex (FK Naoko)

06. 12.

19:00 DESMOD TEATRO SET
2023

07. 12. NEPREMIETAME

08. 12.

19:00 GENTLEMEN SHOW TOUR
2023

09. 12.

10:00 lementy (SD) (špeciálne
premietanie určené deťom s
poruchami autistického spektra)
17:00 FRAGILE – koncert
20:00 FRAGILE – koncert

10. 12.

19:00 Mandarínková izba –
divadlo

11. 12.

18:00 Ludovít Kašuba a Martina
Kreibich – koncert

12. 12.

16:00 Perinbaba a dva svety
18:00 Šťastné a krvavé

(FK Naoko)

20:00 Anatómia pádu
(FK Naoko)

13. 12. NEPREMIETAME

14. 12.

16:00 Wonka (SD)
18:00 Perinbaba a dva svety
20:00 Dcéra divočiny (ČT)

15. 12.

16:00 Perinbaba a dva svety
18:00 Wonka (SD)
20:00 Láska nebeská (ČT)

16. 12.

17:00, 19:00 Partička

17. 12.

17:30 Láska nebeská (ČT)
20:00 Perinbaba a dva svety

18. 12.

16:00 Wonka (SD)
18:00 Perinbaba a dva svety
20:00 Dcéra divočiny (ČT)

19. 12.

16:00 Celý život (ČT)
18:00 Minulé životy (FK Naoko)
20:00 Caravaggiov tieň
(FK Naoko)

20. 12.

16:00 Perinbaba a dva svety
18:00 Wonka (SD)
20:00 Traja mušketeri: Milady
(ČD)

21. 12.

16:00 Lieta v tom
18:00 Celý život (ČT)
20:00 Aquaman a stratené
kráľovstvo (SD)

22. 12.

16:00 Perinbaba a dva svety
18:00 Traja mušketeri: Milady
(ČD)
20:00 Dcéra divočiny (ČT)

23. 12.

14:00 Máša a medveď 2: Dvojitá
zábava (SD)
15:30 Príanie (SD)
17:15 Perinbaba a dva svety

19:10 Lieta v tom

21:00 Aquaman a stratené
kráľovstvo (ST)

24. 12. NEPREMIETAME

25. 12.

16:00 Príanie (SD)
18:00 Lieta v tom
20:00 Láska nebeská (ČT)

26. 12.

16:00 Perinbaba a dva svety
18:00 Sedliaci (ČT)
20:00 Celý život (ČT)

27. 12.

16:00 Máša a medveď 2: Dvojitá
zábava (SD)
18:00 Wonka (SD)
20:00 Aquaman a stratené
kráľovstvo (SD)

28. 12.

16:00 Sedliaci (ČT)
18:00 Aspoň jeden gól (ST)
20:00 Aquaman a stratené
kráľovstvo (ST)

29. 12.

16:00 Vtáci sťahováci (SD)
18:00 Perinbaba a dva svety
20:00 Lieta v tom

30. 12.

14:00 Vtáci sťahováci (SD)
16:00 Príanie (SD)
18:00 Lieta v tom
20:00 Perinbaba a dva svety

31. 12. NEPREMIETAME

01. 01. NEPREMIETAME

02. 01.

16:00 Aspoň jeden gól (ST)
18:00 Celý život (ČT)
20:00 Wonka (SD)

03. 01.

16:00 Vtáci sťahováci (SD)
18:00 Perinbaba a dva svety
20:00 Aspoň jeden gól (ST)

Zmena programu vyhradená.

Vianočné sviatky
plné pokoja a šťastných
okamihov, veľa zdravia
a úspechov v roku 2024
Vám praje

Mesto Trnava